BOGENS VERDEN

Tidsskrift for
Dansk Biblioteksvæsen
Udgivet af Danmarks
Biblioteksforening
Redigeret af
Palle Birkelund og
Mogens Iversen

Holbæk centralbibliotek
under eget tag

Radioen, fjernsynet
og bibliotekerne

Det kgl. Biblioteks
udenlandske
tidsskriftafdeling

Bibliotekerne
og ungdommen

Kontakttjeneste oprettes

Tyske bøger efter 1945

Svenske bøger 1959

I kommission hos
Nyt Nordisk Forlag · Arnold Busck
København

5 42. årgang
Juli 1960

Savner De ...?

MADAME CURIE

Eve Curies klassiske biografi.
17. oplag. Illustreret.
Kr. 19.75

TOM KRISTENSEN
HÆRVÆRK

6. oplag i forbedret typografisk udstyr.
Kr. 29.75

MORTEN NIELSEN
DIGTE

2. oplag. Forord af Paul la Cour.
Kr. 13.75

HENRIK PONTOPPIDAN
DET FORJÆTTEDE LAND

9. udgave. Ved Thorkild Skjerbæk.
Kr. 24.75

JEPPE AAKJÆR
FRA MIN BITTE-TID

En kulturhistorisk Selvbiografi.
Med uddrag af *Drengeaar og Knøseaar*.
Udgivet ved Solvejg Aakjær Bjerre.
Kr. 19.75

5 betydelige optryk fra

Gyldendal

Af al
er H
den
kend
dette
blerin
bliote
drede
delal
lun, l
lys (r
hvor
ning
videls
genlu
aktivi
nem

De
tidens
biblio
mang
den 1
alvor
gende
Sagen
murer
lejligh
udlån

Fø
nedsa
forbir
læum
hensig
væren
betegn
lokale
hedsfa
en ny

1) Met

Holbæk centralbibliotek under eget tag

Glimt af en byggesags historie

Af bibliotekskonsulent *Sven Plovgaard*

Af alle pladshungrende større biblioteker er Holbæk uden tvivl det, der har haft den længste trængselsperiode. Som bekendt medførte omstændighederne, at dette meget driftige bibliotek fra etableringen som Danmarks første amtsbibliotek (1902) i mere end et halvt århundrede måtte tage til takke med en middelalderlig klosterbygnings beskedne paulun, hvor metertykke mure holdt dagens lys (men ikke altid grundvandet) ude, og hvor en i øvrigt berettiget bygningsfredning forhindrede de ændringer og udvidelser, der kunne have skabt blot nogenlunde rimelige lokaleforhold for den aktivitet, der her havde til huse gennem alle årene.

Det vil ikke undre de mange, der i tidens løb har aflagt besøg i det gamle biblioteks 2 smalle stokværk, at pladsmanglen var akut allerede i 1929. Ved den lejlighed drøftede man bl.a. i fuldt alvor at overlade biblioteket det tilliggende ligkapel som udvidelsesmulighed. Sagen endte i, at man forblev inden for murene, idet dog en diminutiv pedellejlighed inddroges til brug for børnenes udlån.

Først i 1942 lysnede det. Bestyrelsen nedsatte i januar et byggeudvalg, og i forbindelse med bibliotekets 40 års jubilæum arrangeredes et borgermøde i den hensigt at få oprettet et byggefond. Daværende biblioteksdirektør *Th. Døssing* betegnede ved dette møde bibliotekets lokaleforhold som uforsvarlige og sundhedsfarlige og animerede stærkt til at få en ny tidssvarende bygning rejst.

Holbæks byggesag har således den tvivlsomme rekord at have verseret under samtlige danske biblioteksdirektører og har i det hele en så lang og bevæget historie, at dens enkeltheder ikke kan optegnes her. Nævnes bør det dog, at mens borgmestre, bestyrelsesformænd og -medlemmer samt bibliotekets personale har vekslet, er der to af sagens hovedpersoner, der har gjort hele turen med og utrættelig har arbejdet for at nå til vejs ende med byggeriet: overbibliotekar *Mette Gyde-Pedersen* og arkitekt *Carl Jørgensen.*

Den oprindelige tanke var naturligvis at opføre en selvstændig biblioteksbygning. Det ikke-kommunale bibliotek stødte imidlertid her på visse vanskeligheder allerede i starten, idet det daværende byråd ikke var sindet at stille den specielt attråede byggegrund til rådighed. Herved kom det første skitseforslag, udarbejdet i 1943, meget bogstaveligt til at hænge frit i luften, rent bortset fra at krigsårenes byggestop i alle tilfælde ville have forhindret gennemførelsen af et byggeri på dette tidspunkt.

Også efterkrigstidens byggerestriktioner fik Holbæk – som så mange andre biblioteker – at føle. Efter at byen i 1946 havde overdraget biblioteket en egnet byggegrund, udarbejdede Carl Jørgensen fuldt færdige tegninger og overslag til det anseelige projekt, der senere offentliggjordes i bibliotekets jubilæumsskrift.[1] Det drejede sig om en 2-etagers bygning (+ kælder) på ca. 8.000 m^3 til en samlet anlægssum på ca. 900.000 kr. incl. in-

1) Mette Gyde-Pedersen: Holbæk Amts Folkebogsamling 1902 — 23. juli — 1952. s. 34 — 37.

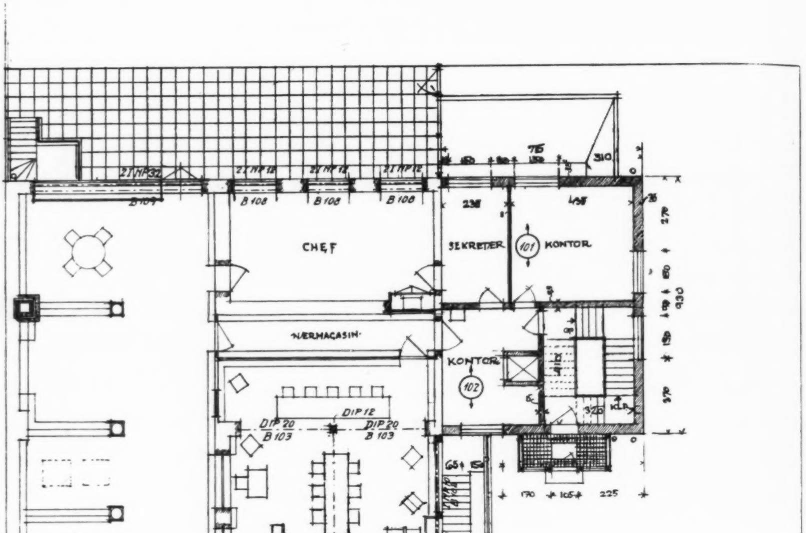

Grundplan af stueetagen i Holbæk Centralbiblioteks nye bygning

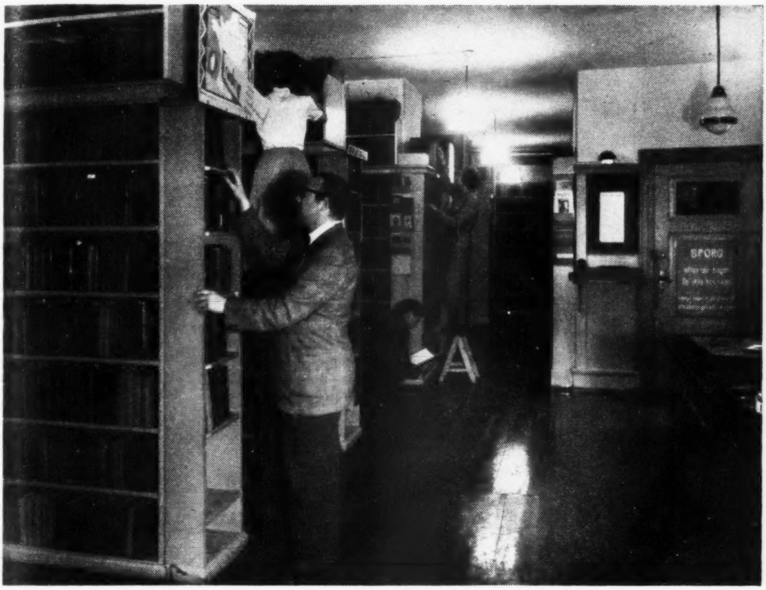

Publikum gør gymnastiske øvelser i det gamle udlån

ventar. Alle myndigheder godkendte planerne, men om materialebevilling kunne der ikke blive tale (1949). Året efter meddelte boligministeriet, at materialebevilling ville kunne ydes, men at manglen på stedlig arbejdskraft i byggefagene nu forhindrede byggetilladelsen. – Da boligministeriet endelig i 1952 gav grønt lys for det pågældende byggeri, var der i mellemtiden skiftet til rødt lys i byrådet med hensyn til den for byggelånene nødvendige kommunegaranti.

Hverken bestyrelsen eller de to udøvende hovedkræfter, bibliotekar og arkitekt, gav dog op over for de mange forhindringer. På formanden, borgmester *Alfred Hansen*'s initiativ udarbejdede man i 1953 et nedskåret byggeprojekt (med bortfald af 1. salens mødelokaler), uden at dette dog bragte byggesagen ud af det dødvande, den nu var havnet i – til trods for at biblioteket på dette tidspunkt rådede over en ikke uanselig egenkapital på ca. 190.000 kr. (byggefond: 147.000 kr., grund: 45.000 kr.).

Først i efteråret 1955 kom der påny liv i debatten om bibliotekets efterhånden umulige pladsforhold. Samtidig med at sundhedsmyndighederne begyndte at røre alvorligt på sig, skete der tre ting: Byrådet fik mulighed for at frigøre midlertidige lokaler i Klosterstrædes skole til brug for børnebiblioteket (som efter skolens nedlæggelse rykkede ind i gode lokaler her den 1. april 1956). Endnu mere afgørende var det, at Landmandsbankens Holbækafdeling tilbød at sælge sin bygning i Nygade til biblioteket på favorable vilkår, og allervigtigst at et enigt byråd i januar 1956 godkendte, at Holbæk Amts Folkebogsamling gik ind i denne handel med sigte på overtagelse af hele bygningskomplekset for ved senere ombygning at indrette det til centralbibliotek.

Hermed var byggesagen trådt ind i

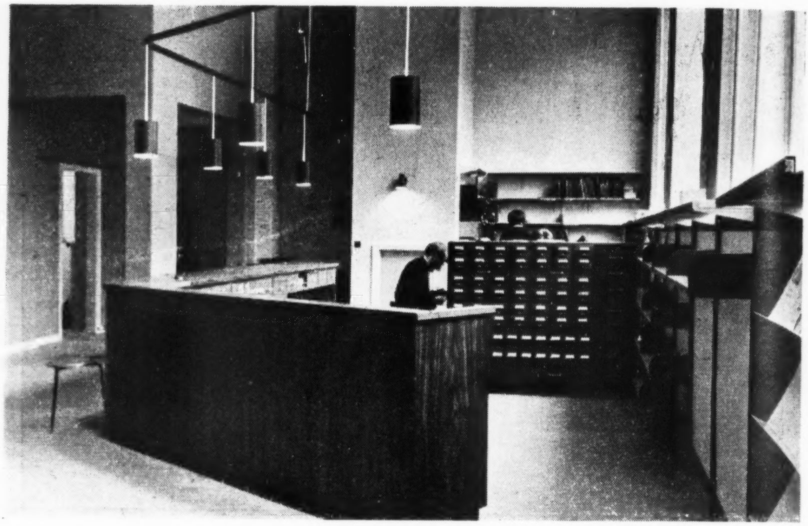

Indgang og skrankeparti set fra ungdomshjørnet.
Klare og enkle linier præger arrangementet der føjer sig naturligt ind i den højloftede, men hyggelige udlånssal

en ny og afgørende fase. Visse betænkeligheder ved den tilbudte bygnings form og grundens ringe størrelse måtte vige over for udsigten til nu endelig at komme i gang. Bygningens fremragende beliggenhed i det egentlige bycentrum, i en stærkt befærdet forbindelsesgade mellem byens hovedstrøg og banegården, samt tillid til, at den erfarne biblioteksarkitekt skulle vide at få overvundet de iøjnefaldende vanskeligheder, gjorde udslaget. Købekontrakten underskreves.

Handelen omfattede et kompleks bestående af en ældre, men solid og velholdt 3-etagers forbygning langs Nygade, en mellembygning i én etage og et 1½ etage højt havehus sammenbygget hermed. De to sidstnævnte er opført til bankformål i 1919, samtidig med at forhuset blev ombygget. Desuden hører til ejendommen et lille 1-etages beboelseshus i gadelinien, adskilt fra hovedbygningen ved en port, gennem hvilken der er hævd på en fodgængerpassage til den bag biblioteket liggende parallelgade Bysøstræde. Huset med porten er typisk provinsgadebebyggelse fra omkring 1800.

De 2 års ventetid, banken forbeholdt sig til opførelse af sin egen nye bygning, gav bibliotekets byggeudvalg, arkitekt og personalestab den fornødne tid til det komplicerede planlægningsarbejde. De ændrede og stærkt bindende præmisser har nødvendiggjort en gennemgribende revision af de ønsker og forestillinger, der var knyttet til den oprindeligt planlagte biblioteksbygning.

Den foretagne omkalfatring og udvidelse af den uegale ejendom tilslører for den besøgende de bygningstekniske og biblioteksmæssige vanskeligheder, der har været forbundet med at forvandle den tidligere bank- og beboelsesbygning til smukke og tidssvarende biblioteksinteriører.

Bygningsmæssigt er facaderne mod Nygade, bortset fra en diskret ansigtsløftning, uændrede. Hovedindgangen er be-

varet (lige som strædet gennem port og gårdsrum) og det store banklokale i for- og mellembygning heldigt udnyttet til en vinkelformet udlånssal af ikke ringe rumvirkning (ca. 225 m^2). Her er gjort et arkitektonisk kup med indføjelse af et smukt glasparti, der tager længden af rummet og inddrager bibliotekshaven i interiøret.

Ved indgangen i udlånets korte vinkel er placeret en fortrinligt udformet skranke, der falder godt ind i rummet, og som afgiver god arbejdsplads til erstatning af det udlånskontor, etagen ellers skulle have afgivet plads til. Ungdomsafdelingen er rigtigt placeret i det rummelige hjørne af udlånet lige ved skranken. Bibliotekarbordet står midt i udlånet.

I gårdsrummet er pladsen mellem forhus og havehus udnyttet til opførelse af en lav fløj, der rummer læsesalen for voksne (ca. 80 m^2), hvorved den bliver tilgængelig både fra forhal og udlån.

Mellem læsesal og kontorfløj ligger det fælles nærmagasin for udlån og læsesal. Det fungerer tillige som forbindelseskorridor mellem kontorafdelingen og de to publikumslokaler. Det oprindelige havehus er blevet udvidet med en tilbygning i 7 meters længde. I stueetagen her ligger overbibliotekarkontor (30 m^2) med direkte indgang fra udlånet, sekretærkontor (10 m^2) samt accessions- og katalogkontorer (30 m^2).

Ved restaurering af det gamle beboelseshus mod Nygade er dette blevet en overordentlig nydelig ramme om to studiekredslokaler, der i dagtimerne gør udmærket fyldest som avislæsesal (20+20 m^2). Kælderetagen i denne bygning er portnerværksted. Det bør bemærkes, at avislæsesalen passes af deltidsansat, timelønnet medhjælp ude fra, og at denne ordning fungerer fortræffeligt.

Forbygningens 1. sal rummer et smukt møbleret mødeværelse, lokalsamling, vicebibliotekarkontor, oplandsafdeling og kontor for fællesbørnebiblioteket (ialt 85 m^2). På samme etage tekøkken og frokoststue (16 m^2) med udgang til tagterrasse (over udlånet). En tidligere uudnyttet tagetage (2. sal) afgiver nu plads til en meget indtagende møde- og malerisal med tilhørende operatørrum for smalfilm (ca. 75 m^2). Begge etager har gode garderobe- og toiletforhold. Trappeforbindelsen udgår fra forhallen og er tilgængelig direkte fra udlånet.

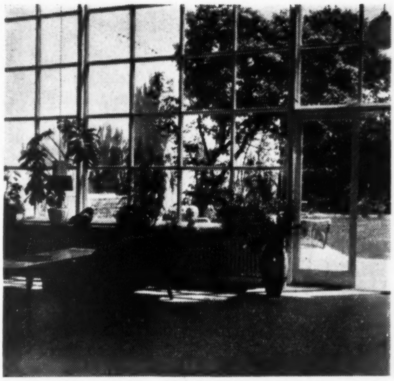

Udlånets særdeles attraktive browsing-hjørne har fået en ideel placering ved udgangen til bibliotekshaven

Med et bebygget areal på kun 630 m^2 (deraf ca. 130 m^2 tilbygning) var det udelukket at få børnebiblioteket i plan med de øvrige publikumslokaler. Den løsning man har fundet frem til, er utvivlsomt den bedst mulige. I det udvidede havehus' tagetage (1. sal) er nu indrettet et velproportioneret eetrumsbørnebibliotek på ca. 130 m^2 incl. kontor, hvortil kommer garderobe og toiletter. Også fra børnebiblioteket er der adgang til tagterassen over udlånet.

Børnenes indgang er skilt fra de voksnes, men fælles med bibliotekets interne. Dens beliggenhed er iøvrigt fordelagtig ved at være tilgængelig fra begge gader.

Der er gode kældre under hele bygnin-

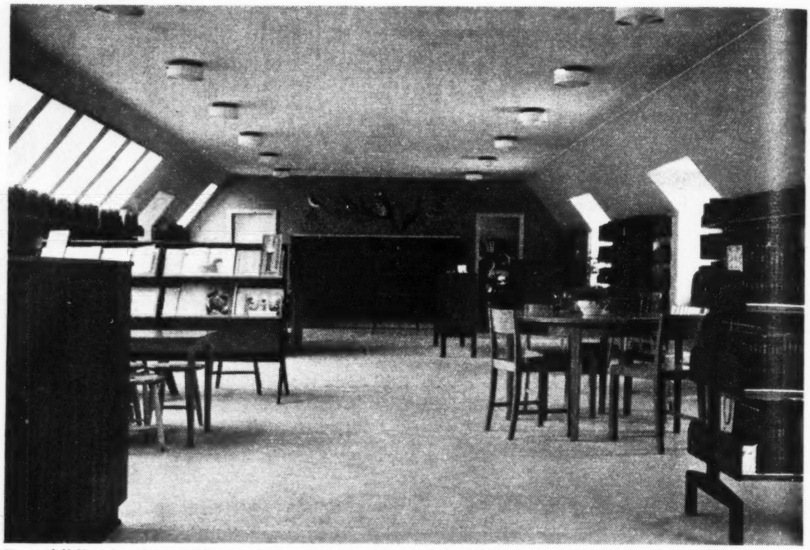

Børnebiblioteket har udlån og læsesale i ét. Her set fra indgangen mod kontorerne. Vægfeltet er dekoreret af keramikeren *Agnes Rørbech*

gen, og størstedelen har uden væsentlige ændringer kunnet tages i brug som magasiner – en helt ny fornemmelse for bibliotekarerne i Holbæk.

Det vil altid være vanskeligt at bedømme resultatet af ombygninger helt retfærdigt. Her som i andre tilfælde, hvor en bunden opgave er lykkedes over forventning, lokkes den besøgende let til at knibe øjet i for visse svagheder (såsom afstanden mellem de 2 kontorafdelinger) for ret at kunne nyde den smukke indretning, velafstemte farver, smagfuldt og varieret møbelvalg, den gedigne og regu-

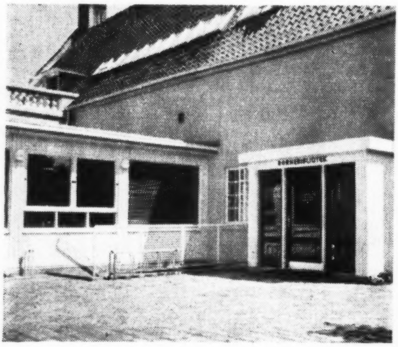

Det smukke gårdparti, hvor nyt og gammelt mødes. Ligefor (i den lave tilbygning) er de voksnes læsesal. T. h. indgang til børnebiblioteket (på 1. sal)

Biblioteket set fra havesiden. Foran glasvæggen til udlånet er sommer-læsepladserne anbragt

ære løsning af de bygningstekniske og håndværksmæssige opgaver. Kun fagbibliotekaren vil i den monumentale udlånssal, stillet over for de teaktræsklædte søjler og den indbydende sofagruppe foran havedøren, begynde at tælle Reskareoler på fingrene og spørge sig selv, om nu også 17-18.000 bind er nok. Men hertil vil bibliotekets svar sikkert blive, at nu hvor man har magasinplads (og måske snart fællesdepoter) er resten kun et spørgsmål om effektiv bogpleje.

De lidt store afstande i huset modvirkes i høj grad af gode kommunikationsmidler. To trapper og to bogvognsførende elevatorer letter forbindelsen mellem de enkelte afdelinger, bogvogne indpasset i skranken erstatter de sædvanlige faste hylder og hustelefonanlæg dækker alle arbejdspladser. Garderobevagt er overflødiggjort af de individuelle aflåselige garderobeskabe i forhallen.

Huset bærer i det hele præg af en meget detailleret planlægning og nøje overvejelse af både processer og midler, og byggeudvalget, hvis energiske ledere har været de to bibliotekers formænd fru *Gerda Anthonisen* (centralbiblioteket) og fru *Marie Pedersen* (børnebiblioteket), kunne ved bibliotekets indvielse d. 24. februar 1960 (se B.V., s. 96) med tilslutning fra alle sider sige tak for veludført arbejde både til arkitekt Carl Jørgensen, indendørsarkitekt fru *Ellen Bisgaard* og bibliotekets hele stab.

Med en investering på mellem 1 og 1.1 million kr. (heraf ca. 165.000 kr. til inventar) fortsætter Holbæk Amts Folkebogsamling sin altid levende virksomhed i nye omgivelser og under nyt navn: Holbæk Centralbibliotek, men det skal nok vise sig at *the library spirit* er den samme.

Radioen, fjernsynet og bibliotekerne

Af afdelingschef *Hans Sølvhøj*, Danmarks radio

Vi lever i en højkonjunktur. Der er penge mellem folk i et omfang som vel aldrig før i landets historie. Købekraften går for en meget stor del til konsumvarer som f.eks. motorkøretøjer og køleskabe og til rejser. En betydelig del af den går imidlertid også til indkøb af massespredningsmidler, aviser, radio og fjernsyn. Når fjernsynet har en så overvældende fremgang med hensyn til seertallet, skal man ikke – selv om fristelsen for en impliceret kan være stor – tro, at udsendelsernes stigende antal og kvalitet alene er årsag hertil. Nok så stor en rolle spiller sikkert den usædvanlige pengerigelighed.

De to massespredningsmidler, som her i landet (med en lille undtagelse, der kaldes Radio Mercur) er under offentlig kontrol, gennemlever en afgørende periode i disse år. For fjernsynet er udviklingen for så vidt enkel, der er tale om et dynamisk opsving i enhver henseende. For radioens vedkommende er situationen mere kompliceret. En overfladisk iagttagelse fører let til den konklusion, at fjernsynet slår radioen ud: når man kan få både lyd og billede, vil man ikke nøjes med lyden alene. Betragtningen holder næppe stik. For det første vil fjernsynets sendetid altid være ret begrænset; for det andet er der forskellige lokaliteter, hvor man kan have noget ud af en radio, men hvor fjernsynet er mere eller mindre udelukket, f.eks. i en bil, i et køkken eller på et natbord. Endelig er slet ikke få mennesker så overvejende

auditivt indstillet, at de i de fleste tilfælde foretrækker radio fremfor fjernsyn. Den store efterspørgsel efter transportable radioapparater – de såkaldte transistormodtagere – er et fingerpeg om, at radioens tid ikke er forbi. – I den kommende tid må vi altså regne med to af det offentlige drevne massespredningsmidler, mens vi indtil for få år siden kun regnede med eet.

Det er vist en almindelig fornemmelse, at radioens og fjernsynets virksomhed ikke er til fordel for bogens udbredelse. Det er i så henseende karakteristisk, at en fremtrædende dansk biblioteksmand for ikke længe siden fremførte det synspunkt, at den lille nedgang i bogudlånene, som har kunnet konstateres, nok skyldtes fjernsynet. Man kan vel ikke blankt afvise tanken, men der er dog også andre faktorer, der kunne nævnes. Mon ikke billigbøgernes fremtrængen på markedet er et vigtigt moment. Sikkert også den omstændighed, at de mange selskabsrejser dækker et oplevelsesbehov, som før kun bogen kunne dække.

Egentlig kunne man ligeså godt gå ud fra den modsatte hypotese og fastslå, at det egentlig var ejendommeligt, at fjernsynets tilstedeværelse ikke har sat bogudlånene i vejret. Radio og fjernsyn anslår jo nemlig gang på gang et tema uden at færdigbehandle det, strejfer gang på gang et problem uden tilnærmelsesvis at uddebattere og meddeler i alt for korte glimt oplevelser af skabende kunst. Mange af udsendelserne burde derfor kalde på lytterens og seerens selvvirksomhed, herunder føre ham til bogen.

Bibliotekernes og radioens folk har i en årrække ud fra denne sidst refererede tankegang haft et samarbejde i gang. Bibliotekernes radioudvalg har udfoldet et betydeligt initiativ overfor Danmarks Radio, og man kan vist heller ikke komme udenom, at en del gode resultater er kommet ud heraf. Publikationerne »Lyt og læs« og udsendelserne »Bibliotekaren giver tips« har været de faste punkter i dette arbejde. Radioens studiekredsvirksomhed har også i et betydeligt omfang folkebibliotekerne til forudsætning. Derudover har der naturligvis i en del serier og navnlig i enkeltudsendelser været peget på bibliotekerne. Indirekte har radio- og fjernsynsteatret og i højere grad radioens mange oplæsninger haft betydning for udlånsvirksomheden.

Alligevel kan det siges, at de forventninger, man i hvert fald i radioens første tid nærede til dette mediums chancer for at føre folk til bogen, ikke helt er blevet indfriet.

Skal radioen og fjernsynet kritisere sig selv i denne forbindelse, må vi nok erkende, at vore bestræbelser har været lidt spredte og ikke systematiske nok. Den krydsning af en højskole og et dagblad, som Danmarks Radio er, må i så høj grad følge avisens redaktionsprincipper, at systematikken ofte lider derunder. Man har en vis ængstelse for alt for mange serier, f.eks. er man dødsens ræd for at komme til at virke for docerende. Derfor har man lidt svært ved systematisk og vedholdende at pege på bogen.

Skal radioen og fjernsynet kritisere bibliotekerne i denne forbindelse, skal det være spagfærdigt – bibliotekerne har alt i alt en væsentlig bedre samvittighed end radioen i denne sag. Men enkelte ting kunne man pege på: De store og små udstillinger, som bibliotekerne løbende har en del af, kunne måske i højere grad, end tilfældet er det nu, sættes i forbindelse med radio- og TV-udsendelser. En udsendelse kan ofte et par dage eller tre sætte en bred folkelig diskussion i gang eller skabe en akut interesse for en forfatter. Men disse eftervirkningers periode er erfaringsmæssigt ganske kort, og skal

de udnyttes af folkebibliotekerne, må det formentlig ske ved etableringen af en eller anden form for udstilling umiddelbart efter udsendelsen. Om dette praktisk er gørligt ret mange steder, er en anden sag.

En anden mulighed – som kunne kombineres med den første – kunne nævnes. Ville det være muligt at indrette en permanent hylde, der kunne hedde »Radio- og fjernsynshylden« eller lignende? En sådan hylde kunne på basis af opgivelserne i »Lyt og læs« have litteratur stående f.eks. for en uges udsendelser ad gangen. Bestræbelser i denne retning eksisterer allerede, men kunne udbygges.

Endelig bør det måske nævnes, at bibliotekarerne, når de direkte kommer til mikrofonen, stadig bør have i tankerne, at emnerne ikke bør være for specifikke, og at man aldrig bør tage for mange detaljer – in casu f.eks. for mange bogtitler – med. Radioens og fjernsynets form er flygtig, det udsagte kan ikke genkaldes og repeteres. Dette er væsentligt.

I en velfærdsstat, hvor kulturspredning for en stor del formidles af det offentlige, er det af betydning, at de store anstrengelser, der gøres, koordineres. Ofte har man fornemmelsen af, at skoler, biblioteker, radio og fjernsyn har utilstrækkelig kontakt med hinanden, der er ikke det fornødne samspil mellem deres virke. Om et sådant samspil skal dirigeres af undervisningsministeriet, eller om parterne selv skal tage initiativet til en nærmere kontakt, skal der ikke tages stilling til her. Men med al honnør for den indsats, der hidtil har været gjort for denne nødvendige koordinering, må det alligevel fastslås, at der mangler en del endnu.

Det kongelige Biblioteks udenlandske tidsskriftafdeling

Af bibliotekar *Torben W. Langer*, Det kgl. Bibliotek

Som enhver, der befatter sig med biblioteksarbejde, vil vide, er der i vor tid en udpræget tendens inden for alle grene af forskningen til i stedse stigende omfang at publicere de indvundne resultater i tidsskrifter snarere end i monografier. Særlig påfaldende er tendensen inden for naturvidenskaberne, men at den også gør sig gældende på de humanistiske områder, illustreres klart ved den følgende, kortfattede oversigt over Det kongelige Biblioteks udenlandske tidsskriftafdelings udvikling i de seneste år.

Afdelingens historie spænder endnu kun over et kort åremål. Indtil 1948 registreredes de egentlige og helt regelmæssigt udkommende tidsskrifter på løse sedler som en slags anneks til bogaccessionen, men da tidsskriftholdet på dette tidspunkt nåede op over 1000 løbende periodica, indførte biblioteket Kardex, som siden er bibeholdt. Selve arbejdet med at registrere på Kardexkortene blev varetaget af en medhjælper med en daglig arbejdstid på 3 timer og bestod udelukkende i registrering, reklamation og fordeling. Indbindingen varetoges af bogindbindingsafdelingen, nybestillinger og korrespondance af bogaccessionen ligesom enhver form for bibliografisk virksomhed, antikvariske indkøb med videre lå uden for »Kardex«' område.

I 1953 måtte man konstatere, at denne arbejdsgang ikke længere fungerede tilfredsstillende. Nytilgangen var voksende, og den daglige arbejdsmængde oversteg,

hvad der kunne præsteres på så kort en tid. Arbejdet blev derfor overladt en heldagsmedhjælper og to år senere gjort til fast bibliotekararbejde, idet der oprettedes en særlig stilling som tidsskriftbibliotekar.

Tidsskriftbibliotekaren fik til opgave i første række at bringe tidsskriftholdet på fode, sørge for anskaffelsen af en meget lang række vigtige tidsskrifter, som man hidtil ikke havde været i stand til at stille til lånernes disposition på grund af de utilstrækkelige indkøbsbevillinger, overtage indbindingen af tidsskrifterne, for at disse ikke skulle sinkes mere end absolut nødvendigt og dermed volde benytterne overflødig gene, administrere den ikke ubetydelige udveksling med fremmede biblioteker i mange lande og varetage afdelingens korrespondance m. v. På længere sigt skulle bibliotekaren overveje og planlægge afdelingens videre udvikling til en selvstændigt virkende enhed med fuld kontrol over og ansvar for både tidsskrifter og serier fra det øjeblik, anskaffelse blev foreslået af fagreferenterne, til det indbundne bind afleveredes til katalogiseringsafdelingerne. Dette mål er i det store og hele nået idag.

For øjeblikket består afdelingens personale af 5-6 personer. Den ledes af en bibliotekar, hvem det især påhviler at tage sig af afdelingens økonomi, idet der af bibliotekets indkøbssum stilles et bestemt beløb til rådighed for afdelingen dels til indkøb, dels til indbinding hos forskellige private bogbindere. Desuden varetager bibliotekaren koordineringen af fagreferenternes ønsker om nyanskaffelser og påser, at de forskellige fagområder så vidt muligt dækkes ind efter behov, sørger om nødvendigt for at henlede fagreferenternes opmærksomhed på, hvilke nye tidsskrifter der måtte udkomme, passer den efterhånden meget omfattende korrespondance, forhandler med leverandører, lånere og andre biblioteker. Herudover træffer han bestemmelse om indbinding og foretager selv alle nyregistreringer af tidsskrifter og udfører det betydelige bibliografiske arbejde, der efterhånden påhviler afdelingen. Det kan her indskydes, at Det kongelige Bibliotek i nærmere fremtid agter at udsende periodiske lister over nyerhvervede tidsskrifter i lighed med det af Statsbiblioteket i Århus udgivne »Tidsskriftnyt«; dette arbejde vil naturligt også blive udført af tidsskriftafdelingen. Endelig leder bibliotekaren afdelingens daglige arbejde med dets hundreder af detailproblemer, træffer afgørelse i samråd med sine medarbejdere og sørger for afdelingens samarbejde og koordinering med bibliotekets øvrige afdelinger. Han er udadtil ansvarlig for afdelingens arbejde.

Af tjenestemandsansatte omfatter afdelingen yderligere en biblioteksassistent, hvis hovedopgave det er at ekspedere de komplette bind til indbinding og afkontrollere dem efter endt behandling – »produktionen« er for tiden på ca. 5000 bind om året, svarende til et totalbeløb på 50.000-60.000 kr. – og i øvrigt træde til, hvis bibliotekaren er forhindret. En medhjælper passer den indgående post, registrerer og fordeler hefterne i et antal, der skønsmæssigt nærmer sig de 35.000 om året; en anden tager sig af opslagstjenesten i forbindelse med antikvariske køb, kontrollerer indgåede ønsker, undersøger tvivlsspørgsmål og foretager bibliografiske undersøgelser i det hele taget, mens en tredie løser større, langvarige specialopgaver som magasinrevisioner af tidsskriftrækkerne, det enorme arbejde at oprette et desideratakatalog over mangler og huller i rækkerne samt overførelsen af »serials« fra bogaccessionen til tidsskriftafdelingen, ialt ca. 1200, med de tilhørende, ofte indviklede specialregistreringer i Kardex, Fælleskatalog, Periodi-

cakatalog, forhandlerkartotek og bogbinderkartotek.

Inden selve arbejdsgangen kort skal gennemgås, vil det være nyttigt at give en række tal til belysning af afdelingens størrelse og den arbejdsbyrde, der påhviler den; den kan nemlig ikke direkte måles på antallet af ansatte, der er snævert begrænset på grund af den herskende, yderst alvorlige pladsmangel.

I 1953 omfattede Kardex lidt over 1000 tidsskrifter. I 1960 er tallet vokset til over 4000, og det vil i årets løb formodentlig passere 4500 ved nyanskaffelser og overførelse af monografiserier. Trods en omhyggelig kvalitetssortering af de nyudkomne tidsskrifter anskaffes der gennemsnitlig et nyt tidsskrift for hver dag i året. Fra et indkøbsbeløb på ca. 30.000 i 1955 er summen nu steget til ca. 150.000 kr. pr. år; den forholdsmæssigt større stigning i beløbet end i antallet af tidsskrifter finder dels sin forklaring i de stadigt stigende priser, men især i, at mange nye rækker må anskaffes flere år tilbage og således bliver forholdsvis dyre i selve anskaffelsesåret. Ydermere har biblioteket i de magre år måttet give afkald på at abonnere på en lang række relativt kostbare, men videnskabeligt set yderst vigtige tidsskrifter, som det nu er bydende nødvendigt at få i hus, inden det bliver for sent.

Til beløbet 150.000 kr. kommer yderligere i disse år en ekstrabevilling på ca. 200.000 kr. til indkøb af ældre, antikvariske tidsskrifter som erstatning for de mange år fra 1932 og fremefter, hvor bibliotekets bevillinger var så små, at man dels måtte afsige over en fjerdedel af tidsskriftholdet fra den forudgående periode, dels ikke blot tilnærmelsesvis formåede at tilfredsstille benytternes rimelige krav til bestanden.

Gennem anvendelse af stærkt rationaliserede og næsten mekaniserede registreringsmetoder besørges der som nævnt årligt ca. 5000 bind, fordelt på ca. 3.300 forskellige tidskriftrækker; disse tal vokser naturligvis i samme takt som selve tidsskriftholdet. Hvert tidsskrift har sit eget nummererede kort i et særkartotek, og til bogbinderen udleveres et tilsvarende kort med summarisk angivelse af indbindingsmetode, specielle forhold og lign. Da bogbinderen automatisk laver et afrids, »prøvepap«, af hver ny række, der tilgår ham, er det fremtidig tilstrækkeligt i et indbindingsmodent bind at indlægge en strimmel med bogbinderkortets nummer, angivelse af rygtitlens bindtal, trykkeår o.s.v. samt eventuelle særbemærkninger til det pågældende bind. De samme oplysninger anføres på kortet, og når det færdige bind kommer retur, afskrives det på modtagelsesdatoen. Knap halvdelen af bindene indbindes i Det kongelige Biblioteks eget bogbinderi, mens resten for et årligt beløb på ca. 30.000 kr. indbindes af andre bogbindere. På grund af bibliotekets høje stade på indbindingens område lægges der vægt på, at indbindingen så vidt økonomisk gørligt bliver håndværksmæssigt førsteklasses og så æstetisk tiltalende som muligt; egentlig luksusindbinding (skindbind) benyttes kun i undtagelsestilfælde til tidsskrifter, der betragtes og behandles som brugsgenstande. Til gengæld indbindes ethvert komplet bind, idet uindbundne bind principielt ikke bør findes i bogmagasinerne.

Rent økonomisk kan man altså for indeværende finansår anslå, at tidsskriftafdelingen i indkøb og indbinding vil komme til at administrere et beløb på ca. 300.000 kr., hvoraf 100.000 kr. til ekstraordinære indkøb.

Foruden de 4000 løbende rækker, som biblioteket regelmæssigt indlemmer, modtages der et stort antal hefter, som viderekspederes til Udvekslingsinstituttet eller

til andre biblioteker, ialt som nævnt omkring 35.000 hefter pr. år. Af disse kommer mange tilbage til afdelingen igen flere gange på deres vej til og fra fagreferenter, læsesal, lånere, bogbindere og katalogiseringsafdelingerne.

Tidsskriftets normale gang gennem afdelingen kan summarisk angives som følger. Når en fagreferent har anbefalet et tidsskrift, og tidsskriftafdelingens leder har skønnet, at det er økonomisk forsvarligt og muligt at anskaffe det, bestiller man abonnement hos en boghandler, i reglen en af bibliotekets faste, indenlandske leverandører. Når tidsskriftet indgår, attesterer bibliotekaren regningen og sender den til betaling, registrerer tidsskriftet i alle relevante kataloger, så opslagspersonalet fra samme dag kan konstatere, at tidsskriftet findes på biblioteket, træffer eventuelt afgørelse om indbinding med tilhørende udskrivning af bogbinderkort i to eksemplarer, forhandler med fagreferenten om eventuel placering på læsesalen og bekendtgør ved månedlige, interne opslag, at tidsskriftet er indgået. Som nævnt vil en tilsvarende bekendtgørelse i nærmere fremtid også kunne tilgå andre interesserede i form af en accessionsliste.

Dernæst går tidsskriftet enten til fagreferenten til gennemsyn for boganmeldelser, eller, hvis det drejer sig om et komplet bind, til bogbinderen, eller det bringes på læsesalen, hvor ca. 800, altså knap 20 % af den samlede bestand, kan finde plads. Alle bind går snarest muligt efter komplettering til bogbinderen og afleveres efter tilbagekomsten til katalogiseringsafdelingerne (Ældre og Nyere samlings), hvorefter tidsskriftafdelingens ansvar for dem formelt er ophørt, selvom man naturligvis altid træder til, hvis det i særtilfælde skulle ønskes.

Skønt processerne kan synes indviklede, er de i realiteten kraftigt rationaliserede. Det kan eksempelvis anføres, at collationering af tidsskrifter først finder sted, når bogbinderen skiller hefterne. At rette det ringe antal fejl, der da opdages, er langt billigere end omkostningen ved en collationering, når heftet indgår i huset. En omhyggelig gennembladning af så stort et antal hefter er en kostbar affære, målt i arbejdstid, og resultatet er erfaringsmæssigt ikke omkostningerne værd. Afdelingens bogbinderbehandling af det enkelte bind tager knap et minut, nemlig den tid det tager at finde kortet frem, notere de få, nødvendige oplysninger og stille det ud til afhentning. Selve indføringen i Kardex er ligeledes indskrænket til det nødvendigste, idet man blot anfører årstal, bindtal og heftenummer samt fakturadato; i givet fald vil man på et øjeblik kunne finde den pågældende fakturakopi frem. Heftet datostemples forneden på bagsiden, forsynes eventuelt med læsesalssignatur og fagreferentens initialer og videreekspederes eller henlægges på ventehylden. En yderligere tidsbesparelse ville muligvis kunne opnås ved overgang til et andet system end Kardex, der er tungt arbejdende i så kraftig en ekspansionsperiode, som tidsskriftholdet i disse år er inde i, og ydermere har visse andre mangler. En ændring er under overvejelse, men endnu ikke besluttet.

Ser man ud i fremtiden, må det efter de gennem de sidste fem år indhøstede erfaringer forudses, at afdelingen stadig vil vokse, omend efterhånden i lidt langsommere takt. Den stadigt stigende mængde studerende, de stadigt større krav, der fra benytterside stilles til biblioteket og dets formåen, den tydelige tendens til at offentliggøre videnskabelige bidrag i tidsskrifter og serier, de nye områder af verden, der påbegynder selvstændig, videnskabelig forskning, alt dette vil medføre, at man fra de videnskabelige

bibliotekers side må indstille sig på en udvidelse både af bibliotekernes bogbestand og af personalets bistand til forskerne. En del af de stigende krav vil kunne honoreres gennem en rationalisering inden for de bestående rammer, men skal vi ikke sakke agterud, må der yderligere en udvidelse og en udspecialisering af bibliotekets mangfoldige funktioner til.

Kunstbøger i folkebibliotekerne

Bibliotekar Jørgen Thorsteds læseværdige artikel i maj-heftet af »Bogens Verden« om den stigende interesse for bøger om kunst (»Kunstbøger«) hos folkebibliotekernes publikum bekræfter, hvad vi på det kunsthistoriske hovedbibliotek, Kunstakademiets Bibliotek, længe har anet og statistisk fået bekræftet. Denne stigende interesse har fyldt os med glæde, men også med nogen bekymring, idet det stod klart, at vi i det lange løb ikke kunne honorere de krav, der ville blive stillet til os her. Vi har ikke penge til den forøgelse af personalet og de ekstra anskaffelser, som en stadig øget forsendelse til folkebibliotekerne efterhånden ville kræve. Alt hvad der kan skrabes sammen af ekstra bevillinger må gå til nyanskaffelser, til at fylde huller, og til en mere intensiv bearbejdning af katalogerne, altsammen noget, der dog på den ene eller anden måde kan komme folkebibliotekerne til gode. Dertil kommer, at vi ikke er så glade for det stigende udlån i det hele taget (altså ikke blot til folkebibliotekerne) og at vi har været nødt til at belægge flere og flere bøger med klausul. Årsagen er klar nok: bøgerne går til ved de mange udlån og kan i de fleste tilfælde ikke skaffes igen. Endelig må vi sørge for at en væsentlig del af bøgerne (kvalitativt set) er præsente, ellers ville vi kunne opgive vor stilling og virksomhed som fagbibliotek og central for kunsthistorisk forskning. Dette lyder måske exklusivt, men i virkeligheden omfatter vort publikum foruden fagfolk i streng forstand mange andre, såsom studiekredsledere, skolelærere, kunstnere og lægfolk med en ubetvingelig trang til at læse om kunst og se afbildninger af kunst.

Af nævnte årsager er vi nødt til at tage visse forholdsregler, som imidlertid ikke betyder låne-stop og heller ikke til folkebibliotekerne. Vi står i særdeleshed til rådighed, når det drejer sig om »præcist formulerede ønsker« – med Thorsteds ord.

Her kan folkebibliotekarerne gøre en indsats ved netop at bidrage til en præcis formulering. Mange af de spørgsmål og problemer, der præsenteres os, er lige så løse som den indpakning, hvori vore bøger ofte returneres fra bibliotekerne.

Hertil kommer, at et fagbibliotek som Kunstakademiets under det mægtige pres af nye bøger er nødt til at skærpe kritikken mere end nogensinde før. Eftersom billederne for os ikke er hovedsagen, må det gå ud over billedbøgerne, som folkebibliotekerne netop sætter i første række her. Der udkommer, særlig i Italien, mange flotte bøger med pæne billeder, der kan gøre selv en gammel, forhærdet bibliotekar varm, men som snart bringer kølighed, dels når prisen betragtes, dels når en nærmere undersøgelse viser, at bogen udover billederne kun bringer en kort og temmelig intetsigende tekst og en tydeligvis hastigt sammenbragt og ganske upålidelig bibliografi.

Men for ikke at blive beskyldt for ikonofobi eller andre slemme syger må vi sige, at også vi gerne køber bøger med billeder og ikke underkender billeders betydning som fagligt hjælpemiddel. Derfor har spørgsmålet om gengivelse af kunstværker i bøger længe optaget os en hel del. Vi har ligefrem gjort det til genstand for studium. Elever fra biblioteksskolen vil forhåbentlig erindre den demonstration af billedbøger, der årligt var led i undervisningen i gruppe 70. Den skulle underbygge den påstand, som vore studier har givet os grund til at fremsætte: at det samme kunstværk aldrig er gengivet ens i de forskellige publikationer, der kan være tale om.

Dette gælder alle slags gengivelser, både dem med sort farve og dem med flere farver. I den henseende er der ingen forskel på de to kategorier. Her kommer vi ind til sagens kerne, og her er det, at Thorsted gør en fejl. Han spørger ligeud, om man skal vælge »farvereproduktioner« eller »sort-hvide«. Spørgsmålet er stillet forkert, og derfor kan der heller ikke ventes noget rigtigt svar.

Derimod kan der jo nok siges et og andet om problemet som helhed. Det skal således erindres, at der er megen kunst, der ikke kan eller ikke behøver at gengives med flere farver, særlig tegninger og grafik. Det er ikke pedanteri at minde om dette her, fordi netop disse kunstarter er så overordentlig velegnede i forbindelse med tilegnelse af kunst. Med tegninger kan man komme tæt ind på livet af kunstneren selv og hans oplevelse. Kunstnere som Leonardo da Vinci og Rembrandt nærmer man sig bedst gennem deres tegninger. Og der findes mange udmærkede og billige bøger med gengivelser af tegninger, hvor afstanden mellem original og gengivelse er den mindst mulige. Hvis der kunne vindes en større forståelse af, at tegninger er noget primært, ville det kunstpædagogiske arbejde vinde derved, og mange problemer vedrørende gengivelsen ville løse sig af sig selv.

Dernæst er der megen ældre malerkunst, hvor de kunstneriske egenskaber i originalen træder bedre frem i en sort gengivelse end når den er gengivet med de sædvanlige fire farver. Dette kommer af, at i megen ældre kunst spiller farvekvaliteterne (rød, grøn, blå o.s.v.) mindre rolle for billedet end farvens toneværdi (valør). Denne toneværdi svækkes ofte ved de fire farver, der trykkes oven i hinanden, men med et godt fotografi, en god kliché og en god sort farveføring har man bedre chancer for at få det væsentlige af valøren med. De, der beskæftiger sig med spørgsmålet om gengivelse af kunst, har også kunnet iagttage, at et billede i formindsket gengivelse og med flere farver ofte virker ligesom indskrumpet og stift, medens en sort gengivelse, selvom den er lille, ligesom kan udvide sig ved betragtningen. Psykologer og fysiologer vil formentlig kunne begrunde denne iagttagelse.

Men der er andre kategorier, hvor flerfarvetryk er en naturlig gengivelsesmetode. Dette gælder megen moderne kunst, hvor netop farvekvaliteterne kan have væsentlig betydning. Megen moderne kunst synes ydermere ligefrem skabt til gengivelse med flere farver. Men også når det gælder ældre kunst, og særlig den, hvor valørerne har mindre at sige, kan flerfarvetryk være at foretrække for sorte gengivelser. Dette kan siges om megen orientalsk kunst, primitiv kunst, ornamentik m.m.

Det er altså umuligt at besvare det stillede spørgsmål. Men står man overfor at skulle vælge, må man erindre, at jo mindre størrelsesforskellen er mellem original og gengivelse, dets større chan-

cer er der for en god gengivelse. Derfor er boglige gengivelser af små kunstværker principielt at foretrække fremfor gengivelser, hvor formatet er sat stærkt ned. Står man frit, står man sig ved at tage de små ting i særlig betragtning, d.v.s. akvareller, bogminiaturer, skitser, studier, tegninger, grafiske arbejder m.m. Omvendt kan man sige, at vil man have gengivelser af større billeder, hvorfor så ikke tænke på de udmærkede gengivelser i originalens format, som man kan få tilkøbs, når nu teksten alligevel ingen rolle spiller?

Men herudover må udvælgelsen bero på et skøn i hvert enkelt tilfælde, det være sig sort eller kulørt. Om virkelig trofasthed mod originalen vil der så godt som aldrig være tale, men man må søge at skønne over, om gengivelsen trods alt fortæller noget væsentligt om den. Det er til en vis grad spørgsmål om viden og om at have set og studeret originale kunstværker, men derudover et spørgsmål om ren sansning. Ligesom ethvert normalt menneske skulle kunne høre om en grammofon skratter, skulle enhver vel kunne se, om farver skurrer. Kan man ikke det, er der intet at stille op.

Man må gøre sig klart, at set i forhold til originalen er alle gengivelser ikke mere eller mindre *gode,* men mere eller mindre *dårlige*. Derfor er der meget der tyder på, at man ikke alene skal betragte afbildningerne som afbildninger, men også som selvstændige kunstværker, som en slags grafik, om man vil, og altså anlægge en æstetisk og kunstnerisk bedømmelse, hvoraf sammenligningen med originalen og sammenligningen med andre gengivelser kun er et led. Det vil sige, at man i ikke ringe grad bør betragte dem på samme måde som man nu betragter kobberstik, der i gamle dage fortrinsvis ansås for blot reproduktioner, og således som man i fremtiden også vil komme til at betragte fotografier, der nutildags mest vurderes som reportage og dokumentation.

Derved bliver sagen klarere, men derfor på ingen måde lettere, og Jørgen Thorsteds hjertesuk over, at det »alt i alt er en temmelig besværlig proces at vælge kunstbøger« kan i enhver henseende bifaldes. Blot tror jeg folkebibliotekaren ikke behøver at have det værre end andre.

Derimod er det sværere at anerkende Thorsteds udsagn om »at en god gengivelse ikke kan erstattes af nok så mange sider beskrivelse«. Det er hårde ord. Dog mildnes de noget ved bemærkningen senere om at det »jo i virkeligheden er forbløffende lidt, vore kunsthistorikere får udgivet«. Smigrende vel nok, selvom man bøjer nakken under piskeslaget, der truer. Nu er det således her i landet, at de fleste kunsthistorikere er optaget af administration, registrering, forskning og anden virksomhed, der ikke altid direkte kommer folkebibliotekarerne til gode, og de har derfor ikke altid den tid til rådighed, som de måske gerne ville have, til skribentvirksomhed. Imidlertid må man håbe på, at en kærlig gennemgang af den eksisterende danske kunstlitteratur må kunne afsløre større værdier end dem der tilsyneladende ligger lige for. En bibliografi var her på sin plads omfattende ikke blot bøger, men også aviser, tidsskrifter, udstillings- og museumskataloger m.m. Kunne vi hos os få et par raske folkebibliotekarer til hjælp et par år, havde vi mulighed for at lave en sådan bibliografi. En sådan nøjere gennemgang ville også kunne afsløre den af Thorsted oversete kendsgerning, at den efterlyste fyldestgørende monografi af Eckersberg har existeret i mange år. Hvad Hannovers klassiker nødvendigvis mangler af nyere synspunkter vil man kunne finde f.eks. i J. Rubows afsnit i »Danmarks Maler-

kunst« og i efterskriften til min udgivelse af Eckersbergs breve og dagbøger fra Paris. Og sådan er der så meget.

En bibliotekar spænder vidt, fra Michelangelo til fiskelim. Derfor kan Thorsteds fodnote om »Snap Fix« ikke forblive uænset. Hos os anvendte vi nævnte produkt for ca. 10 år siden til indklæbning af nogle avisudklip med boganmeldelser. Heldigvis var de kun til internt brug, for idag er de allesammen løse og ser ydermere ud som om de var gnedet over med flæskesvær. *Henrik Bramsen*

BIBLIOTEKERNE OG UNGDOMMEN

I samarbejde med Danmarks Biblioteksforenings udvalg »De store årgange og bibliotekerne« ved bibliotekar *Brita Olsson*, København.

»De unges hule« i Taasinge Bibliotek

Da vi her på øen for ca. 20 år siden oprettede en særlig afdeling for ungdommen og forud søgte efter forbilleder, viste der sig i hele landet at være ca. 7 andre biblioteker, som havde oprettet en sådan afdeling. Bemærkelsesværdig var den store uensartethed i bestanden samlingerne imellem. Det var næsten umuligt bare at finde en lille fællesstamme af bøger. Vor samling af ungdomslitteratur

kom til at bestå af ca. 250 bind ved starten og stod i et særligt, ganske vist ikke godt lokale. Det blev dog benyttet flittigt, foruden af de unge mellem 14 og 20 ikke mindst af større skolesøgende børn, som allerede havde læst børnebøgerne på skolerne, og her fik en sund fortsættelse.

Tanken om bedre forhold for et ungdomsbibliotek har vi arbejdet med hele tiden. Og efter at have set ungdomsbiblioteket på årsmødet i Nyborg forgangen år realiserede vi planen i fjor.

Vi forbandt et rum på ca. 10 kvadratmeter med et lignende område fra vort hovedudlån til et fællesrum. Vi indrettede en studiekrog med ryggen til »uroen«, samt anbragte en behagelig lænestol til midlertidig fordybelse i en bog. Vi sørgede for smukke farver for at skabe en rigtig hygge-hule.

Derved opnåedes plads til ca. 1500 bind, som foreløbig er vort mål. Vi gik ud fra katalogen over ungdomsbiblioteket fra årsmødet i Nyborg og supplerede op, så meget vi havde råd til i første omgang. Det blev ca. 900 bind.

Afdelingen blev åbnet 1. september 1959. Vi inviterede alle øens unge til en hyggeaften med underholdning, film og naturligvis kaffe, således som vi forresten gør hvert år.

Der var fuld tilfredshed med »hulen«, og i vinterens løb blev den næsten stormet af de unge. Selv de ældre lånere havde vi vanskelighed med at holde derfra.

Der er oprettet et særligt udvalg til indkøb af bøger til hulen med et par repræsentanter for de unge. Vi mener at have fået et godt tilholdssted for ungdommen, og de kan derfra før eller senere søge over i hovedafdelingen.

En god kontakt er sluttet.

P. Petersen

Ungdommens bogmarked

Udstillingen *Ungdommens bogmarked,* som omtaltes i Bogens Verden nr. 1 i denne rubrik, har siden starten d. 20/1 været i uafbrudt cirkulation indtil udgangen af april. Udstillingen har været een måned i Roskilde by og opland og een måned i Nakskov og Rødby. Imellem disse programmer er der blevet tid til et besøg i Øster Egesborg kommune (biblioteksløs), distriktsbiblioteket på Nørrebro i København, Danmarks Biblioteksskoles ungdomsbibliotekarkursus og et kursus for 300 efterskolelærere på Egå efterskole. Udstillingen er foreløbig blevet set af ca. 5000 unge, og der er blevet uddelt 9000 kataloger. I dette sidste tal er includeret 1000 kataloger, som Dansk Bogtjeneste har sendt til alle landets boghandlere.

Udstillingen vil blive videreført efter sommerferien. Der er foreløbig lagt en plan for cirkulationen indtil årsmødet, hvor udstillingen vil blive opstillet af gruppe A. Fra årsmødet indtil udgangen af januar 1961 synes udstillingen optaget af arrangementer, hvorom der dog ikke er truffet bindende aftaler endnu.

Udvalget »De store årgange og bibliotekerne« har nu afsluttet sit arbejde og vil være at betragte som opløst efter årsmødet, og udstillingen vil da blive overtaget af Danmarks Biblioteksforenings kontakttjeneste. Efter nytår vil der blive udsendt en ny udgave af katalogen. Prisen for denne kan endnu ikke fastsættes. Henvendelser angående udstillingen bedes fortsat rettet til bibliotekar *Ove Nielsen,* Glostrup Kommunebibliotek, som administrerer udstillingen, indtil kontakttjenesten er rede til at overtage den.

Amerikanske Ungdomsbiblioteker

I *Biblioteksproblem, Stockholm 1960,* skriver *Mary Ørvig* side 74-113 om *Den separata biblioteksservicen för tonårsgruppen vid större amerikanska folkbibliotek,* oprindelig et foredrag holdt i *Bibliotekstekniska klubben* i Stockholm 1956. Vi får her en udmærket oversigt over udviklingen af denne gren af biblioteksarbejdet og ungdomsafdelingernes administration i en række af de store biblioteker, både hvor man har udskilt dette arbejde som en særlig administrativ enhed, og hvor man ikke har fundet dette tilrådeligt.

Som årsager til, at den særlige biblioteksservice for unge voksede frem, nævner Mary Ørvig to faktorer: depressionsårenes sociale forhold med den store ungdomsarbejdsløshed og skoleundervisningens ændring fra lærebogssystemet til friere former, som stiller større krav om supplerende litteratur. Hun nævner imidlertid ikke den sikkert ikke uvæsentlige faktor, at børnebibliotekerne netop på samme tidspunkt havde nået et sådant stade, at de unges vanskeligheder ved overgangen fra børne- til voksenbibliotek blev iøjnefaldende. På samme måde betoner artiklen det sociale arbejde i ungdomsafdelingerne, klubvirksomheden m. v. og konkluderer, at svenske biblioteker vil være bedst tjent med at lade de allerede eksisterende sociale institutioner varetage denne virksomhed og selv koncentrere sig om læsevejledningen. På dette punkt er i virkeligheden mange, måske de fleste, amerikanske ungdomsbibliotekarer enige med Mary Ørvig. Mange ungdomsafdelinger har ingen sådan klubvirksomhed, og arrangerer man diskussionsmøder af en eller anden art, fremhæver man nu som formålet, at man vil drage de unge til biblioteket og lære dem at vurdere bøger. Altså et kulturelt, snarere end et socialt sigte.

Mary Ørvig konkluderer, at det ikke skulle være nødvendigt i øjeblikket at etablere ungdomsbiblioteksarbejdet i Sverige som en speciel administrationsgren. »Det är således bara att börja där vi nu befinner oss«. Heri har hun absolut ret, men det er jo også det, de amerikanske biblioteker har gjort, det er bare meget længere siden de begyndte. Og som det fremgår af de anførte tal, er de beskrevne amerikanske ungdomsafdelinger led i bibliotekssystemer, som er større, end vi nogensinde vil få dem i Skandinavien. Man kan ikke overføre de amerikanske administrationsformer umiddelbart til vore mindre forhold, men man kan lære af de amerikanske ungdomsbibliotekarers arbejdsmetoder og principper.

Artiklen slutter med en litteraturliste, som er meget omfattende, et uundværligt hjælpemiddel for alle, som vil sætte sig grundigt ind i ungdomsbiblioteksarbejde.

Brita Olsson

Nye udenlandske ungdomskataloger

Hvor begrænset vort danske bogmarked er, mærker man særlig, når man skal sammensætte bogsamlinger til særlige formål. Det gælder om at få alt anvendeligt med. En gennemgang af udenlandske kataloger på området kan være en hjælp, for selv om de indeholder mange bøger, som ikke findes på dansk, kan man alligevel være så heldig at blive opmærksom på bøger, man selv har overset, da de

udkom på dansk, men som andre har fundet frem til.

I serien *Bibliotekstjänsts bokurval* er udkommet *Skönlitteratur för ungdom. Urval av Mary Ørvig, Lund 1960.* Det er en ny og udvidet udgave af *Böcker för tonåringar.* Den henvender sig til unge fra 14 år og opefter og sigter ifølge forordet fortrinsvis på de unge, som søger deres læsning i bibliotekernes afdelinger for voksne. Katalogen er inddelt i 18 emnegrupper og fyldigere annoteret end vor danske ungdomskatalog – en stor fordel. En dansk bibliotekar gribes umiddelbart af misundelse ved at konstatere, at denne katalog omfatter mere end 800 titler, som skønnes anvendelige som ungdomslæsning. En gennemgang viser dog, at dette store antal titler skyldes, at katalogen spænder langt videre end vor katalog både med hensyn til lettere og vanskeligere litteratur. Den spænder fra Mattson, Briggen Tre Liljor og Lindgren, Rasmus på luffen, som begge af danske børnebibliotekarer vurderes som egnede for børn på 9-11 år, til så krævende ting som Pasternak, Doktor Zjivago, Pirandello, Sex roller söka en författare og Maria Wine, Man har skjutit ett lejon. Dette er dog kun yderpunkterne på skalaen, hovedparten af bøgerne svarer i sværhedsgrad til vort udvalg.

En idé, som var værd at efterligne, er afmærkningen af romaner, som er filmatiserede.

New York Public Library udgiver hvert år i januar *Books for the Teen Age.* Denne katalog, som fremtræder i et meget tiltalende udstyr, benyttes som standardkatalog af mange andre ungdomsafdelinger i U.S.A., og den kan derfor – i hvert fald til en vis grad – tages som udtryk for bogvalgets standard også udenfor New York. Den omfatter ca. 1500 titler, opstillet emnedelt med fag- og skønlitteratur blandet. Kun bøger fra sidste år er annoteret, disse nye bøger udgør i udgaven for 1960 ca. en femtedel af titlerne. Man fyldes af misundelse! De bøger i katalogen, som også kendes på dansk, svarer til, hvad vi finder egnet for vore ungdomsreoler. Udvalget bekræfter ikke teorien om, at amerikanske biblioteker går længere ned i kvalitetskrav end danske. Katalogen kan erhverves for 50 cents fra The New York Public Library, Fifth Avenue and 42nd Street, New York 18, N.Y. *Brita Olsson*

Ideer til orientering

Udvalget for »De store årgange og bibliotekerne«: Bibliotekerne og de unge. Pjecen med dens adskillige gode ideer og forslag hilses sikkert velkommen i vore folkebiblioteker, der for de flestes vedkommende grundet på mangel af midler, plads og tid forsømmer det yderst vigtige, biblioteksarbejdet for de unge.

Med pjecen som fører skulle der med lidt arbejde og ringe udgift kunne laves adskilligt og varieret ungdomsstof selv på det lille bibliotek. Man kan givetvis ikke opstille nogen patentløsning på ungdomsarrangementer i bibliotekerne, men ideer vil der altid være brug for. Dog tror jeg at en del biblioteksfolk ville bæve lidt ved tanken om at skulle sige til en flok unge: Spørg om hvad I vil, og jeg skal finde svaret i vore håndbøger! – Mon ikke én ung kan spørge om mere end ti bibliotekarer kan finde svar på.

Man ser gerne frem til flere publika-

tioner af denne og lign. art fra det levende udvalg, der dog nok burde lægge stilen lidt højere end til en hobbybog beregnet for de 13-17 årige.

Helle Daugbjerg-Pedersen

KAMRAT MED BÖCKER

Billedbånd med 79 billeder i farve + ledsagende lydbånd. Producer: Hans Haste. Produktion: POGO PRODUKTER, Solna, Sverige. (Leveres også gennem Bibliotekstjänst, Lund). Pris: sv. kr. 165.00. Forevisningstid: 19 min.

Hans Hastes billedbånd er bogpropaganda og ikke udelukkende biblioteks-propaganda, hvad der er en gevinst. Båndet, som er fremstillet med bibliotekarisk bistand, henvender sig til et tenårs-publikum og er en slags fortsættelse af et tidligere bånd »Barn och böcker«. Der vises en del forskellige typer på unge mennesker og hvorledes hver enkelt vil kunne finde dækning for, og udvidelse af, personlige interesser indenfor bogproduktionen, ikke mindst via bibliotekets råd og bistand. Også den »boguinteresserede« vil ved den rette rådgivning opdage, at bøger og læsning »er noget«.

Sujet og typer forekommer vel fremmedartede for et dansk publikum, og direkte anvendelse af båndet synes ikke oplagt indlysende. Desuden kunne det have været ønskeligt, om Hans Haste havde sat sig sine billedæstetiske mål nok så højt – der er vel mange, og et par direkte uantagelige, klicheer som man gerne havde været foruden.

Men det er trods disse forbehold værd at have opmærksomheden rettet mod billedbåndets store muligheder. Metoden er langt billigere i produktion end film og vil i effekt fuldtud kunne ligestilles hermed.

»Kamrat med böcker« vil være af orienterende værdi også for danske ungdomsbibliotekarer, en og anden ide vil der altid være som kan omsættes til lokalt brug.

Ernest J. Hansen

Navne og temaer i tysk litteratur efter 1945

På et møde i Bibliotekarforeningens sydjyske kreds, der afholdtes i Flensborg, holdt lederen af det tyske bibliotek, dr. *H. P. Johannsen* et foredrag med ovenstående titel. Det refereres her efter et af taleren godkendt avisreferat kombineret med uddrag af talerens manuskript, monteret af overbibliotekar *Torben Glahn*, Flensborg, og oversat til dansk.

*

Dr. Johannsen indledte sit foredrag med at betone det problematiske i almengyldigt at fremhæve enkelte forfattere og enkelte værker som virkelig repræsentative. Han kom derefter ind på berømte fejlvurderinger, nævnte som exempel Caroline von Schlegel, der i året 1801 meddeler, hvorledes hun og andre var ved at dåne af latter over Schillers »Lied von der Glocke«. Som et andet exempel nævntes Eduard Engels affærdigende vurdering af Thomas Mann, der »ikke engang kunne skrive ordentligt tysk«.

Af de sidste 15 års kæmpeproduktion fremdrog dr. J. 19 forfattere. Disse 19 var på 2 nær repræsenteret i »Bibliothek eines geistig interessierten Deutschen« på verdensudstillingen i Brüssel.

Året 1945 betegnede foredragsholderen som på mange måder skelsættende i tysk historie, derimod ikke i tysk litteratur. »Skal man her tale om et skel, må man

tilbage til 1910, der med expressionismens indtræden i tysk litteratur blev indledningen til den litterære epoke, vi i åndelig og æstetisk henseende endnu befinder os i. Ja, man har endog talt om revolutionen 1910«.

Dr. J. inddelte den moderne litteratur efter problemstilling i fire store afsnit.

1. *Afsked med borgerligheden.*

Den mest gribende afsked med borgerlighedens tidsalder havde Thomas Mann givet i »Buddenbrooks«. Borgeren var ikke mere uden problemer som i »Hermann und Dorothea« eller i Freytags »Soll und Haben«. »Lillebyens eftermiddagshygge, duften af kaffe, den knitrende kakkelovnsild, kort sagt de gode gamle dage, var forbi. Helten i den borgerlige roman, mønstergyldig repræsentant for anerkendte værdier, bliver til spidsborger, til bourgeois, til hykler, vore dages »Wirtschaftswunder«-mand. Hvor udviklingen hos Thomas Mann ganske vist er en udvikling mod forfald, men samtidig mod en åndelig højnelse (Tonio Kröger), gik Heinrich Mann, Wedekind og Bert Brecht forbitrede til angreb på en efter deres mening fuldstændig forløjet verden«. Fra vor tid nævnte dr. J. 2 typiske repræsentanter for den første gruppe, Joachim Maass og Gerd Gaiser. »*Joachim Maass,* født i Hamburg 1901, levendegjorde sin barndoms borgerlige milieu i romanen »Die unwiederbringliche Zeit« og »Magisches Jahr«. Titlen »Die unwiederbringliche Zeit« er symptomatisk. Borgerlig tryghed, borgerlig lykke kendes ikke mere i vor tid. I dag gennemsyres verden af det økonomiske mirakels utiltalende atmosfære, som den møder os i *Gerd Gaisers* (f. 1908) kvalmende verden i »Schlussball«. »Borgerne i denne bogs Neuspuhl repræsenterede et samfundslag, der med en variation af et af forfatterens udtryk kunne siges at være såvel perfektibelt som underudviklet. Mennesker, i betydningen skabninger, der var sig deres eksistentielle opgave bevidst, var de egentlig kun ved nulpunktet 1945. Skildringen af disse attrapfigurer er dygtigt gjort. Gaiser er en forfatter af format. Hans sprog er en mesters, og man har lov at vente, at han bliver en af vor tids store fortællere.«

2. *Søgen efter det nye menneske.*

Til denne gruppe henregnede foredragsholderen Heinz Risse, Albrecht Goes og Heinrich Böll. I deres bøger mødte læseren en ærlig stræben efter en fornyet og lutret menneskelighed. I samme forbindelse nævntes Hermann Hesse med bogen »Glasperlenspiel« som en af de store gamle i vor tids tyske litteratur. Uden for Tysklands grænser måtte vel frem for alle nævnes franskmanden Saint-Exupéry.

»*Heinz Risse,* f. 1898, spørger i sine romaner »Wenn die Erde bebt«, »So frei von Schuld«, »Dann kam der Tag«, »Grosse Fahrt und falsches Spiel«: hvorledes kan det moderne menneske leve videre? Hvordan overvinder det stræberiet? I den åndeløst spændende fabel i hans sømandsroman »Grosse Fahrt und falsches Spiel«, først og fremmest en bog med voldsom handling og spænding, ligger et eneste ham på sinde: den ubetingede sandhed som grundlag for menneskelig eksistens – også når prisen er udslettelse af ens egen fysiske existens«.

Forfatterens opgave var i følge *Heinrich Böll* at minde om, at ødelæggelserne i vor verden ikke blot er af ydre karakter og ikke så ubetydelige, at man skal bilde sig ind at kunne bøde på dem i løbet af nogle få år.

»Bölls romaner giver et billede af livet i ruinbyerne med sortbørs, onkelægteskaber og mange andre demoraliserende foreteelser. De er blottet for enhver illu-

sion, men bag de præcist tegnede billeder spores det godes og åndsbårnes kraft. Menneskene, der kollektivt blev styrtet i nød, ventes nu at genopstå som enkeltindivider. Denne digters værk er en anklage mod tidens uorden, dens mangel på kærlighed og dens gudløshed«. »Ingen opmærksom læser af denne forfatter vil kunne unddrage sig fortryllelsen også i vor tidsalder«, hævdede foredragsholderen, idet han bl.a. henviste til Bölls »Irisches Tagebuch«.

3. *Søgen efter Gud.*

Den religiøse problembehandling fremdrog dr. J. som et karakteristisk træk i den moderne litteratur. I denne forbindelse nævnte han navne som Paul Claudel og Pär Lagerkvist. Af tyske forfattere nævntes: Gottfried Benn, Jens Rehn, Wolfgang Borchert, Edzard Schaper og F. E. Peters. Benn og Rehn stillede spørgsmålet »Er Gud død?« ud fra en afgrundsdyb skepticisme, ensbetydende med gudsfornægtelse, og Schaper og Peters svarede med et ubetinget: »Gud lever«. Det var vigtigt at slå fast, at moderne kristelig digtning spænder fra rolig frelsesvished til lidenskabelig diskussion.

Af *Jens Rehn* (f. 1918) omtalte dr. J. en umådelig gribende fortælling om to soldaters død i den anden verdenskrig. Disse mænds fysiske lidelser om bord i en lille gummibåd på Atlanterhavet var levendegjort med en så kunstnerisk fuldkommenhed, men samtidig med en sådan realisme og sandfærdighed, at der krævedes stærke nerver til læsningen. Og slutningen? »Den enarmede holdt uafladelig øje med horisonten. Den anden sov. Der var intet i sigte«.

»*Edzard Schapers* romaner »Die sterbende Kirche« og »Letzten Advent« fører os lige ind i den kristne kirkes opgør med det bolsjevikiske system. Dybere end i Guds hånd kan man ikke falde, er læren i disse bøger, og i denne tro overvinder de mishandlede mennesker magten.«

Digteren *F. E. Peters*, hjemmehørende i Holsten, blev særlig fremhævet. For ham var det at tjene sproget gudstjeneste. Fuldkommenheden i en verden, hvor målestokken var »jord, kvæg og rede penge« var gået tabt i to verdenskrige. Det var den lære, der kunne uddrages af hans romaner. »At tidens voldsomme begivenheder er gennemlidt af denne digter, stiller ham på linje med vor tids forfattere. At han ved hjælp af en traditionel stil i sin fremstilling tæmmer katastroferne, stiller ham i grænseområdet mellem de to epoker.«

4. *Menneske og stat.*

Stefan Andres, kendt som forfatter af romantrilogien »Die Sintflut«, og *Carl Zuckmayer* dannede fortroppen for denne gruppe. Dr. J. belyste deres individuelt forskellige socialkritiske funktion og fortsatte:

»Krigslitteraturen er nu anderledes. Den høje patos er stemt ned, bortset fra nogle bøger af forhenværende officerer, hvori endnu forekommer blodrøde faner, og hvori der i mange men ikke ægte ord tales om storhed, forfald og genrejsning. Hellebardernes tid er forbi. *Jochen Kleppers* dagbøger indtager et højt litterært stade, og er lige som Bert Brechts »Mutter Courage« en lidenskabelig protest mod krigens umenneskeliggørelse. Den næst efter Borchert måske største af de unge digtere, *Felix Hartlaub*, blev ligesom denne bortrevet i en alt for ung alder. Hans dagbøger er et gribende vidnesbyrd om, at også i vor tids inferno kan etiske kræfter omskabes til digterværker af høj, lovende standard. – *Walter Jens* viser i romanen »Nein – die Welt der Angeklagten« menneskets fornedrelse i den totalitære stat. I hans hørespil »Aha-

ver« oplever vi en jødisk læges odyssee gennem tidens rædsler.« I denne sammenhæng kom dr. J. ind på Ernst Jünger og omtalte til slut to meget omtalte nyheder fra den forløbne vinter, nemlig *Günter Grass's* roman »Die Blechtrommel« og *Uwe Johnsons* »Mutmassungen über Jakob«. »Uwe Johnson anskueliggør fra et meget ophøjet stade og i en overdrevent intellektuel stil modsætningen øst-vest ved at stille det bundne og det frie individ over for hinanden. Grass giver derimod i sin meget omtalte og meget omdiskuterede roman et billede af menneskers liv og lidelser, kærlighed og had, et billede af menneskers nedværdigelse, menneskers nød. Romanen skildrer tillige det tyske folks historie siden 1900 og giver eksempler på menneskers vildfarelser«.

Dr. J. sluttede med at udtale ønsket om, at litteraturen måtte blive opfattet som »en vej til forståelse, tilgivelse og kærlighed« og de »nitten« som fanebærere, der åbenbarede sprogets forløsende magt og digtekunsten som det ædleste udslag af menneskelig skaben.

MEDDELELSER

HOVEDBESTYRELSESMØDE

afholdtes i København den 23/5 1960.

I mødet behandledes bl.a. flg.:

1. Det vedtoges at ansætte bibliotekar ved Gentofte Kommunebibliotek *Erik Drehn-Knudsen* som leder af *Danmarks Biblioteksforenings Kontakttjeneste.* Der er nedsat et udvalg for kontakttjenesten, bestående af stadsbibliotekar *Carl Thomsen,* København (formand), biblioteksdirektør *E. Allerslev Jensen,* lærer *Jørgen Hamre,* Gørlev Sj., folketingsmedlem *R. Lysholt Hansen,* Nykøbing F., overbibliotekar *Poul Munch,* Odense, direktør fru *Bodil Normann,* Dansk Bibliografisk Kontor, og bibliotekar *Brita Olsson,* København. De 2 sidstnævnte danner sammen med formanden forretningsudvalget. Der er i dette nummer af B.V. gjort udførligt rede for denne nydannelse indenfor folkebiblioteksvæsenet.
2. Efter at lektor *Mogens Iversen* havde ønsket at blive frigjort for sit hverv som *pressesekretær* for folkebibliotekerne, ansattes pr. 1. juli 1960 bibliotekar *Leif Thorsen,* København, som lektor Iversens efterfølger.
3. Der tildeltes biblioteksstuderende *Jørn Godrum Bech* en portion af bibliotekar frøken *Edith Meyers legat.*
4. *Stipendiefondet* for uddannelse af bibliotekarer havde indsendt forslag til nye Vedtægter, som godkendtes med en ændring af formel art.
5. På forslag af Gruppe C overvejedes at igangsætte en *arbejdsundersøgelse* for folkebibliotekerne. Sagen er endnu på det forberedende stadium og medlemmer til det udvalg, der vil blive nedsat i samme anledning, er endnu ikke udpeget.

Efter at mødet havde fundet sted, har bibliotekar ved Det kgl. Bibliotek, *Bjørn Ochsner* ønsket at fratræde som formand for Gruppe E, og er således udtrådt af hovedbestyrelsen. Bibliotekar Ochsner efterfølges af folketingsbibliotekar *Magnus Sørensen.* *R. Lassen*

Danmarks Biblioteksforening opretter kontakttjeneste

Motto: Fremtiden kommer af sig selv, det gør fremskridtet ikke.

Poul Henningsen.

Den der står i et arbejde, som giver mer end nok at udrette, har ofte vanskeligt ved at forestille sig, at arbejdsområdet faktisk burde udvides. Men det er netop situationen for bibliotekerne. Trods alle fremskridt – og de har været bemærkelsesværdige i den sidste menneskealder – er der endnu store uopdyrkede områder, både når det gælder bedre benyttelse af bibliotekerne og befolkningens almindelige kendskab til det tilbud, samfundet gennem de offentlige biblioteker giver hver enkelt borger. Danmarks Biblioteksforening har blandt andre mål også dette: at ingen her i landet må være uvidende om, hvad bibliotekerne kan yde. Foreningen har på forskellig måde søgt at nærme sig dette mål. I 1950 nedsattes »Udvalget for bedre biblioteksbenyttelse« med overbibliotekar *Ida Bachmann,* Kolding, som formand og daværende bibliotekar, nuværende biblioteksinspektør *Ole Koch* som sekretær. Dette udvalg fik den opgave at »undersøge muligheder og betingelser for en mere effektiv udnyttelse af folkebibliotekerne«. Der kan snart ventes at foreligge en rapport om udvalgets arbejde, og så meget kan allerede nu siges, at rapporten vil vise, at der er en meget betydelig afstand imellem de resultater, der opnås af henholdsvis de bedst virkende biblioteker og dem, der af økonomiske eller andre grunde hinker bag efter i udviklingen. I 1958 nedsattes udvalget »De store årgange og bibliotekerne« med folketingsmedlem *R. Lysholt Hansen,* Nykøbing F., som formand og bibliotekar *Ove Nielsen,* Glostrup, som sekretær. Dette udvalg har allerede kunnet fremvise en række resultater af betydelig propagandamæssig værdi og har i januar d.å. sammen med »Udvalget for bedre biblioteksbenyttelse« og »Dansk Bibliografisk Kontor« rettet henvendelse til Danmarks Biblioteksforenings hovedbestyrelse om forsøgsvis etablering af en fælles propagandatjeneste for folkebibliotekerne, således at de opgaver af propagandamæssig art, det enkelte bibliotek ikke på egen hånd kan løse, bliver taget op af et fælles organ: *Danmarks Biblioteksforenings kontakttjeneste.*

Nogle vil sikkert spørge om det virkelig er nødvendigt, at bibliotekerne opretter et særligt kontaktorgan for at videreudvikle befolkningens kendskab til bibliotekerne. Dertil kan svares, at Danmarks Biblioteksforenings hovedbestyrelse nu – som i 1950 da »Udvalget for bedre biblioteksbenyttelse« blev nedsat – er enig om, at der faktisk foreligger en fællesopgave, som foreningen må søge løst bl.a. ved at stille sagkyndig og særlig engageret hjælp til rådighed for bibliotekernes hvervearbejde. Synspunktet er, at bibliotekerne ikke blot har pligt til at yde de mennesker, der selv finder vej til dem, den bedst mulige vejledning, men også til stadig at udnytte de midler, som findes egnede til at gøre bibliotekerne kendt i de stadig store kredse, der er fremmede for, hvad disse kan yde. Bibliotekerne har hidtil kun i ret beskedent omfang gjort organiseret propaganda-indsats uden for bibliotekernes egne mure. Gennem pressetjeneste, film, biografreklame, radioudsendelser, uddeling af tryksager af forskellig art er nogen indsats gjort. Men den samlede investering af penge og arbejde i disse opgaver står, når bortses fra et fåtal af kommuner, ikke i et rimeligt forhold til de muligheder, der burde udnyttes. Bibliotekerne forvalter tilsammen over 50 millioner kr. årlig. Det skulle ikke synes urimeligt at forvente, at nogle af disse penge anvendes med det formål at sikre, at ingen kan forblive uvidende om, hvad samfundet stiller til rådighed gennem bibliotekerne. På baggrund af den dygtige reklamevirksomhed f.eks. underholdningsindustrien udfolder, virker bibliotekernes henvendelser til publikum alt-

for ofte ikke blot beskedne, men også dilettantiske og derfor virkningsløse. Mens boghandelen gennem »Dansk Bogtjeneste« har fået et organ, der dygtigt og effektivt løser en række af fagets fælles propagandaopgaver, har bibliotekerne hidtil manglet et organ, der kunne mobilisere og koordinere de kræfter, som kan tages i brug til videre-udvikling af befolkningens læsevaner og biblioteksorientering.

Det vides, at bibliotekernes hidtidige tilbageholdenhed på dette område bl.a. hænger sammen med, at den stadig stigende benyttelse har givet bibliotekerne arbejdsopgaver nok, i adskillige tilfælde mere end nok. Man har ikke følt noget behov for at henvende sig til nye kredse. Den nu foreliggende situation, hvor bilismen og TV feberen giver bibliotekerne en åndepause, samtidig med at de store årgange træder ind i erhvervslivet og skal tilegne sig deres fritidsvaner, giver det gunstigst mulige udgangspunkt for et fremstød fra bibliotekernes side. Netop nu gælder det om, at bibliotekernes plads i den offentlige bevidsthed ikke blot fastholdes men udbygges, og at deres kontakt med og andel i undervisnings- og oplysningsarbejdet intensiveres.

Danmarks Biblioteksforenings hovedbestyrelse har ment, at de opgaver, der idag foreligger, er af et sådant omfang, at der er brug for et fælles organ til at koordinere igangværende bestræbelser og til at støtte nyt initiativ. Til dette formål har bestyrelsen vedtaget at nedsætte et særligt udvalg, som man vil kalde Udvalget for kontakttjenesten. Som udvalgets forretningsfører og leder af arbejdet har man ansat en bibliotekar. Til denne stilling har bestyrelsen efter indstilling fra udvalget antaget bibliotekar *Erik Drehn-Knudsen*, Gentofte, der tiltræder tjenesten 1. september 1960. Hr. Drehn-Knudsen vil bl.a. gennem sin virksomhed som redaktør af »Biblioteksnyt« være kendt af større kredse.

Kontakttjenesten får sæde i København i Dansk Bibliografisk Kontor, Nørrevoldgade 94. Det er tanken, at bibliotekaren i den udstrækning tid og midler tillader det, skal kunne deltage i møder ude i landet (f.eks. amtskredsmøder) dels for at berette om de opgaver, der arbejdes med, dels for at få impulser fra arbejdsmarken til nye opgaver.

Det økonomiske grundlag for det forsøg, oprettelsen af kontakttjenesten må betegnes som, er foreløbig tilvejebragt gennem en treårig bevilling fra folkebibliotekernes rådighedssum på 30.000 kr. årlig, ligesom foreningen på sit budget har regnet med at stille indtil 15.000 kr. årlig til disposition i forsøgsperioden. Men dersom sagen skal gennemføres i et omfang, der svarer til behovet, vil det være nødvendigt, at bibliotekerne slutter op om kontakttjenesten og investerer de midler, der skal danne basis for omsætningen.

Men hvilke opgaver har man tænkt sig, at kontakttjenesten skal tage op? vil man spørge.

I første række venter man, at plakatmateriale, der kan anvendes af et større antal biblioteker enten i eller udenfor disse, med fordel kan fremskaffes af kontakttjenesten. Det samme gælder brochurer og andre tryksager, der tjener almindelig orientering om bibliotekerne. Bibliotekernes udvendige skiltning vil også interessere kontakttjenesten.

Ved arrangementer, udstillinger o.lign. af landsomfattende karakter som f.eks. Børnebogsugen, Musikugen, Den danske bogs uge etc. vil kontakttjenesten være bibliotekernes repræsentant i forhandlinger med Dansk Bogtjeneste og andre organer, der deltager i disse arrangementer.

I forhandlinger med oplysningsforbundene og andre landsorganer for undervisnings- og oplysningsarbejde vil kontakttjenesten på bibliotekernes vegne indhente oplysning om de forventninger, man stiller til bibliotekernes medvirken og formulere bibliotekernes ønsker i samarbejdet.

Bestræbelser for at udbygge kontakten

mellem bibliotekerne og foreningslivet (ikke mindst ungdomsforeningerne og -klubberne) skal støttes af kontakttjenesten ved tilvejebringelse af materiale (herunder boglister og audiovisuelle hjælpemidler som film, billedbånd, lydbånd, lysbilleder) og udsendelse af »talerlister« til foreninger.

Spredning af allerede eksisterende og eventuelle nye boglister og læsevejledninger indenfor særlige områder eller til særlige kredse af befolkningen (efter princippet: intet dyrskue uden en annoteret litteraturliste over den nyeste landbrugslitteratur, ingen kunstudstilling uden en indførelse i kunstlitteratur o.s.v.) vil høre til kontakttjenestens naturlige opgaver.

Adskilligt flere opgaver kunne nævnes, men allerede de her anførte vil i de kommende år give mere arbejde end eet menneske kan magte. Derfor er kontaktbibliotekaren også tænkt at skulle være en igangsætter. Om han får resultat af sit arbejde afhænger bl.a. af, om han vil kunne få bibliotekerne med i arbejdet, både når det gælder den arbejdsmæssige og den økonomiske indsats. Hvad den sidste angår, er det tidligere nævnt, hvilke beløb der kan ventes stillet til rådighed dels af folkebibliotekernes rådighedssum dels af Danmarks Biblioteksforening. Men derudover vil det være nødvendigt at der tilvejebringes et økonomisk grundlag for produktion af de hjælpemidler af forskellig art som skal stilles til rådighed for bibliotekerne. Derfor må udvalget anmode alle biblioteker om at deltage i tegningen af en arbejdskapital.

Man foreslår bibliotekernes andel i denne kapital, der foreløbig tegnes for 3 år, gradueret efter kommunernes størrelse, således at

biblioteker	i	kommuner	med	indtil 2.000	indbyggere	indskyder	50	kr.	årlig
»	»	»	»	2.000– 5.000	»	»	75	»	»
»	»	»	»	5.000–10.000	»	»	100	»	»
»	»	»	»	10.000–20.000	»	»	200	»	»
»	»	»	»	20.000–30.000	»	»	300	»	»
»	»	»	»	30.000–40.000	»	»	400	»	»
»	»	»	»	40.000–80.000	»	»	500	»	»
»	»	»	»	over 80.000	»	»	1.000	»	»

Da kontakttjenesten i indeværende finansår kun kommer til at virke i 6-7 måneder, regner udvalget med, at kun halvdelen af de foreslåede beløb skal indbetales i år. Men for årene 1961-62 og 1962-63 må man regne med det fulde beløb.

Ved afregningen fra kontakttjenesten for dennes leverancer krediteres bibliotekerne for de forud indbetalte beløb. Indskud, der ikke er anvendt i et regnskabsår, overføres til det følgende år. Det er tanken, at de subskriberende biblioteker skal kunne få de hjælpemidler, kontakttjenesten leverer, til særpriser.

Udvalget venter imidlertid, at *alle* biblioteker, ud fra en saglig vurdering af de muligheder, kontakttjenesten indebærer, vil slutte op om det nye foretagende, og man håber allerede på årsmødet i oktober at kunne fremlægge de første oplysninger om de opgaver, man går igang med.

DANMARKS BIBLIOTEKSFORENINGS UDVALG FOR KONTAKTTJENESTE

Erik Allerslev Jensen *Jørgen Hamre* *R. Lysholt Hansen* *Poul Munch*
Bodil Normann *Brita Olsson* *Carl Thomsen*
formand

Bibliotekerne og radioen

Statsradiofoniudvalget, som iøvrigt nu har taget navneforandring til Bibliotekernes Radio/TV Udvalg, har kunnet glæde sig over den interesse for samarbejdet mellem biblioteksvæsenet og radioen, som afdelingschef *Hans Sølvhøj* i dette nummer af Bogens Verden giver udtryk for. Ved udvalgets møder med radioens folk har disse ikke alene lyttet til udvalgets forslag, men også ofte omsat dem radiofonisk: et par af vinterens litterære udsendelser, f.eks. Aftenhøjskoleserien med Francis Bull og de fleste af den halve snes foredrag om biblioteksvæsen, som bragtes, var inspireret af udvalget. Og serierne Fra boghylden og Bibliotekaren giver tips er stadig løbende.

I den nærmeste fremtid vil udvalget prøve at give fjernsynet idéer til udsendelser af litterær og biblioteksmæssig art, hvilket for så vidt allerede så småt er sket, idet man, i et forsøg på at drage de faglige og videnskabelige biblioteker mere frem i rampelyset, overfor fjernsynet har foreslået et par udsendelser derfra.

Men »dampradioen« må naturligvis ikke glemmes, og foruden i almindelighed at opfordre bibliotekarer til at indsende forslag til radio- og fjernsynsudsendelser efterlyses også gode læsere der kan fortælle om bøger i Fra boghylden, og i særdeleshed er man interesseret i at udvide kredsen af bidragydere til Bibliotekaren giver tips. Der *må* rundt i landet ved biblioteker af alle typer sidde kolleger, som »læser med plan«, og som er i stand til og har lyst til at fortolke det læste for en større kreds. Udvalget er så ivrig efter at få forbindelse med i hvert fald nogle af disse bibliotekarer, at det hermed opfordrer til angiveri!

Den enkelte udsendelses varighed er 18 minutter, honoraret er 240 kr. Alle interesserede bedes henvende sig til undertegnede med angivelse af, hvad de kunne ønske at tale om, litterært eller biblioteksmæssigt. Adressen er Københavns kommunes biblioteker, Hovedbiblioteket, Kultorvet 2, K. *Leif Thorsen*

Danmarks Biblioteksforenings Jubilæumsfond

Modtagne gaver 1959/60

Nakskov Centralbibliotek, Nakskov	kr. 150
Silkeborg Bibliotek, Silkeborg	» 200
Centralbiblioteket for Viborg Amt, Viborg	» 150
	Ialt kr. 500

DANMARKS BIBLIOTEKSSKOLE

Eksamen 1960.

SEKTION I. Hovedskolen.

Følgende studerende fra hovedskolen bestod afgangseksamen i juni måned:

Else Marie Andersen, Slagelse, Bo Bjerge Hansen, Esbjerg, Hanne Vibeke Bruhns, Silkeborg, Svend Bruhns, Lyngby, Elsebeth Chemnitz, Frederiksberg, Minna Marie Dahl, Næstved, Karl Gustav Hjort Eriksen, København, Ebbe Fels, København, Ellen Margrethe Fjeldgaard Pedersen, København, Ellen Stenholt Olesen, Herning, Hanne Grove Jacobsen, Århus, Merete Elisabeth Hagen, Frederiksberg, Ruth Hansen, København, Vera Lilian Hansen, Odense, Dan Jørgen Heinsen, Kolding, Lise Houken, Odense, Bertel Jessen Sørensen, Frederiksberg, Esther Schat Kielberg, København, Eva Anette Konnild, Frederiksberg, Kirsten Korup Nielsen, Holbæk, Anna-Lise Kaaber, Odense, Nina Lehm Laursen, Lyngby, Inga Holst Lind, Ålborg, Tove Mansfeld Giese, Ålborg, Else Mielche, Ålborg, Tove Birthe Mortensen, Randers, Ida Nexø, København, Inger Nielsen, Randers, Tove Norn, Roskilde, Carl Nyholm, Århus, Lis Poulsen, Hvidovre, Ebba Prösch, Horsens, Bodil Rask Thomsen, Kolding, Bente Bøgesø Rasmussen, Gentofte, Ulla Rishøj, Vejle, Kirsten Tove Bjørn Rohde, Gentofte, Peter Adolf Stricker Rohleder, Esbjerg, Inge Sakstrup Petersen, Viborg, Benny Samson, København, Jytte Schmidt, Roskilde, Preben Skov-Petersen, København, Mette Margrethe Henriksen, Ålborg, Jonna Wennerstrøm Hansen, Frederiksberg, Bodil Vest, Roskilde, Ellen Vestergaard, Ålborg, Jette Tybirk, Næstved. Alice Marianne Svendsen, Frederiksberg, Eva Heide Østergaard, Århus, Kristian Østergaard, Århus.

Eksaminatorer ved mundtlig eksamen var lektor*Axel Andersen,* lektor *Knud Larsen* og rektor *Preben Kirkegaard.* Beskikket censor ved mundtlig eksamen var overbibliotekar *Oluf Abitz.*

SEKTION I. Grundskolen.

I grundskolens eksamen deltog 73 elever, hvoraf 64 bestod.

SEKTION II. Bibliotekarlinjen.

Følgende bibliotekarer har fået bevis for deres deltagelse i undervisningen:

Kjeld Birket-Smith, Nationalmuseet, Nils-Henning Jeppesen, Det Kgl. Bibliotek, Torkil Johnsen, Danmarks Tekniske Bibliotek, Ib Rønne Kejlbo, Det Kgl. Bibliotek, Kornél Schmelczer, Det Kgl. Bibliotek, Ingrid Strøm, Statsbiblioteket i Århus, Eva C. Ørsnes, Det Kgl. Bibliotek.

SEKTION II. Skolen for biblioteksassistenter.

Følgende studerende fra Skolen for biblioteksassistenter bestod afgangseksamen i april-maj måned:

Charlotte Albeck, Det Kgl. Bibliotek, Tove Bruun, Arbejdstilsynets Bibliotek, Elka Brøgger, Statsbiblioteket i Århus, Ingerta Dalgaard, Statsbiblioteket i Århus, Leif Erling Iversen, Kunstakademiets Bibliotek, Karen Jacobsen, Universitetsbibliotekets 1. Afdeling, S. A. Mathiesen, Det Kgl. Garnisonsbibliotek, Inge Petersen, Det Kgl. Bibliotek, Leif Rørdam Andersen, Det Kgl. Bibliotek, Birte Westh, Universitetsbibliotekets 2. Afdeling, Poul Aagaard Christiansen, Universitetsbibliotekets 2. Afdeling.

Afslutningen fandt sted d. 23. juni, hvor rigsbibliotekar *Palle Birkelund* holdt forelæsning om Nationalbiblioteket som bibliotekstype.

KASSEREGNSKAB FOR DANMARKS BIBLIOTEKSFORENINGS JUBILÆUMSFOND

for tiden 1. april 1959 til 31. marts 1960

INDTÆGTER

Beholdning pr. 1. april 1959			4.216,49
Modtagne gaver			500,00
Modtaget fra Poul Welanders legat			450,00
Renter:			
Landmandsbanken pr. 31/12 1959		118,90	
Obligationer	1.575,00		
÷ Renter af købt obligation	15,00	1.560,00	1.678,90
			6.845,39

UDGIFTER

Udbetalt til biblioteksdirektør Robert L. Hansen i h.t. bestyrelsens beslutning		4.000,00	
Overført til fondens kapital:			
I h.t. vedtægternes § 3 b	500,00		
I h.t. vedtægternes § 3 c 15% af 1.678,90	251,83	751,83	4.751,83
Disponibel beholdning pr. 31. marts 1960			2.093,56

Fondens kapitalkonto:

Saldo pr. 1. april 1959	25.229,97	
Overført i h.t. foranstående	751,83	25.981,80
Samlet kapital pr. 31. marts 1960		28.075,36

der forefandtes således:

Indestående på bankbog 70977, Landmandsbanken, Østerbro afdeling:		
Disponibel beholdning	2.093,56	
Kapitalkontoens andel	545,92	2.639,48

Obligationer: *Nom.*				*Købt til kurs*	*Anskaffelsesværdi*	
4.000	Danske Stat S 2007		5%	79	3.160,00	
1.000	Danske Stat S 2007		5%	93¾	938,91	
4.000	Københavns Kreditf.	13. s. 2 a	5%	77¼	3.094,64	
5.000	Københavns Kreditf.	13. s. 2 a	5%	80½	4.031,04	
4.000	Fyenske Kreditf.	13. s. 2 a	5%	78½	3.144,71	
5.000	Fyenske Kreditf.	13. s.	5%	79	3.955,93	
3.000	Jydske Land Kreditf.	9. s.	5%	78	2.343,51	
5.000	Jydske Land Kreditf.	11. s.	5%	78½	3.930,89	
1.000	Jydske Land Kreditf.	11. s.	5%	83½	836,25	25.435,88
						28.075,36

Foranstående regnskab er i overensstemmelse med fondens kassebog, som jeg har revideret. Beholdningernes tilstedeværelse har jeg konstateret. Obligationerne er noteret som tilhørende fonden.

København, den 16. maj 1960.

TAGE SØRENSEN
statsaut. revisor.

KASSEREGNSKAB FOR DANMARKS BIBLIOTEKSFORENING

INDTÆGTER

Balance pr. 1. april 1959:			
Overført fra forrige år			4.172,96
Medlemskontingent (incl. opkr. porto)		134.079,40	
÷ Udbetalt gruppe B for 1959/60		3.366,00	130.713,40
Medlemskontingent forudbetalt for 1960/61			57,00
Tilskud fra Landbrugslotteriet (102. serie)		2.000,00	
÷ Udbetalt til:			
Stipendiefonden (2 år)	500,00		
Ejby bibliotek	250,00		
Ejstrup sognebibliotek	250,00		
Herfølge sognebibliotek	250,00		
Holmslands Klits sognebibliotek	250,00		
Jørlunde sognebibliotek	250,00		
Stouby sognebibliotek	250,00	2.000,00	0,00
Løssalg			248,00
Renter:			
Giro		368,58	
Sparekassebog Bikuben 1209		324,72	
Sparekassebog Bikuben 403113		1.006,42	
			1.699,72
			136.891,08

Foranstående regnskab er i overensstemmelse med foreningens bøger, som jeg har revideret. Medlemskontingentet er afstemt med medlemsprotokollerne.

Medlemstal	*pr. 1.4.1959*	*Tilgang*	*Afgang*	*pr. 31.3.1960*
Biblioteker	1.300	8	10	1.298
Børnebiblioteker	242	3	7	238
Personlige medlemmer	112	5	10	107

Beholdningen pr. 31. marts 1960 fordeler sig således:

Kassebeholdning	66,83
Girobeholdning	13.206,57
Bikuben konto nr. 1209	11.354,28
Bikuben sparekassebog nr. 403113	10.437,28
	35.064,96

Der er disponeret over følgende beløb:

Dispositionsfond – hensat 1958-59		12.000,00	
9. nordiske møde:			
Afsat 1956/57	5.000,00		
Afsat 1957/58	16.000,00		
Afsat 1958/59	10.000,00		
Afsat 1959/60	10.000,00		
Renter af sparekassebog 403113 tilskrevet 1959/60	1.006,42		
	42.006,42		
÷ Udgifter afholdt 1959/60	25.089,82	16.916,60	28.916,60
Beholdning pr. 31.3.1960			6.148,36

København, den 16. maj 1960.

TAGE SØRENSEN,
statsaut. revisor

FOR TIDEN 1. APRIL 1959 – 31. MARTS 1960

UDGIFTER

Tilgået amtskredsene				20.167,20
Tilskud til:				
Bogens Verden		39.800,00		
÷ Statstilskud		3.800,00	36.000,00	
Stipendiefonden			300,00	
Børn og bøger			300,00	36.600,00
Kontingenter:				
Dansk Folkeoplysnings Samråd			300,00	
Foreningen »Norden«			100,00	
Dansk Amatørteater Samvirke			100,00	
I.F.L.A.			279,68	779,68
Årsmødet				5.251,48
Udvalgsmøder			10.939,17	
÷ Tilskud fra folkebibliotekernes rådighedssum til:				
Udvalg for bedre biblioteksbenyttelse		2.142,15		
Standardiseringsudvalg		1.358,05	3.500,20	7.438,97
9. nordiske møde 1959:				
Udgifter iflg. specielt regnskab			25.509,82	
÷ Indgået for salg af bøger om H. O. Lange			420,00	
			25.089,82	
÷ Hævet af hensat beløb, sparekassebog 403113		20.000,00		
Anvendt af hensat kassebeholdning		5.089,82	25.089,82	0,00
Omkostninger:				
Pressesekretariatet			4.015,12	
Bestyrelsens møder og rejser			7.181,95	
Bestyrelsens repræsentation i udlandet			6.233,93	
Honorarer			11.249,92	
Medhjælp			1.936,15	
Kontorhold			3.489,70	
Porto			2.043,68	
Diverse udgifter			3.877,73	40.028,18
Bibliotekar Helge Nielsen's bog: »Folkebibliotekernes Forgængere«:				
Udgifter			31.901,65	
÷ Tilskud fra undervisningsministeriet modtaget i 1957/58		8.000,00		
Anvendt af de i tidligere år hensatte beløb:				
Hensat af kassebeholdning 1958/59		6.000,00		
Hensat på sparekassebog 403113:				
For 1956/57	1.000,00			
For 1957/58	6.000,00			
Renter pr. 31.3.1958	263,33			
Renter pr. 31.3.1959	1.167,53	8.430,86	22.430,86	9.470,79
Afsat til 9. nordiske møde 1959:				
Renter tilskrevet sparekassebog nr. 403113, Bikuben				1.006,42
Hensat af Danmarks Biblioteksforenings kassebeholdning:				
9. nordiske møde 1959				10.000,00
Balance pr. 31. marts 1960:				
Overført til næste år				6.148,36
				136.891,08

KASSEREGNSKAB FOR POUL WELANDERS LEGAT

for tiden 1. april 1959 til 31. marts 1960.

INDTÆGTER

Renter juni og december termin 1959	450,00

UDGIFTER

Udbetalt »Danmarks Biblioteksforenings Jubilæumsfond«	450,00
Beholdning pr. 31. marts 1960	0,00
Legatets kapitalkonto:	
Saldo pr. 1. april 1959	10.000,00
Samlet kapital pr. 31. marts 1960	10.000,00
der forefandtes således:	
Obligationer (nominel værdi):	
5.000 Østifternes Kreditforening 13. s. 4½ %	5.000,00
5.000 Københavns Kreditforening 13. s. 4½ %	5.000,00
	10.000,00

Foranstående regnskab er i overensstemmelse med legatets fundats. Obligationernes tilstedeværelse har jeg konstateret. Obligationerne er noteret som tilhørende legatet.

København, den 16. maj 1960.

TAGE SØRENSEN
statsaut. revisor.

REGNSKAB FOR TIDSSKRIFTET »BOGENS VERDEN«
FRA 1/4 1959–31/3 1960

Indtægter		*Udgifter*	
Overført kassebeholdning fra 1958/59	2.237,84	Trykning, klicheer, billeder m.m.	64.807,70
Tilskud:		Redaktionshonorarer	8.080,00
a. Danmarks Biblioteksforening	36.000,00	Anmelder- og andre honorarer	7.187,50
b. Statstilskud til foreningen	3.800,00	Udarbejdelse af register	500,00
c. Tilskud til ministeriets rådighedssum	25.000,00	Porto, avispostkontoret	7.720,38
Betaling for meddelelser fra Statens Bibliotekstilsyn og Danmarks Biblioteksskole	787,50	Anden porto	776,70
Afgift af annoncer	16.310,86	Andre udgifter	573,60
Abonnement gennem postvæsenet	1.175,37	Overskud overført til 1960/61	488,41
Direkte abonnement	1.697,48		
Abonnement gennem Nyt nordisk Forlag	1.133,50		
Godtgørelse af afgift af papir til den periodiske erhvervspresse	1.872,25		
Renter	114,99		
Løssalg	4,50		
Ialt kr.	90.134,29	Ialt kr.	90.134,29

København, den 25. maj 1960.

MOGENS IVERSEN

Foranstående regnskab er i overensstemmelse med tidsskriftets kassebog og bilag, som jeg har revideret.

København, den 31. maj 1960.

TAGE SØRENSEN
statsaut. revisor.

ARBEJDSMARKEN

25 års jubilæum. Tåsinge Bibliotek fejrede d. 24. maj 25 års dagen for reorganisationen i 1935 da biblioteksforeningen oprettedes og øens 3 kommuner blev enige om i fællesskab at drive et bibliotek. Dagen markeredes ved en reception i Landet hvor en række talere, bl.a. repræsentanter for øens sogneråd, centralbibliotekerne i Svendborg og Odense, amtskredsen, lånerne og bibliotekstilsynet hyldede den jubilerende bibliotekar frk. *Simonsen* og frem for alt den ligeledes jubilerende ukuelige og initiativrige formand, dyrlæge *P. Petersen,* der i sin afsluttende tale først og fremmest takkede den trods sin høje alder tilstedeværende frk. *Marie Lolk,* der ved at skænke sit hus til biblioteket skabte forudsætningen for den nuværende smukke bygning. Blandt de mange gaver bør nævnes, at kommunerne mødte med en check på 50 øre pr. indbygger eller ialt 2500 kr.

Som også fremhævet af flere af talerne er der her på Tåsinge skabt noget enestående inden for danske sognebiblioteker takket være dyrlægens ildhu og sognerådenes forstående støtte og man må håbe, at biblioteket stadig må bevare sit særpræg og sin levende åbenhed over for alt nyt. *V. Klingberg-Nielsen*

Københavns Kommunes Biblioteksvæsen. Københavns Kommunes biblioteker har i de senere år nøjedes med at lade virksomhedstal og en kort beretning indgå i Staden Københavns regnskab. Nu har man fundet anledning til at udsende en større beretning om de to treårsperioder 1953-56 og 1956-59. I disse perioder er en række nye filialer åbnet, hvoraf der bringes smukke billeder: Ellebjergsfilialen på Frederiksholm, afdelingen på Sundbyvester Plads og distriktsbiblioteket i Kirsebærhaven i Vigerslev, og det store nye hovedbibliotek på Kultorvet er taget i brug. Der er udover de obligate talmæssige oversigter mange detailoplysninger om det mangesidede virke, således de mange udstillinger, der har været arrangeret, og hele det udvidede biblioteksarbejde med låneraftener, hvorom der blev berettet i sidste nr. af B.V. For 1956 findes en opgørelse over antal lånere fordelt efter aldersklasse og erhverv.

Frederiksberg Kommunes Biblioteker. Det frederiksbergske biblioteksvæsen har udsendt sin beretning for 1958-59. Omslaget viser den nymonterede hovedlæsesal samt et interiør fra biblioteket i Havnefjord i Island, hvor man ser den frederiksbergske boggave til venskabsbyen. Udlånstallet er steget med 1 % til voksne, lånertallet dog dalet med 4,3 %. I børnebibliotekerne er udlånet steget med 5 %, men læsesalsbenyttelsen daler både i de voksnes og børnenes afdeling.

Gentofte Kommunes Biblioteksvæsen. I Gentofte kan man for 1958-59 melde om en nedgang i udlånet på 2 %, i forhold til 1955-56 er det dog en stigning på 7,7 %. Udlånet af faglitteratur er som tidligere omtalt steget, således lånet fra videnskabelige og specialbiblioteker med 17,4 %. Beretningen indeholder grafisk fremstilling af virksomhedstal 1920-59.

Haderslev Amtsråd og sognebibliotekerne. Af beretningen fra *Haderslev centralbibliotek* for 1959-60 fremgår, at Amtsrådet nu har overtaget sognebibliotekernes indskud i fællesbogsamlingen. Samtidig har sognebibliotekerne overdraget fællesbogsamlingen til centralbiblioteket, der forpligter sig til at føre den videre som en depotsamling for alle biblioteker i området. Amtsrådet yder altså ikke mere direkte tilskud til sognekommunerne, når

det gælder sognebiblioteksarbejdet, men yder til centralbiblioteket 18.700 kr., hvilket er en stigning fra foregående år på 7.700 kr.

Samsø Bibliotek. I beretningen for 1959-60 fremgår, at udlånet har været det hidtil største, 29.280 bd., og procenten af faglitteratur i dette tal er steget fra 26,6% i fjor til 28,7%. Også lånertallet er steget støt i de sidste 5 år.

En foredragssal, der bruges. Af *Viby* folkebiblioteks beretning for 1959/60 får man et indtryk af den betydning, foredragssalen i biblioteksbygningen har for de lokale arrangementer. Salen har i årets løb været benyttet ca. 110 gange, hvortil kommer en række eftermiddage og aftener, hvor arrangørerne har holdt prøve. AOF og FOF holder i fællesskab foredragsaftener, der alle har været henlagt til biblioteket. Aftenskolen har benyttet salen til udstilling af elevarbejder, skolen til skolefest. Fritidsklubben har disponeret over hele underetagen 38 aftener, de forskellige spejderkorps, Socialdemokratisk forening og Det konservative Folkeparti samt Unge Hjem har benyttet salen. Der har været afholdt 2 maleriudstillinger. Også scenen har været flittigt brugt, af fritidsklubben og skolen, og af børnebiblioteket til to komedier med ca. 1000 tilskuere.

Nye biblioteksbygninger rejser sig. I *Kalundborg* var der d. 31. maj rejsegilde på den nye biblioteksgård med tale af borgmester *Hagemann-Petersen,* og d. 15. juni kom turen til *Roskilde* med rejsegilde på den store biblioteksbygning.

Unesco på udkig. Også *Møns folkebibliotek* har vakt opmærksomhed i Unescos kontor i Paris, hvor man har studeret beskrivelsen i Bogens Verden og anmodet biblioteket om yderligere materiale.

Bibliotekerne og bibliotekarerne i radioen. Den lokale fynske radio havde fornylig en udsendelse fra Odense centralbibliotek. Afdelingsbibliotekar *Vibeke Hedemann* fortalte om læsesalens omfattende udstilling af rejsehåndbøger og bibliotekets muligheder for at hjælpe ved planlægning af rejser. Overbibliotekar *Poul Munch* meddelte nogle tal om det forløbne års arbejde. – Der har i den senere tid været flere bibliotekarer ved mikrofonen udover den faste udsendelse Bibliotekaren giver tips. Bibliotekar *Ove Nielsen* har talt om bestræbelserne for at føre ungdommen til lødig litteratur – og væk fra Anders And – og bibliotekar *S. Hjorth Eriksen* faldt i meget virkningsfulde og fornøjelige tanker ved en sæk med bestilte bøger fra centralbiblioteket. – Men hvor bliver dog den forlængst optagne fjernsynsudsendelse om folkebibliotekerne af?

Bøger og mørtel. Med denne overskrift omtaler Times Literary Supplement 1960, 6. maj, det biblioteksmøde i Margate, hvortil bibliotekskonsulent *Sven Plovgaard* var indbudt til at tale om biblioteksbyggeri. Det hedder heri: »Betegnende var det, at den første taler i Margate var en dansk, thi danske, og skandinaver i det hele taget, har været i spidsen, når det gjaldt om at skabe en arkitektur for offentligt byggeri, der er praktisk og frisk. Deres bygninger har været velegnede til formålet, og dog har de husket, at funktionalisme ikke udelukker dekoration, og i særdeleshed har de udnyttet denne ædle partner i dekorationer på murene, noget vi herhjemme ikke har dyrket siden de middelalderlige kirkemalere. De har også understreget enheden i arkitekturen, den så væsentlige harmoni mellem bygningen, dens montering og dens møblering.« Der tales derefter om de biblioteksbygninger, der har rejst sig i England i de sidste år, således i Plymouth, og om planerne for biblioteksbyggeriet i Coventry, behageligt frit for traditionsbundne løsninger. Man peger i denne forbindelse på kommunernes hang til at bremse sådanne udformninger af

byggerierne til fordel for noget mere pompøst og »repræsentativt«, der ligesom skal understrege de mange penge, man har lagt i det. Det er iøvrigt, siges det, vanskeligt at bygge biblioteksbygninger, der kan klare den voksende benyttelse, tydeligvis fordi man her virkelig kan vælge. »Det at vælge en bog er vel snart den eneste form for personlig aktivitet, der er tilbage: man *accepterer* de film, der er at se, og de fjernsynsprogrammer, der udsendes, men man *vælger* en bog«. Hvilke mærkelige og sjove ottekantede og ellipseformede bygninger kunne arkitekterne dog ikke lave, hvis der ikke netop også skulle være plads til bøger og lånere. Lederen slutter: »Biblioteket er et af klasseskel uafhængigt instrument til glæde og oplysning for alle. Det er blandt de mest indflydelsesrige forvaltere af oplysningen og opdragelsen, fordi benyttelsen deraf er fuldkommen frivillig. For at møde det behov, som det selv har været med til at skabe, må det være effektivt, uformelt, tiltrækkende. Disse mål kan ikke nås uden et godt byggeri.«

De Forenede Nationers Bibliotek i ny bygning. I 1959 modtog De Forenede Nationer fra Ford Foundation en gave på 6,2 mill. dollars til opførelse af en fuldt moderne biblioteksbygning. Da man flyttede ind i den nuværende bygning i 1950, blev der kun ganske utilstrækkelig plads til rådighed for biblioteket. Samlingen er nu oppe på 200.000 bd., en meget værdifuld samling af litteratur om internationalt samarbejde, der bruges særdeles meget. Fra 1951 til 1958 var der en stigning i benyttelsen på 50%. Da man ønsker at nå en bogbestand på ca. 400.000 bd., må såvel personale som lokaleforhold siges at være ganske utilstrækkelige. Den nuværende leder er den tidligere leder af det østrigske nationalbibliotek, dr. *J. S. Stummvoll.* Under hensyntagen også til det bibliografiske arbejde, der allerede er igang (f.eks. United Nations documents index), må personalet ihvertfald udvides med 25-30%. I Unesco Bulletin, 1960, nr. 2 – en publikation, der er i glædelig udvikling og burde findes i alle større folkebiblioteker – findes gengivet grundplaner over og model af den nye bygning, der er projekteret. Bygningen udformes efter flexibilitetsprincippet opdelt i moduler, 90 × 220 fod store, beregnet på den førnævnte størrelse af bogbestand og til knap 300 læsepladser. Bygningen skal forbindes med sekretariatsbygningen ved et udstillings-galleri med glasvægge. I hovedetagen vil man finde hovedlæsesalen med en samling på ca. 10.000 håndbøger og plads til 100 benyttere, ligeledes katalogsal med kartoteker til 2 mill. kort, og den hele publikumsbetjening. I to etager ovenover findes United Nations and Specialized Agency dokumentsamling, der i øjeblikket har 30.000 bd., men hvis samlinger af akter vil vokse med 100.000 nr. om året. Heroppe findes også Wilson Memorial Library, hvor Folkenes Forbunds historie kan studeres. En høj kælderetage skal rumme en tidsskriftlæsesal med 75 læsepladser, kortsamling, microfilmsamling med læserum, og et lille aflytningsrum til sprogstudier på grammofon. Etagen vil også rumme en foredragssal til 200 mennesker. Endnu to kælderetager skal huse hovedmagasinerne.

Library Service Act forlænges. Ifølge ALA Bulletin er den amerikanske kongres sindet at forlænge gyldighedsperioden for den Library Service Act, man vedtog i 1956 efter 10 års ihærdigt arbejde for at få den igennem. Den har betydet et væsentligt fremskridt for mange amerikanske staters biblioteksbetjening i landdistrikter, selv om man ikke fra begyndelsen opnåede den maximale bevilling på 7½ mill. dollars. Også af denne grund og med verdenssituationen som baggrund ønskedes loven forlænget, og det synes nu at være en udbredt opfattelse i kongreskredse, at bibliotekerne er af fundamental betydning for det amerikanske demokrati. Man arbejder på at opnå sådanne midler, at man med føde-

rale tilskud ikke alene vil støtte selve folkebibliotekerne, også alle de skoler, der ikke har bibliotek, må have støtte til oprettelsen, ligeså college- og universitetsbiblioteker, og endelig vil man søge en bevilling på 1 mill. dollars at fordele på 500 fellowships à 2000 dollars til de af ALA godkendte biblioteksskoler.

Skolebiblioteker i Amerika. I anledning af, at den amerikanske biblioteksforening ALA har udsendt Standard for School Library Programs, understreges det i en ledende artikel i Library Journal 1960, 1. marts, at statistikken viser nedslående tal: 75% af elementary schools savner enhver form for skolebibliotek, og næsten halvdelen af det samlede antal skoler i USA får kun bøger fra samlinger, opstillet i de enkelte klasser. De steder, hvor bibliotekslokaler findes på skolerne, er de som oftest ganske utilstrækkelige.

Engelsk biblioteksskoleleder til Sudan. Lederen af biblioteksskolen på North-Western Polytecnic, mr. *Philip Sewell,* der for nogle år siden besøgte Danmark med et hold af sine studerende, er for tiden af Unesco udsendt til Sudan, hvor han ved Khartoums universitet uddanner bibliotekarer og giver råd ved opbygning af en biblioteksskole. Han søger desuden at opstille en plan for et biblioteksvæsen i Sudan. Det har gennem en række år været meget almindeligt at sende afrikanske bibliotekaremner til mr. Sewells skole, og han har derfor allerede inden opholdet i Sudan fået et ganske godt indblik i problemerne i disse lande.

Personalia.

Det belgiske undervisningsministerium havde i dagene 11-12 juni indbudt seks fremtrædende europæiske biblioteksfolk – heriblandt rektor *Preben Kirkegaard* – til ved et colloqvium i Bruxelles at gøre rede for biblioteksorganisationen i de forskellige lande. Formålet med colloqviet var at gøre belgiske politikere og kommunalembedsmænd opmærksomme på det belgiske biblioteksvæsens lave standard i forhold til de repræsenterede lande.

Ansættelser.

Det Kgl. Bibliotek og Universitetsbiblioteket. Bibliotekar mag. art. *Bjørn Ochsner* er fra 1. april 1960 at regne udnævnt til førstebibliotekar. – *Leif Rørdam Andersen* er fra 1. juni 1960 ansat som aspirant til en stilling som biblioteksassistent af 2. grad.

Danmarks farmaceutiske Højskole. Biblioteksassistent *Helga Ravn Thomsen* er fra 1. april 1960 ansat som biblioteksassistent af 1. grad.

Dansk Bibliografisk Kontor. Som leder af katalogafdelingen er ansat afdelingsbibliotekar *Ole Hovman,* hidt. Århus.

Frederiksberg Kommunebiblioteker. Bibliotekar *Xenia Thonfelt* er fra 1. maj 1960 ansat som honorarlønnet bibliotekar.

Hørsholm Kommunebibliotek. Børnebibliotekar *Inga Poulsen,* hidt. Frederiksberg, er ansat som børnebibliotekar fra 1. juni 1960.

Søllerød kommunebibliotek. Bibliotekar *Birgitte Blomquist.* hidt. Værløse, er ansat som bibliotekar fra 1. oktober 1960.

Af *de studerende ved hovedskolen 1959/60* har efter aflagt eksamen følgende fået ansættelse, fast eller som vikar:

Askov Højskoles bibliotek. Kirsten Korup Nielsen.

Esbjerg centralbibliotek. Bente Bøgesø Rasmussen.

Frederiksberg kommunebiblioteker. Svend Bruhns, Merete Elisabeth Hagen, Lise Houken, Ester Schat Kielberg, Eva Anette Konild.

Frederiksberg kommunes børnebiblioteker. Hanne Vibeke Bruhns, Elsebeth Chemnitz.

Frederikssund folkebibliotek. Ebba Prösch.

Gentofte kommunebibliotek. Nina Lehm Laursen, Ida Nexø.

Grenaa folkebibliotek. Benny Samson.

Haderslev centralbibliotek. Bodil Rask Thomsen.

Herning bibliotek. Bodil Vest.

Hillerød folkebibliotek. Inga Holst Lind.

Hillerød kommunes børnebibliotek. Ellen Margrethe Fjeldgaard Petersen.

Hørsholm kommunebibliotek. Hanne Grove Jacobsen.

Kunstakademiets bibliotek. Lis Poulsen.

Københavns kommunebiblioteker. Ebbe Fels, Jytte Schmidt, Alice Svendsen.

Københavns kommunes børnebiblioteker. Ulla Rishøj, Kirsten Rohde.

Køge centralbibliotek. Inger Nielsen.

Musikkonservatoriets bibliotek. Preben Skov-Petersen.

Nørresundby bibliotek. Else Mielche.

Odense centralbibliotek. Vera Lilian Hansen.

Rødovre kommunebibliotek. Else Marie Andersen.

Statens bibliotekstilsyn; Oplysningskontoret. Ruth Hansen.

Vordingborg bibliotek. Jonna Wennerström Hansen.

Værløse kommunebibliotek. Tove Norn.

Det sønderjyske landsbibliotek, Åbenrå. Peter Rohleder, Mette Henriksen.

Det nordjyske landsbibliotek, Ålborg. Minna Dahl, Carl Nyholm, Inge Sakstrup Petersen, Kristian Østergaard.

Århus kommunes biblioteker. Eva Heide Østergaard.

LITTERATUREN

Ett urval svenska böcker från 1959

Av bibliotekskonsulent *Rune Arnling*, Stockholm

(Med begagnande av recensioner. Priserna är svenska kr.).

FACKLITTERATUR

Boëthius, Gerda. Zorn. Svensk och världsvandrare. Rabén & Sjögren. 157 s. 19:50, inb. 24:50.

Förutvarande chefen för Zornmuseet i Mora ger i detta arbete i populär form en initierad skildring av den stora konstnären. Boken bygger på professor Boëthius' 1949 utgivna stora monografi, Zorn. Tecknaren, målaren, etsaren, skulptören.

Gullander, Bertil. Nordens dagfjärilar. Norstedt. 93 s. inb. 15:–.

En behändig bok, som innehåller färgbilder av alla nordiska dagfjärilar samt en kortfattad och koncis text. Inledningsvis meddelas, utom de viktigaste zoologiska fakta, nyttiga råd till blivande fjärilssamlare.

Heyman, Viveka. Christina. Wahlström & Widstrand. 290 s. 23:50, inb. 29:50.

En fängslande psykologisk studie i essäform av drottning Kristina. Den bygger inte på några egna självständiga forskningar i ämnet, men författarinnans djupa personliga engagemang har gjort hennes porträtt av drottningen mycket levande.

Holmberg, Åke. Sverige efter 1809. Politisk historia under 150 år. Svenska bokförlaget (Bonnier). 126 s. (Verdandis skriftserie 9). inb. 7:–.

En populär framställning av Sveriges moderna historia med träffsäkra påpekanden och skickliga analyser.

Mitt Stockholm. Tjugotvå utlänningar ser på stan. Natur och kultur. 204 s. 23:50. inb. 28:50.

Många kvicka och träffande saker sägs av de utländska medarbetarna i denna bok om Stockholm och stockholmaren. Boken är elegant illustrerad med teckningar och fotografier.

Oxenstierna, Eric. Så levde vikingarna. Forum. 256 s. 48:50, inb. 53:–.

Arkeologen Eric Oxenstierna ger här en brett lagd skildring av nordborna under vikingatiden, deras levnadssätt och öden ute och hemma, och han stöder sig härvid både på litterära källor och arkeologiska fynd. Bildmaterialet är utomordentligt.

Runnquist, Åke. Moderna svenska författare. Forum. 176 s. 9:75, inb. 12:50.

En handbok som lättfattligt och överskådligt presenterar svenska författare från 30-, 40- och 50-talen och deras verk. Innehåller även en förteckning över svenska litterära tidskrifter 1920-59.

Ryding, Erik. Den svenska filosofins historia. Natur och kultur. 168 s. 11:50, inb. 15:25.

Detta arbete är den första moderna historiken över svensk filosofi. Det ger i lättillgänglig form en utmärkt översikt av filosofins utveckling i Sverige från 1600-talets mångsysslare Stiernhielm till våra dagar.

Sandström, Sven. Ivar Arosenius, hans konst och liv. Bonnier. 279 s. inb. 48:–.

Ivar Arosenius, konstnären som främst har blivit känd genom sina sagomotiv och lyriska barnskildringar, ägnas här en biografi, som fint belyser det nära sambandet mellan hans liv och konst. Med sina högklassiga illustrationer är det också en mycket vacker bok.

Thelaus, Erik. Nya svenska villor. En översikt över 1950-talets villabyggnadskonst. New Swedish houses. Byggmästaren. Seelig. 1958. 166 s. inb. 24:–.
En vacker bilderbok med svensk och engelsk text. En rad yngre svenska arkitekter är representerade med villor av olika storlekar och prisklasser.

Utas, Jan. Svenskbyborna. Historia och öden från trettonhundra till nu. Natur och kultur. 307 s. 23:50, inb. 28:–.
Svenskbyborna var en svensk folkspillra, som sedan slutet av 1700-talet levde djupt inne i Ukraina, dit de genom en kejserlig ukas fördrivits från sin tidigare boplats på Dagö. 1929 fann de en fristad i Sverige. Detta är en saklig berättelse om deras hårda kamp för tillvaron i en främmande miljö och om deras trofasthet mot svenskt språk och ärvda traditioner.

Åhlén, Bengt. Svenskt författarlexikon. Biobibliografisk handbok till Sveriges moderna litteratur. 3. 1951-1955. 436 s. inb. 90:–. Register. 1941-1955. 274 s. inb. 75:–. Rabén & Sjögren.
Ansluter sig till två tidigare (1942 respektive 1953) av Åhlén utgivna författarlexikon för perioderna 1900-1940 och 1941-1950. Lexikonet innehåller biografiska och bibliografiska data rörande rikssvenska och finlandssvenska författare av skönlitteratur och barnböcker samt av arbeten i humanistiska och andra ämnen av mer allmänt intresse. Ett hundratal porträtt. – Registerbandet innehåller titelregister samt pseudonym- och signaturregister.

SKÖNLITERATUR

Ekelöf, Gunnar. Opus incertum. Dikter. Bonnier. 87 s. 13:50, inb. 18:–.
Lika litet som Ekelöfs tidigare diktsamlingar är denna samling lättillgänglig. Den skänker emellertid en rikt sammansatt konstupplevelse och en bild av en ensam människa, som inte på någon punkt kan känna naturlig samhörighet med sin tid och sitt samhälle.

Grandien, Bo. Hem till stallet. Wahlström & Widstrand. 222 s. 16:50, inb. 21:50.
Den unge journalisten Bo Grandien har med denna roman i stockholmsk tidningsmiljö vunnit en välförtjänt framgång hos kritiken (samt första pris i en romanpristävlan). Huvudpersonen i boken är redaktör för s.k. lätta sidan i en huvudstadstidning, en rutinerad och realistisk yrkesutövare, som dock bakom sitt oberörda yttre döljer mycket av inre oro och osäkerhet. Stilen är stram och väldisciplinerad.

Gullberg, Hjalmar. Ögon, läppar. Dikter. Norstedt. 93 s. 11:50, inb. 16:–.
Hjalmar Gullbergs nya diktsamling har tillkommit under en svår sjukdom, som tvingat författaren till sjukrummets isolering. Dikterna formar sig till ett osentimentalt avsked till ett liv, som blivit för plågsamt att leva. Ingen av Gullbergs tidigare diktsamlingar griper läseren så omedelbart som denna.

Hedberg, Olle. Djur i bur. Norstedt. 247 s. 17:50, inb. 23:–.
Olle Hedbergs serie av romaner – en nyskriven roman om året – bryts detta år av en bok, som skulle kunna karakteriseras som två parallellställda konversationsscener, den första en historisk upptakt i en drömd kejserlig stat i Europa av år 1899, den andra en tidsbild från en modern sovstad av typen Vällingby. Kvickheten från Hedbergs tidigare böcker är nästen försvunnen och ersatt av en trött bitterhet, som stundom övergår i naken förtvivlan.

Höijer, Björn-Erik. Högsommar. Roman. Bonnier. 246 s. 21:50, inb. 26:50.
En konstfärdigt uppbyggd och omständligt berättad roman om en handfull människor i en norrländsk ödebygd. Sin styrka har romanen med dess intensiva sommarstämning i själva miljöskildringen.

Isaksson, Folke. Teckenspråk. Dikter. Bonnier. 77 s. 12:50.
Den unge poeten Folke Isakssons dikt visar en högt uppdriven känslighet för naturens inre dynamik, och den förenar på ett naturligt sätt fjärrverkan och detaljskärpa. Sina motiv häntar han både från sina långa resor och från hembygden i Norrbotten.

Lagercrantz, Olof [utg.]. Vår tids poesi. Bonnier. 282 s. 12:50, inb. 16:75.
Ett mycket personligt urval ur de senaste decenniernas svenska lyrik från Hjalmar Gullberg och Nils Ferlin till Bo Setterlind och Lars Forssell.

Lo-Johansson, Ivar. Soldaten. Självbiografisk berättelse. Bonnier. 240 s. 18:–, inb. 22:50.

Den sjunde volymen i Ivar Lo-Johanssons självbiografiska serie spänner över andra världskrigets kaotiska skede. Under en lång period som soldat i ett beredskapsförband på en isolerad ö fick författaren tillfälle att studera de förhållanden, som han nu berättar om i en glanslös men engagerande bok.

Lundkvist, Arthur. Komedi i Hägerskog. Roman. Tiden. 324 s. 22:–. inb. 27:–.

En satirisk men samtidig humoristisk bild av ett sydsvenskt industrisamhälle och dess framåtsträvande invånare av fabrikörer och bilägare. Det är emellertid också en allvarlig skildring av en grupp ensamma, undergångsmärkta särlingar, vilkas livsöden delvis griper in i varandra.

Moberg, Vilhelm. Sista brevet till Sverige. Bonnier. 366 s. 21:50, inb. 26:50.

I den fjärde delen av berättelsen om de svenska udvandrarna till Förenta staterna låter Vilhelm Moberg den första generationen gå i graven i det nya landets jord. Det är också en skildring av hur banden med det gamla landet lossas under de verksamma åren för att mot levnadens slut göra sig starkare förnimbara igen. Med denna volym är romansviten avslutad.

Rosendahl, Sven. Lövhyddorna. Roman. Bonnier. 211 s. 16:50, inb. 21:–.

I sin nya roman är Sven Rosendahl tillbaka i den lilla norrländska by, som han introducerade med romanen Lojägarna 1956. Det är en ordknapp berättelse om en gammal mans uppgörelse med livet, tekniskt raffinerad och psykologiskt lyhörd.

Salomonson, Kurt. Sveket. Norstedt. 284 s. 21:50, inb. 26:50.

Den unge författaren Kurt Salomonson har inriktat sitt författarskap på ett speciellt område: den moderna arbetarromanen, den industriella samhällsskildringen. Miljön i denna omdebatterade roman är liksom tidigare hos Salomonson en norrländsk industriort. Han försöker fånga kroppsarbetarens situation i dagens samhälle, och även om romanen konstnärligt sett är ojämn, intresserar den genom sitt engagemang och sin orädda samhällskritik.

Söderbergh, Bengt. Vid flodens strand. Roman. Norstedt. 224 s. 17:50, inb. 22:50.

Den subtila psykologin och det pregnanta språket i Bengt Söderberghs (f. 1925) romaner vittnar om hans franska orientering. I centrum för denna roman från mellankrigstidens Stockholm står en storbyggmästare och arkitekt, som får se sina stora planer grusade i Kreugerkraschens skugga. Stockholmsskildringen har en lyrisk ton, som för tanken till Hjalmar Söderberg.

ANMELDERE

Gustav Auring, overbibliotekar, Åbenrå. *Olga Bartholdy,* bibliotekar, Krogerup højskole. *Sigurd Bjeld,* vicebibliotekar, Silkeborg. *Ove Bjørnum,* afdelingsbibliotekar, København. *Johs. Blauenfeldt,* afdelingsbibliotekar, København. *Merete Bodelsen,* kunsthistoriker. *Aase Bredsdorff,* bibliotekskonsulent, Statens Bibliotekstilsyn. *Hugo Christensen,* afdelingsbibliotekar, København. *Søren Christensen,* førstelærer, Rørth-Elle. *Arthur Fang,* direktør, Roskilde. *Finn Gad,* skolekonsulent. *Molly Hansen,* børnebibliotekar, København. *Robert L. Hansen,* fhv. biblioteksdirektør. *Jørgen Hoffmeyer,* landsretssagfører. *Per Højholt,* bibliotekar, Gentofte. *Mogens Iversen,* lektor, Danmarks Biblioteksskole. *Helge Jensen,* bibliotekar, Århus. *Lis Jørgensen,* børnebibliotekar, Skern. *F. W. Kelter-Wesenberg,* bibliotekar, København. *Elisabeth Kjølseth,* bibliotekar, Grenaa. *V. Klingberg-Nielsen,* bibliotekskonsulent, Statens Bibliotekstilsyn. *Niels Kaae,* afdelingsbibliotekar, København. *Johs. Lehm Laursen,* stadsbibliotekar, Frederiksberg. *Anna Elise Møldrup,* bibliotekar, København. *Jens Maarbjerg,* bibliotekar, København. *Arne Rossen,* bibliotekar, Helsingør. *Chr. Stub-Jørgensen,* førstebibliotekar, Statsbiblioteket, Århus. *Svend Thomsen,* fhv. bibliotekar. *Mogens Weitemeyer,* bibliotekar, København.

BIBLIOTEKSLITTERATUR

Code for cataloging music and phonorecords. Prepared by a joint committee of the Music Library Association and the American Library Association, division of cataloging and classification. Chicago, 1958. 88 s. reg.

Det drejer sig ikke om nye musikkatalogiseringsregler, men om en revision og bearbejdelse af de regler, som gennem mange år har været benyttet i amerikanske biblioteker. Der er 5 afsnit: Entry-Description-Phonorecords-Simplified rules-Filing rules for conventional titles. Afsnit 1, Entry, svarer til afsnit 12 i ALA's Cataloging rules for author and title entries. Afsnit 2, Description, er det samme som kapitel 9 i Rules for descriptive cataloging udg. af Library of Congress, 1949. Afsnit 3, Phonorecords, svarer til kapitel 9 a i samme værk.

Udgiverne gør i forordet rede for nogle af de principper, man har fulgt ved fastlæggelsen af katalogiseringsreglerne. Fra »Studies of descriptive cataloging« (Library of Congress, 1946) reglen, at et givet materiale skal katalogiseres med dets egen terminologi. Desuden har man lagt vægt på at udforme reglerne med henblik på brugerne af kataloget ud fra betragtningen, at kortenes værdi er afhængig af, om de er i stand til at hjælpe brugeren til at finde det materiale, han ønsker. Det er muligt, at amerikanske lånere stiller større krav til katalogapparatet, end vi herhjemme er vant til. Vi ville f.ex. næppe gøre så meget ud af de ofte ret ukendte librettoforfattere. I reglerne er anført flg. eksempel: Thomas, Ambroise, 1811-1896: Hamlet, opéra en cinq actes par Michel Carré et Jules Barbier. Adapted from Shakespeare's Hamlet. Hertil skrives flg. bikort: I. Carré, Michel, 1819-1872. Hamlet. II. Barbier, Jules, 1825-1901. Hamlet. III. Shakespeare, William. Hamlet. Der har iøvrigt været divergerende meninger om librettoers behandling (jvf. J. C. M. Hanson, A comparative study of cataloging rules, s. 8-9). Man har drøftet, om de skulle lægges under komponist, librettoforfatter eller under titel. I de nye regler foreslås de lagt under komponisten, mens man på den anden side lægger tematiske kataloger under udgiveren (f.ex. Köchel).

I hovedsagen følges titelbladet, men da man naturligvis er klar over vanskeligheden med de mange afvigende titler på samme værk, indføres mellem komponistnavn og titelbladets titel en såkaldt konventionel titel eller standard titel i skarp parentes. Ved affattelsen af disse titler følger man en række regler, der på mange punkter falder sammen med dem, vi benytter. Man bruger ensartede artsbetegnelser, de forskellige benævnelser for basso continuo kaldes »continuo«, man sløjfer ord som »berømte«,

»udvalgte« o.l. Talord ser man bort fra, med mindre de udgør en væsentlig del af titlen (f.ex. The ten commandments). Enkeltdele af et større værk lægges under dettes titel o.s.v.

De amerikanske regler benytter standardbetegnelser for visse grupper af kammermusikværker: strygetrio = violin, viola og violoncel, klaverkvartet = klaver, violin, viola og violoncel. Her synes jeg nu ikke, man yder lånerne den hjælp, de har krav på, for selv om betegnelserne vel i nogen grad er gledet ind i den almindelige bevidsthed som bestemte instrumentkombinationer, kan man for det første ikke gå ud fra, at alle ved det, for det andet er det upraktisk at adskille strygetrioer i den bestemte sammensætning fra andre triosammensætninger i det alfabetiske kartotek.

Man følger iøvrigt i vid udstrækning de almindelige regler fra A.L.A.s Cataloging rules. Ved komponistnavne anføres både samtlige fornavne og fødsels- og dødsår. Mozart hedder – hvad jeg ikke før har været på det rene med – Johann Chrysostom Wolfgang Amadeus. Hvis komponistnavnet ikke forekommer på titelbladet, anføres det i parentes.

Det er som nævnt ikke nyt og ukendt materiale, man præsenteres for, mange paragraffer og eksempler er de samme, som findes i ældre udgaver af ovenstående katalogiseringsregler, men de mange års arbejde i komiteen (fra 1946 til 1958) og den samlede fremstilling må betyde, at man nu er nået til den endelige udformning af reglerne for musikkatalogisering, heri indbefattet katalogisering af grammofonplader.

Ove Bjørnum

Handbuch der Öffentlichen Büchereien 1960. Herausgeber: Deutscher Büchereiverband in Zusammenarbeit mit dem Verein Deutscher Volksbibliothekare. Bearbeitet von Arbeitsstelle für das Büchereiwesen. Berlin. 1960. 172 s.

Det er den tredie vesttyske bibliotekshåndbog siden krigen, denne gang ikke som tidligere udarbejdet af enkelte bibliotekarer i deres fritid, men af det nye Arbeitsstelle für das Büchereiwesen, der ledes af dr. E. Wilkens. Der er sket enkelte ændringer og tilføjelser. Først og fremmest er en del administrative tekster udeladt til fordel for en klar opstilling af det håndbogsmæssige stof. Af den kortfattede statistiske oversigt, fra hvilken vi i anden forbindelse har bragt tal i forrige nr. (s. 200), fremgår, at 9210 af de 24550 vesttyske kommuner nu har biblioteker. Udviklingen i de enkelte dele af forbundsrepubilkken kan følges i afsnittet om Büchereistellen, hvor man kan konstatere betydelig fremgang i det i forvejen godt dækkede område i nord (Slesvig 417 mod 331, Holsten 344 mod 230 biblioteker i 1955). Også områder som Rheinland-Westphalen og Unterfranken har haft betydelig fremgang i antal biblioteker, mens Baden og Oberbayern viser stilstand i antal. Som nyt område anføres Saarland med 423 biblioteker. Et nyt afsnit er oversigten over bogbusser i byområder, ialt 30, hvor Essen, Dortmund og Ludwigsburg har busser med over 3000 bd.s kapacitet. Antallet af musikbiblioteker er steget fra 33 til 37, antal musikalier fra 228.000 til 288.000, og antallet af grammofonplader og bånd er mere end fordoblet til ca. 16.000. Afsnittet om de fire biblioteksskoler (samt en katolsk og en evangelisk) viser, at der til folkebibliotekerne er indskrevet ca. 400 studerende. Det er blevet en udmærket håndbog, også i sin ydre dragt – Einkaufzentrales plasticbehandlede bind – og de enkelte afsnit kan ved nøjere studium give et interessant indtryk af udviklingen. Man savner kun et statistisk afsnit, der udover grundtallene kunne samle nogle af de i bogen givne tal tabellarisk.

Mogens Iversen

Lp-boken. Av C.-G. Stellan Mörner, Svend-Olof Thulin, Gustaf Hilleström m.fl. Över 800 recensioner av musik-, tal- och barnskivor. Med råd för skötsel och katalogisering m.m. av större diskotek. Lund, Bibliotekstjänst, 1960. 319 s. 58 sv. kr.

Det er en fortræffelig ide, man har fået med udgivelsen af Lp-boken, hvor et udvalg af anmelderstoffet fra Biblioteksbladets diskografispalte, omfattende årene 1954-58, er samlet. Bogen meddeler en sådan righoldighed af stof, at man må forbavses. Der har sandelig været tale om en eksplosionsagtig udvikling på Lp-markedet. Udvalget omfatter over 800 indspilninger og spænder fra middelalderlig musik til vore dages elektroniske musik med en rimelig repræsentation fra alle perioder. Der er afsnit med taleplader og børneplader. Katalogen kan danne grundlag for bibliotekernes pladekøb. Plader af mærket Westminster fås ikke her i landet, men i mange tilfælde er der andre

indspilninger på markedet, som kan erstatte dem.

Man er fuldt overbevist om, at ingen bibliotekar, som skal arbejde med et diskotek, kan undvære denne bog. Man kunne have udeladt recensionerne, men hvilken skam ville det ikke have været, for nok er det vigtigt, at bibliotekerne køber de rigtige ting, og at den bibliotekstekniske side af sagen er i orden, men det er ikke nok. Bibliotekaren må også kende sit stof, og det får han en enestående lejlighed til gennem denne bog. Man kan ganske vist holde sig løbende orienteret om udgivelserne på plademarkedet, og det bør man også gøre, men hvor meget lettere bliver det ikke nu, hvor stoffet præsenteres i håndbogsform.

Vel er det ikke altid, at en anmeldelse siger så meget, men disse anmeldelser siger, hvad der skal siges. De er netop så fyldige, som de bør være, og velredigerede. Man får en bedømmelse af indspilningernes kunstneriske og tekniske kvalitet, man får noget at vide om dirigenter og udøvende kunstnere, men tillige den nødvendige musikalske orientering. Nyttig viden, også for danske bibliotekarer. Af velkendte værker er der i mange tilfælde medtaget flere indspilninger. Anmelderen føler sig ikke kompetent til at udtale sig om, hvorvidt andre indspilninger burde være foretrukket i enkelte tilfælde. Dertil kræves der en dybtgående orientering i stoffet, og det er netop, hvad redaktøren og hans medarbejdere har kunnet skaffe sig gennem deres daglige arbejde i Sveriges radios grammofonarkiv. En vejledning, som den, der gives i Lp-boken og fortløbende i Biblioteksbladet, er af fundamental betydning for diskoteker, og den kan ikke gives af bibliotekarer uden sagkyndig indsigt. Opstillingen af stoffet er tilfredsstillende, og den systematiske opdeling i 3 hovedgrupper vil nok være en fordel for både biblioteker og samlere. Bogen har også de nødvendige registre. Den bibliotekstekniske vejledning, som bogen giver, har interesse for alle biblioteker, som påtænker at starte et diskotek.

Men bogen har også stor betydning for det grammofonpladeinteresserede publikum, da det kræver en meget stor indsats at være velorienteret om pladeudgivelser. Hvis den private samler ikke ligefrem har specialiseret sig, vil han få stor fornøjelse af bogen. Dog er der et forbehold: Bogen er temmelig dyr; men så meget vigtigere er det, at bibliotekerne køber den. Hvad den diskofilt interesserede låner har brug for er en selektiv og kommenteret diskografi, og man kan i øjeblikket ikke give ham bedre bog i hænde end Lp-boken. Blot er det synd, at den slags stof så hurtigt forældes, men det store arbejde, som er lagt i bogen, aftvinger beundring. Anbefales til større biblioteker.

Helge Jensen

UDENLANDSK BIBLIOTEKSLITTERATUR

American library and book trade annual 1960. Edited by Wyllis E. Wright. New York, Bowker, 1959. 309 s. DBi-StBt-T

Berner, Elsa. Integrating library instruction with classroom teaching at plainview junior high school. Chicago, 1958. 110 s. ill. Å

Die Bibliographie in den europäischen Ländern der Volksdemokratie. Entwicklung und gegenwärtiger Stand. Leipzig, Verlag für Buch- und Bibliothekswesen, 1960. 165 s. (Bibliothekswissenschaftliche Arbeiten aus der Sowjetunion und den Ländern der Volksdemokratie in deutscher Übersetzung, Reihe B, 3). DBi-StBt

Borroni, Fabia. »Il Cicognara«. Bibliografia dell'archeologia classica e dell'arte italiana. Vol. 1-2. Firenze, Sansoni, 1954-59. Bd. 1-5. ill. K

Bryant, E. T. Music librarianship. London, Clarke, 1959. 503 s. ill. DBi

Cockerell, Sydney M. The repairing of books. London, 1958. 110 s. ill. Å

Commonwealth National Library. Report of the national library inquiry committee 1956-57 together with appendices. Canberra, The Government of the Commonwealth of Australia, 1957. 50 s. StBt

Corbett, Edmund V. Public library finance and accountancy. London, Library Association, 1960. 212 s. DBi

Darley, Lionel S. Bookbinding then and now. A survey of the first hundred and seventy-eight years of James Burn & Company. London, Faber and Faber, 1959. 126 s. ill. K

Deterioration of book stock. Causes and remedies. Two studies on the permanence of book paper conducted by W. J. Barrow. Richmond, The Virginia State Library, 1959. 70 s. DBi

Douglas, Mary Peacock. The teacher-librarian's handbook. 2. ed. Chicago, A.L.A. 1959. 166 s. StBt

Frarey, Carlyle J. The processing services of the Dallas Public Library. Dallas, 1959. 235 bl. DBi

Funke, Fritz. Buchkunde. Leipzig, Harrassowitz, 1959. 352 s. ill. DBi

Hamburger Öffentliche Bücherhallen 1949-1959. Übersichten, Zahlen, Bilder. Hamburg, 1960. 56 s. ill. DBi

Heyse, Théodore. Aspect international de la vie littéraire (1940-1946). Bruxelles, 1959. 168 s. Å

Horecky, Paul L. East and East Central Europe. Periodicals in English and other West European languages. Washington, 1958. 126 s. (mimeogr.). Å

Horecky, Paul L. Libraries and bibliographic centers in the Soviet Union. Washington, Council on Library Resources, 1959. 18 + 289 s. ill. (Indiana University Publications, Graduate School, Slavic and East European series, 16). DBi-StBt-T

Hove, Julien van. La bibliographie de la documentation locale en Belgique. Bruxelles, 1959. 55 s. (mimeogr.). Å

Kaufman, Paul. Borrowings from the Bristol Library 1773-1784. Charlottesville, 1960. 138 s. DBi

Landsbiblioteket Västerås. Utgiven av Byggnadskommittén för Stifts- och Landsbiblioteket. Västerås, 1958. Forsk. pag. ill. StBt

Larson, Lorentz. Bibliotek i klassrum och facksalar. 2. uppl. Lund, Bibliotekstjänst, 1960. 71 s. (Bibliotekstjänsts bokurval, 20). DBi-StBt

Licences and current official registers. A brief guide to procedure, contents and inspection. Compiled by Charles A. Toase. London, Library Association, Reference, Special and Information Section (South Eastern Group). 1960. 52 s. K

Linder, LeRoy Harold. The rise of current complete national bibliography. New York, Scarecrow Press, 1959. 290 s. DBi

Luther, Frederic. Microfilm. A history 1839-1900. Annapolis, The National Microfilm Association, 1959. 195 s. ill. DBi

Metcalfe, John. Subject classifying and indexing of libraries and literature. Sydney, Angus and Robertson, 1959. 12 + 347 s. DBi-K-StBt-T-Å

National libraries: their problems and prospects. Symposium on National Libraries in Europe, Vienna 8-27 september, 1958. Paris, Unesco, 1960. 125 s. ill. DBi

Ruppert, Hans. Goethes Bibliothek. Weimar, Arion, 1958. XVI + 825 s. K

Schulz, Hans Ferdinand. Das Schicksal der Bücher und der Buchhandel. System einer Vertriebskunde des Buches. 2. Aufl. Berlin, Walther de Gruyter, 1960. 243 s. K

Schunke, Ilse. Studien zum Bilderschmuck der deutschen Renaissance-Einbände. Wiesbaden. 1959. 151 s. ill. Å

Short-title catalogue of books printed in Italy and of Italian books printed in other countries from 1465 to 1600, now in the British Museum. London, Trustees of the British Museum, 1958. VIII + 992 s. K

Taschenbuch für Bibliothekare und Bibliothekshelfer in allgemeinbildenden Bibliotheken. Herausgegeben vom Zentralinstitut für Bibliothekswesen. Leipzig. Verlag für Buch- und Bibliothekswesen, 1959. 313 s. ill. DBi-StBt

Trelease, Sam F. How to write scientific and technical papers. Baltimore, 1958. 185 s. ill. Å

Wezeman, Frederick. Neighborhood library service. A survey of the extension services of the Public Library of Des Moines. Des Monies, 1959. 68 s. DBi

Viswanathan, C. G. Cataloguing theory and practice. 2nd ed. London, Blunt, 1959. 337 s. DBi

Wofford, Azile. The school library at work. New York, Wilson, 1959. 256 s. DBi

A world bibliography of bibliographies, catalogues calendars, abstracts, digests, indexes and the like. By Theodore Besterman. 3. and final edition. Revised and greatly enlarged throughout. Genève, Societas Bibliographica, 1955-56. Bind 1-3. + register.

Young adult services in the public library. Prepared by the Public Library Association. Chicago, American Library Association, 1960. 50 s. DBi

DOKUMENTATION

Arbeitsgemeinschaft der technisch-wissenschaftlichen Bibliotheken.. Bericht über die 7. Tagung in Kiel, Institut für Weltwirtschaft am 24., 25. und 26. April 1958. Essen 1958. 170 s. T

Blickle, M. D. and K. W. Houp. Reports for science and industry. New York, Holt, 1958. 10 + 320 s. T

Directory of periodicals published by international organizations. 2. ed. Brussels, Union of Int. Associations, [1959]. 10 + 241 s. (International Federation for Documentation, (FID), Publ. No. 318). T

Documentation terminology. Publ. by the International Federation for Documentation. The Hague, Netherlands, 1958. 8 s. (International Federation for Documentation, FID, Publ. 307). DBi-T

Outline of a long-term policy of the International Federation for Documentation, FID. The Hague, Netherlands, 1960. 39 s. DBi-T

Percival, G. S. and R. A. Graham. Unsewn binding. Leicester, The Dryad Press, 1959. 40 s. T

Piper, H. D. and F. E. Davie. Guide to technical reports. New York, Rinehart, 1958. 11 + 83 s. T

Reichardt, G. (udg.). Sowjetische Literatur zur Naturwissenschaft und Technik. Bibliographischer Wegweiser. 2. Aufl. Wiesbaden, Steiner, 1959. 306 s. T

Smith, J. S. Punched cards. London, Macdonald & Evans Ltd., 1960. 14 + 161 s. T

Standard industrial classification. Alphabetical list of industries. Publ. by the Central Statistical Office. London, H. M. Stat. Off., 1959. 64 s. T

Type for books. A designer's manual. Ed. by W. & J. Mackay & Company. Chatham, Mackay's of Chatham, 1959. 234 s. ill. K

Ulrich's periodical directory. A classified guide to a selected list of current periodicals, foreign and domestic. 9. ed. Edited by E. C. Graves. New York, Bowker Company, 1959. 17 + 825 s. T

Washington University manuscripts. A descriptive guide. By David Kaser and Jane Kaser. St. Louis, Washington University, 1958. 43 s.

NYE KATALOGER OG BIBLIOTEKSSKRIFTER

Udkommet er:

Statsbiblioteket i Århus. Udvalg af nyere udenlandsk litteratur 1959. 1960. 266 s. Omfanget er som i fjor, ca. 5000 værker, hvor ca. 900 er anskaffet i større folkebiblioteker og kan fremskaffes gennem oplysningskontoret.

Gentofte Kommunebibliotek. Årets bøger. 1959. 182 s.

Dansk bibliografisk Kontor har udsendt:

Læs med plan nr. 109: Det gamle Ægypten, udarbejdet af bibliotekar *Jens Maarbjerg*, København.

Smalfilm. Oversigt over litteratur om emnet. Udarbejdet af bibliotekar *Henning Duch*, Odense.

Statens pædagogiske Studiesamling. Katalog over litteratur om børne- og ungdomspsykologi m.m. Supplement 1954-59. 1960. 54 s. 1.00 + porto i frimærker.

BØGER FOR BØRN

Altenhöfer, Ludwig. Modstandsgruppe Grøn. En bog om ungdommens modstand mod diktaturet. Overs. af Ole Søgård. Don Bosco. 1960. 119 s. ill. 5.00.

Fortælling fra krigstidens Tyskland om en flok unge katolikkers modstand mod naziregimets overgreb på kirken. De unge menneskers indsats består bl.a. i udspredelse af flyveblade, fjernelse af hagekorsfaner, anstiftelse af bønnemøder og lignende »nålestik«. Gruppen opløses til slut ved arrestationer og indkaldelser.

Fortællingen er realitetsbetonet, men noget skematisk, skrevet i et knapt, unuanceret sprog. Man kunne have ønsket en mere levende beskrivelse af »det andet Tyskland« og af den tyske hjemmefront, ligesom personskildringen er ret overfladisk. – Kun for de største biblioteker. 12-16 år.

Molly Hansen

Bech Nygaard, J. Flugten. Martin. 1960. 138 s. 7.75.

Hovedpersonen i denne stenalderfortælling er en ung mand, som tages til fange af en fremmed stamme. Han bliver anbragt uden for lejren for at holde udkig efter fjender sammen med to trælkvinder. Efter en vinters hårde strabadser gennemfører de en næsten håbløs flugt. Selve den ydre handling er farverigt og dramatisk skildret, enkelte steder med voldsomme effekter. Sideløbende hermed rummer bogen en indre spænding: Stenaldermenneskets forhold til guderne – og det evigt aktuelle problem: de undertryktes kamp mod tyranner. Bogen vil derfor kræve noget ældre læsere end de, der normalt foretrækker stenalderbøger. En anbefalelsesværdig bog. Fra 12 år.

Lis Jørgensen

Blom, Toos. Kun et skipperbarn. Overs. fra hollandsk af Karen Nørreby. Danmark. 1960. 155 s. 7.85.

Den læselystne og musikbegavede Saartje bor med sine forældre og tre små søskende på en husbåd, med hvilken hendes far fragter tørv på kanalerne i Holland. Delvis mod sine forældres ønske forlader hun det nøjsomme og lykkelige milieu og kommer i huset hos en kunstnerfamilie, der vil hjælpe hende til en musikuddannelse. Trods sin hjemve og usikkerhed i de fremmede omgivelser vælger hun kunstens vej fremfor at vende hjem til husbåden.

Som helhed virker fortællingen lidt farveløs og udramatisk. Bedst skildret er pigens udvikling, og der tegnes et morsomt lille billede af familielivet i husbåden. 11-14 år.

Molly Hansen

Folmann, Ernst. Dyrlægens søn. Lohse. 1960. 112 s. 5.50.

Fjorten års dyrlægesøn, der forsømmes af sine forældre, går med piger, stjæler, bliver hårdkogt bandefører, men afsløres og sendes på opdragelseshjem. Velmenende, men desværre hvirvles handling og personer så hastigt forbi, at intet får tid til at fæstne sig. Kan ikke anbefales. *Søren Christensen*

Hamre, Leif. Klart fly. Overs. af Poul Steenstrup. Gyldendal. 1960. 145 s. ill. 8.75.

Foregår som »Blå 2 – spring« blandt unge norske jetflyvere og er en selvstændig fortsættelse af denne. – En række uforklarlige og dramatiske uheld med en ny type jetfly gør flyverne nervøse og utrygge, og værkstedschefen, der har det tekniske ansvar, pines af den mistanke, der uvægerlig kastes på ham. På en spændende og livsfarlig prøveflyvning løses gåden.

Handlingen er meget velkomponeret, fortalt i et klart og godt sprog, og fængsler både ved sin umiddelbare spænding, sin livlige flyvetekniske beskrivelse og ikke mindst ved sin ægte menneskeskildring. Fra 13 år.

Molly Hansen

Holland, Thomas. Det gyldne kors. En eventyrfortælling fra Spaniens storhedstid. Overs. af Ib Stenderup. Don Bosco. 1960. 127 s. ill. 5.00.

En 12-årig engelsk dreng drager sammen med sin spanske mormor og kusine, en etbenet kaptajn og en flok gæve søgutter på en hemmelighedsfuld ekspedition. Det viser sig, at de skal bringe et kostbart kors

tilbage til det sted i det spansk-erobrede Amerika, hvorfra det er røvet af en ond slægtning, der har svigtet sin tro, og nu lader sig dyrke som slangegud af de indfødte. – Usandsynlig og meget indviklet historie, fortalt med al ydre spænding og dramatik, men uden nogensomhelst menneskelig eller historisk baggrund. Anbefales ikke. *Molly Hansen*

Hulst, W. G. van de. Rosemarie. Overs. af Ida Høst. Lohse. 1960. 91 s. 5.50.

Da titelpersonen står helt alene, fordi hendes mor er kommet på hospitalet, og hendes far har sit arbejde på søen, bliver hun sendt hen til sin onkel og tante, den rare landsbylæge og dennes strenge kone. I et sødladent sprog fortælles, hvordan den lille charmetrold lægger alle for sine fødder, undtagen tanten. Rosemaries spilopper er ikke særlig opfindsomme, og skildringen af det dårlige forhold til tanten, som til slut pludselig ændres, virker ikke overbevisende. Anbefales ikke. *Lis Jørgensen*

Jakobsen, Gunnar. Kaj Munk. Gad. 1960. 32 s. ill. 2.75. (Danske forfattere for folkeskolen). (99.4).

Letfattelig, lidt flygtig biografi med gennemgang af de dramatiske hovedværker. Men Kaj Munks dramer hører jo ikke hjemme i børneskolen, og det er i høj grad diskutabelt, om litteraturhistorie overhovedet gør. Værdifuldt som oplevelsesfyldt, idealdannende stof er derimod digterens liv. Herom burde indsatsen være koncentreret. Spørgsmålene og opgaverne kunne uden skade være udeladt. Ved klasseundervisning kan de føre til åndsdræbende drøvtyggeri.

Søren Christensen

Krantz, Leif. Børnene i junglen. Ill. af Ulf Löfgren. Overs. af Jørgen Årup Hansen. Gyldendal. 1960. 44 s. ill. 10.75.

3 børn og trolden Gnalle fantaserer, tegner og maler sig til en eventyrlig rejse til Indien, hvor de møder mange farer i form af vilde dyr og mennesker. Med stor glæde anbefaler man denne billedbog, hvor tekst og tegninger har skabt et humoristisk og fantasifuldt hele. Højtlæsning fra 4 år. Selvlæsning fra 2. kl. *Aase Bredsdorff*

Lindgren, Astrid. Jonas og Lotte og jeg. Ill. af Svend Otto. Overs. af Ellen Kirk. Gyldendal. 1960. 82 s. ill. 4.85.

Bogens jeg er Marie, der er 8-9 år. Jonas er hendes noget ældre bror og Lotte hendes 3-årige søster. Maria fortæller løst og fast om familiens oplevelser året rundt, mest om Lotte, der er enfant terrible. Bogen er skrevet i korte af hinanden uafhængige kapitler, og den skal nok finde læsere blandt mindre piger. Der er anvendt en udmærket typografi. Selvlæsning 3. kl. *Aase Bredsdorff*

Lindgren, Astrid. Kitte Kry hjælper mormor. Ill. af Ilon Wikland. Overs. af Poul Steenstrup. Gyldendal. 1960. 24 s. ill. 3.75.

Denne billedbog er oversat efter en svensk forkortelse og bearbejdelse af fortællingen: Kitte Kry foretaget af forfatterinden selv.

Novellesamlingen af samme navn indeholder stof af meget forskellig sværhedsgrad. Nærværende fortælling er en af de mest barnlige, og det er derfor ikke urimeligt, at de lidt større biblioteker anskaffer den foruden hele samlingen. Selvlæsning 3. kl. *Aase Bredsdorff*

Lindgren, Astrid. Rasmus, Pontus og Snusser. Ill. af Eric Palmquist. Overs. af Ellen Kirk. Gyldendal. 1960. 179 s. ill. 9.75.

Kontrasten mellem nogle ganske almindelige hverdagsmennesker og nogle meget særprægede artister fra et omrejsende cirkus har Astrid Lindgren udnyttet til at levendegøre en række situationer – både velkendte og højst usædvanlige. Selve detektivhistorien er fortalt med overraskende momenter og en rimelig slutning. Endnu en gang er det lykkedes den menneskekloge forfatterinde at skabe et uforglemmeligt persongalleri, skildret i et dejligt sprog med mange rammende replikker. Illustrationerne passer fint til tekstens humor. Anbefales på det varmeste. 10-12 år. *Lis Jørgensen*

Lindqvist, Kaj Erik. Kirkerne mødes. Gad. 1960. 32 s. ill. 2.75. (Tro i fortid og nutid, 4). (27.17).

Mager og pædagogisk set helt mislykket fremstilling af den økumeniske bevægelse og dens forudsætninger. Absolut uanvendelig i folkeskole og børnebibliotek.

Søren Christensen

Sommerfelt, Aimée. Vejen til Agra. Overs. af Aase Lehm-Laursen. Ill. af Ulf Aas. Branner og Korch. 1960. 144 s. ill. 8.75.

Lalu er en 13-årig inderdreng. Han vandrer 500 km med sin 7-årige søster for at bringe hende til et hospital i byen Agra, hvor hun kan blive helbredt for sin begyndende blindhed, så hun kan komme i skole og blive frelst fra et liv som tigger ved landevejen. De to børn må ene overvinde sult, kulde, hede og angst for slanger og sjakaler. Ligegyldigheden fra mange af de voksne, de møder, gør ikke deres ensomhedsfølelse og angst mindre.

Forfatterinden har i denne skildring fra Indien i vore dage skabt en spændende og gribende men ikke knugende bog, og man noterer med glæde, at den ikke er vanskeligt tilgængelig. 12-14 år. For alle biblioteker. *Aase Bredsdorff*

Unnerstad, Edith. Kattene på sommerøen. Ill. af Svend Otto. Overs. af Ellen Kirk. Gyldendal. 1960. 62 s. ill. 4.85.

Da menneskene forlader sommerøen, holder sommerhuskattene råd og beslutter sig til at følge med til byen. De får hjælp af Gitte, som har overværet deres møde.

Der fortælles om deres rejse til storbyen og om deres senere skæbne, let tilgængeligt og ganske sødt, men ind imellem lidt søgt. God typografi. 2.-3. kl. *Aase Bredsdorff*

Unnerstad, Edith. Lars og mundharmonikaen. Ill. af Svend Otto. Overs. af Ellen Kirk. Gyldendal. 1960. 62 s. ill. 4.85.

Den 6-årige Lars bytter sin hammer bort for en mundharmonika. Han kan ikke spille rigtigt på den og plager næsten livet af sin familie med den. Tilsidst bytter han sig igen til sin hammer og går glad i gang med at lave en skammel til sin bedstefar.

En noget konstrueret hverdagshistorie med enkelte ganske morsomme detaljer. Meget let læst, fra 2. kl. God typografi. Behersket køb til de større biblioteker.

Aase Bredsdorff

Verne, Jules. Rejsen til jordens indre. Ill. af Lars Bo. Overs. og bearbejdet af Torben Palsbo. Gyldendal. 1960. 236 s. ill. 7.85.

En udgave af denne bog fra Ungdommens forlag er anmeldt i Bogens Verden 1960 s. 36. For handlingsreferat henvises til denne anmeldelse. Gyldendals udgave bringer en bedre oversættelse og meget morsomme illustrationer af Lars Bo. Anbefales, men meget usandsynlig. *Aase Bredsdorff*

BØGER FOR UNGDOMMEN

NYE BØGER FOR UNGE

(Anmeldt i Bogens Verden 1960 nr. 1-3)

1. Bøger anmeldt som bøger for voksne.

Udvalget er foretaget af *Ole Hovman, Ove Nielsen og Brita Olsson.*

Vedrørende bøgernes anvendelse se tilsvarende rubrik i Bogens Verden 1960 nr. 1 s. 37.

Anklagerens vidne. Kriminalhistorier udvalgt og indledt af Tage la Cour	2	s. 116
*Flyverhistorier fra hele verden. Udvalgt af Kurt Kreutzfeld	2	s. 117
Historier fra Grønland. Udvalgt af Mogens Knudsen	2	s. 117
*Hundehistorier fra hele verden. Udvalgt af Tage la Cour	2	s. 117
Spionhistorier fra hele verden. Udvalgt af Tage la Cour	2	s. 119
Doyle, A. Conan, Bedste Sherlock Holmes historier	1	s. 59
Doyle, A. Conan, Sherlock Holmes mesterstykker	1	s. 59
Wulff, Hilmar, Som vejret i april. 2. reviderede udgave. Bd. 1-2	3	s. 166
Barber, Noel, Den hvide ørken	3	s. 159
Eskelund, Karl, Sort, hvid og kaffebrun	1	s. 43
Ett år i luften. Flygets årsbok 1959-60	3	s. 162
Falk Rønne, Arne, Skæbnens flod	1	s. 43
Gartmann, H., Teknikken kan ikke standses	1	s. 46
*Gyldendals bog om skibe	1	s. 46
*Hansen, P. G., Optimistjoller	3	s. 162
Hansen, Aage, Noget om musik	1	s. 48
*Holm, Axel, Hvidsten Gruppen	1	s. 51
Mannix, Dan, En sabelslugers erindringer	3	s. 165
*Møller-Hansen, G., El-amatøren. El-hobbybogen II	3	s. 161
Petersen, Grete, Læderarbejde som hobby	1	s. 46
*Phillips, Alan, Rødjakkerne. Historien om Canadas ridende politi	1	s. 42
*Rønningen, Odd, Små el-motorer	1	s. 47
*Sørensen, Arne, Fodbolden ruller for Danmark	1	s. 49
Thernøe, K. A., Universet omkring os	1	s. 45
Watson, Jane Werner, Videnskabens vidunderlige verden	2	s. 108
År og dage. Verdenshistoriske skildringer. Bd. 1-2	1	s. 33/53

2. Bøger anmeldt som børnebøger.

Udvalget er foretaget af Aase Bredsdorff, Molly Hansen og Brita Olsson.

Benary-Isbert, Margot, Noahs ark	1	s. 33
*Stolz, Mary, Unge sorger	1	s. 35
Sutcliff, Rosemary, Skjoldborger	1	s. 35
Bank Jensen, Thea, Hatte, masker og lidt teater	1	s. 31
Beckman, Leif, Skibet er ladet med	1	s. 31
Herold Olsen, Karen, Afrika	1	s. 32

BØGER FOR VOKSNE

FAGLITTERATUR

BOGVÆSEN

Skriftatlas for bogvenner. Et udvalg af gode skrifter anvendt i dansk bogtryk. Af Ejnar Philip, Erik Ellegaard Frederiksen og Henry Thejls. Forening for Boghaandværk. 1959. 123 s. ill. indb. 15.75. (00.1).

Større bogtrykkerier har tid efter anden udsendt fortegnelser over deres eget forråd af skrifter. For fagets udøvere og lærlinge findes et par tilløb til skriftatlasser af mere almen karakter. Et atlas, der fortrinsvis henvender sig til et publikum, der ikke har andre forudsætninger end at være »Bogvenner«, har hidtil ikke eksisteret i vor litteratur. Et sådant atlas er Forening for Boghaandværks medlemspublikation for 1959. En bogven uden »andre« forudsætninger må bekende, at han ikke har haft så stort udbytte som ventet af bogen, og mener, dette først og fremmest skyldes, at behandlingen er for summarisk. Man læser bogens velskrevne tekst med største interesse, men standser nu og da op ved anvendelsen af faglige udtryk og begreber, der øjensynlig forudsættes bekendte uden at være det. Man savner i ledsageteksten til de enkelte skrifter, der væsentlig beskæftiger sig med disses historie og anvendelse, en pædagogisk demonstration af de karakteristika, der adskiller dem fra hinanden. De to meget fængslende skriftkendingstavler, der for lægmanden burde virke som en nøgle til at bestemme en bogs skrift efter, afslører først og fremmest, hvor vanskeligt det er at skelne beslægtede skrifter fra hinanden uden en detailleret påvisning. Der omtales skrifter, der ikke er afbildet, og det fremgår ikke altid klart, hvilken variant af en skrift der *er* afbildet. Hvis teksten til de enkelte skrifter er sat med de respektive skrifter, hvorfor kan man så ikke altid genkende dem? F.eks. *tallene* i »Bembo«? Iøvrigt vrimler teksten med personnavne og skriftbetegnelser. Hvorfor har man ikke ofret et register på dem?

Nuvel, man kan ikke få alt. Og det ville være utaknemmeligt ikke at fremhæve, at dette første danske skriftatlas i sin art indeholder en rigdom af oplysninger og derved yder værdifuld hjælp i mange henseender, og at det i høj grad giver læserne en inspiration, hvilket måske er dets allerstørste betydning. Forening for Boghaandværk burde blot have givet de tre meget sagkyndige forfattere en konsulent, en af de uvidende bogvenner, for hvem atlasset er skabt. *Johs. Lehm Laursen*

BIBLIOGRAFI

Humaniora Norvegica. The Year's Work in Norwegian Humanities. Vol. 4. 1955-56. Editor: Harald Tveterås. 1959. Oslo. University Press. 1960. 340 s. 30.00. (01.553).

For fjerde gang udkommer dette interessante bibliografiske værk, der ikke blot opregner, hvilke bøger og artikler af humanlitterær art – ca. 400 – der er fremkommet i Norge i 1955-56, men også giver fortrinlige på engelsk skrevne anmeldelser af disse, hvortil yderligere kommer henvisninger til en række anmeldelser i tidsskrifter. Man må håbe på en god fremtid for dette – også i danske biblioteker – nyttige værk.
Svend Thomsen

SKRIFTER AF BLANDET INDHOLD

Budstikken 1960. Dansk Folkemuseum. Nationalmuseets 3. afdeling. 272 s. ill. 19.50. (04).

Folkemuseets værdifulde årbog er tyk i år, for museet bliver 75 år. Bindet står delvis og med rette i Bredes tegn. Erhvervelsen af

det storslåede industrianlæg betegner en mærkepæl i museets historie, en gestus fra statens side, som tilgiver adskillige forsømmelser. Her er vist virkeligt storsyn og fremsyn. Bogens indhold er rigt og afvekslende, en halv snes afhandlinger fra folkekulturens vidtstrakte marker og udmærket illustreret. Tegn abonnement, for årgangene forsvinder hurtigt. *Arthur Fang*

Gammelgaard, Hjalmar. Taler og artikler. Arbejderhøjskolen 15. februar 1960. Arbejdernes Oplysningsforbund. 1960. 92 s. ill. 10.00. (04.6).

Ved Hjalmar Gammelgaards 75-års dag i 1955 udgav Roskilde Højskoles elevforening et smukt lille festskrift: Hjalmar Gammelgaard tilegnet. Denne samling taler og artikler, udgivet som et dobbeltnummer af »Arbejderhøjskolen«, er blevet et værdifuldt supplement til festskriftet derved, at forstander Gammelgaard selv får ordet.

Bogen bør læses, ikke alene fordi man møder en varm og rig personlighed – »Tale til ungdommen« ved den borgerlige konfirmation i 1939 vidner derom, og ikke mindre et radioforedrag: Mit livssyn – men Hj. Gammelgaards virke er et rigt kapitel af både højskolens og arbejderoplysningens historie. Med valget af ham som forstander for Roskilde højskole sejrede den linje, der hed almenoplysning og ikke ensidig uddannelse til partiledere. De fire artikler om højskolen er stadig aktuelle. Dens opgave er en dobbelt: hjælpe til erkendelse ved at anspore til kritik og selvstændig tænkning og kalde på troen på at livet har værd. For såvidt også et indlæg i tidens opgør med værdinihilismen. *Olga Bartholdy*

RELIGION

Narayanananda, Swami. Yoga. Oversigt over de fire store Yogagrene og Dharma. Overs. af Anne Lise Dresler. Advaita. (Komm. Borgen). 1960. 127 s. 15.50. (29.4)).

Selv om denne bog naturligvis i hovedsagen ligger på linje med forf.'s tidligere omtalte bøger (se B.V. 1959, s. 423), er der dog her enkelte betragtninger, som kan fattes af en læser med almindelige vesteuropæiske forudsætninger. Den kan vist derfor betegnes som den hidtil mindst uforståelige.

Johs. Blauenfeldt

SAMFUNDSKUNDSKAB

Sovjetunionens Kommunistiske Partis Historie. Overs. fra russisk. Tiden. 1960. 743 s. 30.00. (33.55).

Denne skildring af partiets udvikling fra slutningen af forrige århundrede til slutningen af 1950'erne er den officielle sovjetiske og har karakter af en kæmpemæssig proklamation til masserne. Da partiet er lig med staten, siger det sig selv, at det i lige så høj grad er Sovjetruslands historie, der fremstilles. Det er tung læsning, der yderligere besværliggøres af den noksom bekendte idelige gentagelse af bestemte ord og vendinger, der efterhånden tappes for ethvert meningsindhold. Det tør nok antydes, at man får artige ting at høre undervejs, men det kan være ganske sundt at vide, hvordan tingene ser ud set fra den synsvinkel, og derfor bør man anskaffe bogen i samme omfang som de tilsvarende kollektive værker: Den store russiske revolutions historie (1950) og Borgerkrigens historie i USSR (1951). *Jens Maarbjerg*

JURA

[*Boligbyggeloven*]. Boligloven. Boligbyggeriets tilrettelæggelse og finansiering. Lov om boligbyggeri af 27. december 1958 med kommentarer. Ved Børge Høilund. Schultz. 1960. 332 s. 22.75. (34.66).

De første ca. 80 sider omfatter en kortfattet og overskuelig fremstilling af de praktisk økonomiske problemer i forbindelse med byggeri, herunder en gennemgang af de forskellige finansieringsmuligheder og mulighederne for at opnå statsstøtte. Resten af bogen er formet som en kommentar til loven om boligbyggeri. Den kyndige gennemgang af dette vanskeligt overskuelige stof vil være til stor hjælp for de mange mere eller mindre uerfarne, som får berøring med dette område som bygherrer, håndværkere, huskøbere eller som ansøgere om huslejetilskud. Biblioteksanskaffelse kan anbefales. *Jørgen Hoffmeyer*

GEOGRAFI OG REJSER

Besser, Joachim. Ta' mig det ikke ilde op! Aabenhjertige betragtninger for vordende europæere. Overs. af Kay Nielsen efter »Nicht übelnehmen, bitte«. Martin. 1960. 156 s. 12.75. (41.04).

En intelligent skrevet, ind imellem munter

og næsten vittig rapsodi over europæiske nationaliteters særkende. Som rejsende journalist har forfatteren brugt øjnene godt og siger ofte rammende ting om de europæiske folk, som han håber vil blive til Europas forenede stater. Joachim Besser har givet sin bog en titel, der på den ene side afskærer læseren fra at blive voldsomt uenig med ham og på den anden side klassificerer den som fornøjelig underholdning uden egentlige bivirkninger. *Sigurd Bjeld*

Frykman, Erik. Skotternes Skotland. Overs. fra svensk af Christian Dahlerup Koch. Aschehoug. 1960. 219 s. ill. 24.50. (43.9).
Forfatteren var i 8 år lektor i svensk ved universitetet i Aberdeen og fik derved et godt kendskab til skotske forhold. Bogen er væsentligt historisk præget. Foruden en historisk og litteraturhistorisk oversigt, der samtidig belyser skotsk særpræg og folkekarakter, har forfatteren i sine beskrivelser af udvalgte og karakteristiske byer og landskaber fremhævet de dertil knyttede historiske forhold. Man vil snart blive klar over, at Skotland er Bonnie Prins Charles', Burns' og ikke mindst Walter Scotts land. Bogen er populært skrevet og giver et godt helhedsindtryk af Skotland, dets folk og natur. Der er en række gode billeder, et lille oversigtskort og udførlige registre. *N. Kaae*

Handbuch der historischen Stätten Deutschlands. Bd. 1 Schleswig-Holstein und Hamburg, herausgegeben von Olaf Klose. Stuttgart, Kröner. 1958. 236 s. Kort. 13.50 DM i lærredsbind. (44).
Denne lille fikse håndbog i bekvemt lommeformat »beskriver i alfabetisk orden alle byer, flækker, landsbyer, borge, klostre samt alle skuepladser, hvor historisk liv har fortættet sig«. Artiklen om Flensborg fylder f.eks. 6 sider, med en byplan fra 1849 og 4 titler litteraturhenvisning. Isted til sammenligning kun 1 side. Til indledning et resumé på godt 15 sider af Slesvig-Holstens historie + et lignende over Hamborgs historie. Til slut en stor bibliografi over »grundlæggende« litteratur, et fyldigt person- og sagregister og kort over de medtagne lokaliteter. Blandt de 38 medarbejdere er landets ypperste fagfolk for tiden. Redaktøren er direktør for det slesvig-holstenske Landsbibliotek, taler og læser dansk, og hans navn borger for en nobel, ikke-nationalistisk affattelse. Vesttyskland skal dækkes af 7-8 bd. hvoraf de fleste nu er udkommet.

Af hensyn til bilturismens vækst bør de større centralbiblioteker nok have mindst dette bind, nærmest til udlån, trods den alfabetiske tilrettelægning. Da en ny, gennemset udgave bebudes, er det nok fordelagtigt at vente lidt.

Det var ønskeligt om vi kunne få en dansk arkæologisk-historisk lommevejviser af lignende art. Den kunne komme som et »affaldsprodukt« af den nye Trap. F.eks. 1 bd. om Jylland, 1 eller 2 om øerne.
Gustav Auring

Malling, V. København i søgelyset. Noget af et puslespil. Foreningen til Hovedstadens Forskønnelse 1885-1960. 1960. 71 s. ill. 11.50. (46.3).
Det er et meget originalt udformet jubilæumsskrift, der rører ved noget højst aktuelt: bevarelsen af det gamle København, dets parker og gadebilleder. Kampen for denne sag er fulgt i arkiv- og avisstof og former sig med et fængslende billedmateriale som ligefrem spændende læsning. Tænk om det kunne overbevise alle de kolde hjerner, der kun tænker i kontorer og parkeringspladser. Indbind den ikke for tungt, men lad den komme på pjecehylden. Den skal gribes i flugten og kan tidsnok havne i referencesamlingen. *Mogens Iversen*

Schnellmann, Paul Werner. Grækenlands to ansigter. Fotos: Heidi Mattenberger. Oversættelse: Kirsten og Poul Hoffmann efter »Die zwei Gesichter Griechenlands«. De Unges Forlag. 1960. 4°. 150 s. ill. 35.00. (47.7).
Fotografen og forfatteren hører hjemme i Schweiz. Sammen har de rejst i Grækenland, fortrinsvis i egne, der ellers ikke besøges af turister. De har opsøgt græske bønder og hyrder i deres ofte vanskeligt tilgængelige landsbyer, boet i deres primitive huse og talt med dem om deres problemer. Der gives også eksempler på, hvorledes internationale hjælpeorganisationer på forskellig måde søger at forbedre disse fattige menneskers livsvilkår. Bogens vigtigste del er det store antal aldeles fortrinlige helsidesfotos, hvoraf en del farvefotos, der gengiver landskaber og folketyper. Til tavlerne, der indgår i bogens sidetal, er der udførlige tekstforklaringer, medens den egentlige mindre omfangsrige tekst giver en sammenfat-

tende afrunding. Billeder og tekst giver en indtagende og sympatisk skildring af et ukendt Grækenland. *N. Kaae*

Svendborg Købstads Historie. Udgivet af Svendborg By. 1959. Bd. 1,2, ill. 12.00. (46.4).

Bd. 1,1 anmeldtes B.V. 1960, s. 107. I det nu foreliggende halvbind afslutter arkivar J. O. Bro-Jørgensen sin skildring, der går til 1837. Desuden findes noter og billedfortegnelse. Register følger i 4. halvbind, ved hvis fremkomst værket atter vil blive omtalt. *Mogens Iversen*

Trap, J. P. Danmark. 5. udgave. Storkøbenhavn III. Bd. II, 2. Red. af Harald Jørgensen. Gad. 1960. (s. 564-930). 48.00. (46).

Som før omtalt er afsnittene om Storkøbenhavn en fuldstændig og med stor dygtighed gennemført omkalfatring af 4. udgaves beskrivelse af København i bd. 1. Det foreliggende 3. storhefte indeholder foruden hovedafsnittene: arkitektur og historie en fyldig indledning om statsforvaltning og domstole, politi og fængselsvæsen samt en oversigt over forsvarets bygningsanlæg. Slutningsafsnittet er en ca. 100 s. stor redegørelse for Københavns (og Frederiksbergs) historie, stort set skrevet af redaktøren, overarkivar Harald Jørgensen, et mesterstykke af koncentration. Men hovedparten er det rigt illustrerede og beundringsværdigt à-jourførte afsnit om hovedstadens bygninger af enhver art, gammel som nyt. Illustrationerne er jo ikke det mindst værdifulde. De er ofte taget med sikkert blik for ros eller dadel, se f.eks. billedet af Frihedsstøtten, der brutalt påviser SAS-mastodontens meningsløse anbringelse på Vesterbros passage. *Robert L. Hansen*

ZOOLOGI

Bondesen, Poul. Fuglesangen – en verden af musik. Tegninger af Preben Gross. Udg. af Dansk Ornitologisk Forening. Med tilskud fra Carlsbergfondet og Statens almindelige Videnskabsfond. Rhodos. 1960. 84 s. ill. 1 grammofonplade. Kart. 48.75. (58.8).

Inspireret af amerikanske fuglesangsanalytikere er forfatteren, gennem flere års studier af fuglenes stemmer og musikkens love, nået frem til en typeinddeling af nordiske spurvefugles sang. I en række kapitler – hvert indledet af et fra dansk poesi hentet motto med fuglesang som tema – gives en fremstilling af fuglesangens biologiske og dyrepsykologiske aspekter, der gøres rede for fuglesangens struktur og for opfattelsen af den som musik. Ved typeinddelingen ligger hovedvægten på graden af kompositorisk opbygning. Systemet fremlægges i form af en bestemmelsesnøgle, der ganske vist ikke direkte kan bruges til bestemmelse, men giver en god oversigt. Tegningerne viser fuglenes sangstillinger, mens 10 gode farvefotografier nærmest er til pynt. Som helhed er bogen ikke vanskelig at læse, men visse afsnit volder de musikukyndige vanskeligheder. Alle vil dog finde, at bogen er et godt hjælpemiddel til at lære fuglestemmerne at kende, især når læsningen støttes af den medfølgende longplaying-plade med 37 danske sangfugles stemmer efter Carl Weismanns optagelser og med vejledende tekst indtalt af forfatteren. Bogen bringer noget for danske læsere nyt og inspirerende og fortjener vid udbredelse.

Hugo Christensen

ETNOGRAFI

Holm, Gustav. Grønlandske sagn. Et udvalg. Foreningen Fremtiden. 1959. 63 s. ill. 15.00. (59.5).

Lækkert tilrettelagt af Viggo Naae, fornemt trykt af Simon Gullander fremstår dette udvalg af grønlandske sagn fra Gustav Holms samling. Sagnene findes tidligere udgivet i »Grønlandske Sagn fra Angmagssalik«. Udvalget her er imidlertid ledsaget af Sven Havsteen-Mikkelsens træsnit, trykt direkte fra stokkene. Kunstneren er i familie med Gustav Holm, har selv boet i Angmagssalik. Sjældent har man set en kunstner i den grad gribe sjælen i en forestillingsverden, som er vanskelig for udenforstående at trænge ind i. Træsnittenes skarpe karakter karver indtrykket af fantasifuld primitivisme ind i beskuerens sind, så at sagn og syn glider sammen i ét levende billede. På en kort, klar og fortræffelig måde fører professor Holtved læseren ind i den begrebsverden, som sagnene er rundet af, ligesom Havsteen-Mikkelsen selv giver en kort redegørelse for baggrunden for træsnittene.

Denne bog er ikke bare en bibliofil lotterigevinst, men tillige en værdifuld berigelse af Grønlands-litteraturen. *Finn Gad*

HUNDE

Collies og andre hyrdehunde. Af Ebba Aalegaard og A. P. Nørlund. J. Fr. Clausen. 1960. 77 s. ill. 6.75. (63.67).

Den kendte collieopdrætter Ebba Aalegaard og den mangeårige sekretær i Dansk Kennelklub A. P. Nørlund har her udsendt en fortrinlig bog om collies og shelties og mange andre hyrdehunde. Bogen er på 77 sider, hvoraf de 58 omhandler de to førstnævnte racer med Ebba Aalegaard som fortæller, og de øvrige er skildret af A. P. Nørlund på de resterende 18 sider.

Bogen bringer mange oplysninger om de forskellige hunde, er forsynet med gode illustrationer og hører hjemme på alle større biblioteker. *F. W. Kelter-Wesenberg*

KUNST

[*Jarl, Viggo*]. Billedhuggeren Viggo Jarl 1879-1959. Red. af Mogens Lebech. Høst. 1960. 130 s. ill. 38.00. (72).

Denne bog, hvor intet er sparet hvad angår papir, trykning og klicheer, er udsendt i anledning af kunstnerens 80 års fødselsdag. Foruden et par tidlige hovedværker (Ung mand med slanger, Finsenmonumentet) vises en lang række ynglingefigurer og mondæne internationale portrætter. Den indledende tekst, som er spækket med citater af intetsigende franske og danske anmeldelser, er redigeret af Mogens Lebech.
Merete Bodelsen

Tandlægen i Kunsten. En Ikonografi af J. J. Pindborg og L. Marvitz. Munksgaard. 1960. 144 s. ill. 56.00. (72.1).

Det er et kronologisk ordnet udvalg af billeder (malerier, stik, skulptur m.m.), der fremstiller tandudtrækning, og hvert billede er ledsaget af en beskrivende tekst, der dels indeholder oplysninger om kunstneren, dels om de kulturhistorisk interessante omstændigheder ved tandudtrækning. Det er svært at forstå hvilket publikum denne populært anlagte bog henvender sig til. I en faglig bog om tandlægekunstens historie gennem århundrederne var et udvalg af dette illustrationsmateriale på sin plads – men hvem har dog lyst til at se på billeder bare fordi de alle har det samme pinlige emne, som mærkeligt nok næsten altid fremstilles humoristisk. *Merete Bodelsen*

HISTORIE

de Rachewiltz, Boris. Et møde med den ægyptiske kunst. Overs. af Bo Grønbech. Gad. 1959. 171 s. ill. 24.00. (91.2).

Det er ikke en gennemgang af Ægyptens lange kunsthistorie, men et forsøg på at se den ægyptiske kunst udfra dens religiøse og kulturhistoriske forudsætninger. Dens traditionalisme og formalisme forklares udfra dens funktion: at fastholde livet efter døden. Hos ægypterne, siger forf. »har vi så at sige at gøre med en af døden bestemt kunst«. Udfra dette synspunkt behandles både skulptur, maleri, arkitektur og brugskunst. Det er en læseværdig lille bog, i format og med fortræffelige illustrationer (en del i farve) ligesom Prodans bog om Kinas kunst fra samme forlag. *Merete Bodelsen*

Historiske tekster fra Achæmenidetiden. Overs. af Jes Peter Asmussen. Munksgaard. 1960. 152 s. 22.00. (Selskabet til Historiske Kildeskrifters Oversættelse, 13:11). (91.225).

De her oversatte tekster fra perserrigets storhedstid er fortrinsvis kongeindskrifter, de fleste fra Darius; hertil kommer nogle få græske tekster og nogle juridiske tekster, der giver et indblik i dagliglivet i en persisk provins. Indskrifterne øger vor viden til det Persien, der kendes bl.a. fra Herodots historie, og hvis religiøse forestillinger formodentlig (se side 27 f). har bygget på Avesta (oversat til dansk af K. Barr, 1954, Verdensreligionernes Hovedværker, bind 3). – Bogen supplerer vor litteratur om Orientens oldtidshistorie, idet den slutter sig til O. E. Ravns Babylonske og assyriske kongers historiske indskrifter, og Jens Holts Kilder til hittiternes historie. – Bogens fyldige indledninger er overordentlig værdifulde. *Mogens Weitemeyer*

Hvidt, Kristian. Venstre og forsvarssagen 1870-1901. Århus. Universitetsforlaget. 1960. 220 s. ill. 14.75. (Skrifter udgivet af Jysk Selskab for Historie, Sprog og Litteratur, 7.). (96.4).

En bog af større almen interesse, end titlen og anlægget (en omarbejdet guldmedailleaf-

handling) lader formode, idet den er en udmærket introduktion til og oversigt over forfatningskampens og provisorietidens historie. Den enkeltperson, der ofres størst opmærksomhed, er Hørup, som her får den nok indtil nu rigtigste vurdering, i nogen grad i modsætning til Arups ensidigt beundrende bog. Jysk selskab har med dette værk føjet endnu et udmærket bidrag til sin meget levende skriftserie, der er selvskreven til alle større biblioteker.

Jens Maarbjerg

Nordiska rådet. 7. sessionen. 1959. Stockholm. Norstedt. 1960. 2107 s. 8 reg. (95).

Temmelig hurtigt foreligger nu referatet fra møderne i Stockholm i november 1959, hvor man ganske vist ikke kom til enighed på det højst vigtige toldområde, men dog sluttede behandlingen af 14 sager og anbefalede 24 andre til regeringerne.

Svend Thomsen

Ramskou, Thorkild. Lindholm Høje. Nationalmuseet. 1960. 39 s. ill. 3.00. (91.15).

Eventyret ved Nørre Sundby: en stor by, et knudepunkt for søhandelsruter dækkende 4 tdr. land, med brat forladte marker og en forbavsende gravplads: 700 forskelligt formede stengrave, fra vikingetid og perioden forud – alt formgravet under 4 m flyvesand. Et nyt og storslået oldtidsminde i rang med Jelling, Fyrkat og Trelleborg. Et lille hefte, men rigt i indhold og godt illustreret.

Arthur Fang

Trotskij, Leo. Revolutionen forrådt. Overs. af Georg Moltved efter den franske udgave. Borgen.1960. 268 s. ill. 19.50. (97.931).

Trotskijs bog, der stammer fra 1936, er på samme tid et forsvar og et angreb, et forsvar for revolutionen, for Rusland som socialistisk land, et angreb på Stalin, hans styre og magtudøvelse. Selv om talrige af den landflygtige revolutionæres bidske betragtninger naturligvis er knyttet til tredivernes økonomiske og politiske forhold, har bogen som helhed stadig interesse gennem sin analyse af Stalins Rusland, og som det hidtil eneste, der er oversat til dansk af et betydningsfuldt politisk-teoretisk forfatterskab, har bogen sin selvfølgelige plads i alle større biblioteker. *Jens Maarbjerg*

PERSONALHISTORIE

Andersen, H. C. og *Henriette Wulff.* En Brevveksling. Ved H. Topsøe-Jensen. II. Breve 1849-58. Odense. Flensted. 1959. 420 s. ill. 45.00. (99.4).

Med dette bind afsluttes rækken af brevene, der ikke blot giver et levende indtryk af Andersens personlighed og litterære position, men også klart tegner Jette Wulff som et betydeligt og særpræget menneske, hvis dybe venskab for digteren virker så meget stærkere, fordi hun er såre klarøjet også for hans svage sider. Bogens sidste sider giver en fyldig samling af samtlige dokumenter om den uhyggelige skibsbrand, der kostede Jette Wulff livet. Brevene dækker en interessant periode i Andersens liv, hans modne berømmelses år, med interessante enkeltheder som Englandsrejsen. Der er lagt op til et fyldigt og interessant noteapparat, som vil udgøre bd. III. *Christian Stub-Jørgensen*

Brandt, Willy. Min vej til Berlin. Overs. af Adolph Rastén efter »Mein Weg nach Berlin«. Schønberg. 1960. 212 s. 24.75. (99.4).

Selvbiografi af Vest-Berlins regerende borgmester, friskest i sin skildring af ungdomsårene og landflygtigheden i Norge før og i Sverige under krigen, tungere om tiden i Berlin efter krigen, hvor vel mange citater og uddrag af taler og artikler får lov til at optage pladsen og antyder, at der ikke er så forfærdeligt længe til næste valg til Forbundsdagen. Men det er en bog, som alle historisk og politisk interesserede læsere vil gribe med begærlighed og få stort udbytte af, også på grund af dens redegørelse for hele det ømtålelige Berlin-problem, og den uddyber og afrunder det billede, man har dannet sig af en sympatisk og samtidig målbevidst politisk personlighed. Den forstærker indtrykket af, at Willy Brandt er den kommende mand inden for Vesttysklands socialdemokrati. *Jens Maarbjerg*

Brøndum-Nielsen, Johs. Litterærhistoriske Epistler. Ludvig Bødtcher – Poul Møller – Viggo Stuckenberg. Gyldendal. 1960. 115 s. 11.75. (99.3).

»Epistler« synes mig et lidet dækkende navn; det drejer sig her om grundigt forskerarbejde af meget speciel karakter, men såre fornøjeligt at læse. Med forbløffende

sporsans har B-N. fremdraget nye dokumenter, der kaster lys over væsentlige perioder især i Bødtchers og Stuckenbergs digtning; således har han haft lejlighed til at affotografere en senere forsvundet optegnelsesbog af Stuckenberg. Hans litterære karakteristikker kan være svært banale i stilistisk henseende, men sit forskningsmateriale kan han fremlægge så det bliver spændende, også udenfor en snævert fagvidenskabelig kreds.

Christian Stub-Jørgensen

Koed Westergaard, Erik. Alberto Moravias forfatterskab. Nyt Nord. Forl. 1960. 127 s. 10.50. (99.4).

Moravias danske oversætter magister Koed Westergaard fremlægger her en indførelse i forfatterskabet, idet han efter en gennemgang af de enkelte værker i kronologisk rækkefølge tager spørgsmål om motiver, ide og livssyn, konstruktion og stil op til behandling. Der vil selvsagt fortrinsvis i de største biblioteker være læsere til bogen, men for disse synes den velegnet til at uddybe kendskabet til og forståelsen af en betydningsfuld forfatterpersonlighed.

Elisabeth Kjølseth

Rubinowicz, Dawid. Dawids Dagbog. Overs. fra polsk af Else Westh Neuhard. Jesp. og Pio. 1960. 118 s. 12.75. (99.4).

Dawid, en polsk-jødisk dreng, var 13 år, da han begyndte denne dagbog i marts 1940, og 15, da den blev afbrudt i juni 42, nogle måneder før han blev ført til gaskamrene i tilintetgørelseslejren Treblinka. I disse små ubehjælpsomme optegnelser gengives jødernes lidelseshistorie, fortalt gennem et barns opfattelse af dagliglivets hændelser, for dem der kan læse mellem linierne af næsten endnu større virkning end Anne Franks dagbog, der er den uundgåelige sammenligning. »I sådanne forfærdelige og onde kår går dagene og ugerne, fulde af angst og rædsel«, er Dawids ord. Måtte mange gives lejlighed til at læse dem. *Jens Maarbjerg*

Schwartz, Walter. Georg Jensen. En kunstner –hans tid og slægt. Udsendt af Georg Jensen & Wendel A/S. Gad. 1958. 225 s. ill. 24.00. (99.4).

Billeder fra kunstnerens liv veksler med impressionistiske tidsbilleder af Københavnerlivet, og ind imellem slynger sig beretningen om Georg Jensens kunstneriske udvikling. Journalistisk skrevet og i det væsentlige støttende sig til mundtlige overleveringer giver den store bog essensen af det mærkelige eventyr, men den der havde håbet på en endelig kunsthistorisk behandling, en europæisk placering af det danske verdensgeni, – en kæmpeopgave det må indrømmes – bliver atter en gang skuffet. *Merete Bodelsen*

Aakjær, Jeppe. Fra min bitte-tid. Med uddrag af Drengeaar og knøsekaar. En kulturhistorisk selvbiografi. Udgivet af Solvejg Bjerre. Gyldendal. 1960. 215 s. 19.75. (99.4).

Digterens datter, Solvejg Bjerre, der var faderens sekretær under udarbejdelsen af erindringsværket, har udsendt denne nye udgave, der medtager hele det første bind, sat efter 5. .oplag med minimale ændringer. Dertil kommer på de sidste 50 sider de første 125 s. af andet bind i nogen forkortning, således at vi får skole-, efterskole- og seminarietid med og hans indtryk af den tids København. Det er en absolut forsvarlig tilretning, der er foretaget, som værket kun kan vinde ved, når det skal læses i dag. Derimod er det meget beklageligt, at billedstoffet betragtes som forældet, og derfor er udeladt. Det kunne meget vel have ladet sig gøre at bringe et udvalg, der kunne have understreget Aakjærs kulturhistoriske skildring, der også omfatter billederne af gårdens stuer, dens ydre og de mange ejendommelige typer, der endnu dengang fandtes, gengivet af tegnerne eller på fotografier. Vi må ikke glemme, at der snart kun er få tilbage, der husker de gamle tider på landet. Denne ny udgave fortjener indpas overalt.

Mogens Iversen

SKØNLITTERATUR

DANSKE BØGER

Bregendahl, Marie. Hendrik i Bakken. Et billede. 4. udg. Borgen. 1960. 195 s. 14.75.

Denne forfatterindes første bog har i lang tid været udsolgt, og alle biblioteker bør nu benytte lejligheden til at anskaffe den. Den har svagheder, således en pletvis hang til det pastorale i den ellers nøgterne realisme, men billedet af livet på bakkegården er indlevende og fint udført og i skildringen af hovedpersonen der præger omgivelserne med sit sinds ordløse særhed og i hans forhold til hustru og børn er der gribende enkeltheder. *V. Klingberg-Nielsen*

Budtz Müller, Bertel. Thyboer. Udvalgte fortællinger. Borgen. 1960. 235 s. 18.50.

Anm. kender ikke tilstrækkeligt til forfatterens produktion til at afgøre om disse 24 noveller er hans bedste. De er ihvertfald præget af det rige stof han rådede over fra det herlige Thy og af hans store og frodige fortællelyst, der nok i mange tilfælde kan virke noget udvendigt flot, men som trods alt sætter sit festlige præg på det meste af indholdet, der sikkert vil finde taknemlige læsere i alle biblioteker.

V. Klingberg-Nielsen

Cohn, Cilla. En jødisk families saga. Nyt Nord. Forl. 1960. 191 s. 16.75.

Cilla Cohn giver en række skildringer af ortodokse, danske jøders familieliv fra tyverne op til vore dage. Hendes beretning synes mærkelig brudstykkeagtig, men er præget af et dæmpet tonefald, der gør at bogen føles ægte. Der er afsnit om religiøse fester, jødekår i middelalderen, ghettohistorier fra Prag og slavetilværelse i Theresienstadt. Tilsammen danner forfatterindens kulturbilleder et dystert og aktuelt indslag i vore dages raceforfølgelsesvanvid. *Sigurd Bjeld*

LYRIK

Andersen, Benny. Den musikalske ål. Digte. Borgen. 1960. 71 s. 9.75.

Benny Andersen har virkelig arbejdet med sine digte, og man indrømmer at resultatet er godt. Han har valgt, i denne verdens forvirring af livsanskuelser og sønderformulerede sandheder, at vende sig til det mindste, til krybet, til »de små« og i deres spejl betragte makrokosmos. Som i visse tidligere tilfælde (Rabbe Enckell, Harry Martinson) bliver resultatet enkelhed, humor, livsvisdom. Det er en god debut. *Per Højholt*

Dansk lyrik fra Gustaf Munch-Petersen til Frank Jæger. En antologi. Red. af Carl Bergstrøm-Nielsen. Gyldendal. 1960. 184 s. 3.75. (86.-). (Trane-bøgerne).

Man må dybt beklage, at Halfdan Rasmussen ikke har ønsket at være med i denne antologi. Her stifter man ellers bekendtskab med – eller genser – det vigtigste af 40'ernes lyrik og får et godt indtryk af 50'ernes og et kig ind i 60'erne, med Ivan Malinovski og Bundgård Povlsen. Antologien kan – med ovennævnte reservation – anbefales som den hidtil bedste. Og billigste! Her er endelig noget for biblioteker, som hidtil af økonomiske grunde har været afskåret fra at købe lyrik af nyere årgange. *Per Højholt*

Harder, Uffe. Udsigter. Digte. Gyldendal. 1960. 53 s. 10.75.

Uffe Harder er kendt for sine oversættelser af afrikansk og sydamerikansk lyrik. Han har et for en dansk lyriker sjældent kendskab til hvad der sker i litteraturerne ude i verden. Det mærkes i hans egne digte, på godt og ondt, hovedsagelig godt. Bedst er han i nogle korte natur- og kærlighedsdigte. I de lidt længere digte gør en vis tørhed sig gældende, som måske hænger sammen med hans tilbøjelighed for surrealistisk farvede billedvirkninger. Men i digtenes opbygning viser han et efter vore forhold fint talent.

Per Højholt

Sonne, Jørgen. Midtvejs. Digte. Gyldendal. 1960. 51 s. 10.75.

Rent sprogligt ligger der en så ubændig energi gemt i Jørgen Sonnes digte, at de river i næsen. Og dog er han langt fra noget primitivt talent, der er intet råt hos ham, alt er forarbejdet, fordøjet og slebet til, så digtene skærer sig ind i læseren og bliver siddende, tungt opløselige: Sonne er ikke af de nemme. Hans form er næsten altid klar, men bag klarheden står et mylder af sammenhænge og associationer på spring. Vor moderne lyrik har fået en ansigtsløftning. *Per Højholt*

Ungarns stemme. Ungarske digte. På dansk ved Poul Sørensen. Gyldendal. 1960. 77 s. 12.75. (88.76).

Dette tværsnit af ungarsk lyrik fra folkeviserne til de sidste tiders digtning, d.v.s. digtene fra opstanden er meget velkomment i bibliotekerne. Bør være det, vi har jo adskillig grund til at ønske at kende mere til både folkets psyke og de indenlandske stemninger under de tragiske begivenheder. Rent kunstnerisk må man dog vist sige, at hovedparten af digterne fra opstanden ikke kan stå sig mod de ældre ting, f.eks. de tre fremragende Petöfi-digte. Oversættelsen virker troværdig. *Per Højholt*

Wivel, Ole. Digte 1948-58. Gyldendal. 1960. 149 s. 13.75.

Dette fortræffelige udvalg omfatter Wivels produktion fra »I Fiskens Tegn« (1948) til »Nike« (1958) og overflødiggør udvalget »Jævndøgn« fra 1956, som for øvrigt nu er udsolgt, nok en grund for bibliotekerne til at være glade for det foreliggende.

Per Højholt

Ørnsbo, Jess. Digte. Gyldendal. 1960. 103 s. 12.75.

Ørnsbos fantasi søger næring i byens barske virkelighed, hvilket er prisværdigt, men man har vanskeligt ved at forstå hvad han egentlig vil med sine digte. Evne for poetisk reportage og effektfuldt billedmageri har han, indlysende endda, men der er en kold zone mellem ham og det digteriske stof, som der skal et stærkere talent til at trænge igennem end han viser her. *Per Højholt*

UDENLANDSKE BØGER

Borgen, Johan (no.). »Jeg«. Oslo. Gyldendal. 1960. 241 s. 16.25. (Nordisk Bogklub). (85).

»Lillelord«s forfatter tager i denne bog identitetsproblemet op med endnu større intensitet end i roman-trilogien. Matias Roos forsøger forgæves at gøre op med sin dobbeltnatur; han prøver at se sit liv i sammenhæng ved at fortælle om det til en ung pige, men heller ikke her når han til klarhed, end ikke da han forsøger at sone den skyld, han ved, han har begået, ved at påtage sig skylden for mordet på den unge pige. Han erkender, at »man kan sone, men ikke genvinde uskylden og blive hel«. Det er en meget vanskeligt læst bog, men man kan kun afbøde virkningerne af sin totale afmagt overfor en genfortælling ved at sige, at *den* kunne man – modsat mange andre moderne litterære profeters dybsindige banale værker – have lyst til at læse mange gange.

Anna Elise Møldrup

Browallius, Irja (sv.). Vårbräckning. Roman. Stockholm. Bonnier. 1959. 323 s. 24.50 d.kr. (Nordisk Bogklub). (87).

I. B. har skrevet en overordentlig smuk og gribende bog med den desværre velkendte baggrund: barnet født udenfor ægteskab, der – som det udtrykkes – sendes hid og did som en anden pakke, men som omsider kommer i en god havn hos den brave, kærlige Sarhild, der knytter det til sig med en ømhed, som moderen aldrig har skænket det. Sarhild og hendes mand er fattige, og S. er ikke den, der med dygtighed og ordenssans kan holde sammen på stumperne. Landsbyen sladrer om at barnet forsømmes, moderen griber ind, og tragedien fuldbyrdes, da Birgit og den elskede plejemoder må skilles.

Fuldstændig usentimental giver bogen en indtrængende skildring af livets tilsyneladende tilfældige spil med en lille menneskeskæbne. *Elisabeth Kjølseth*

Butor, Michel (fr.). Valget. Overs. af Henrik Nyrop Christensen. Arena. 1960. 272 s. 19.75.

Den 45-årige direktør for pariserafdelingen af et større, italiensk firma beslutter sig til uventet at opsøge sin romerske elskerinde Cécile og realisere sine planer om et diskret brud med fortiden. Under rejsen fra Paris til Roma erkender han imidlertid, at forholdet mellem dem bygger på en myte, som for stedse aflives ved bevidstheden om, at Cécile aldrig vil kunne omplantes til Paris, og læseren får samtidig en overordentlig detailleret redegørelse for hans refleksioner under den døgnlange rejse. Fortid, nutid og fremtid flyder sammen i en glidende strøm omtrent som hos Joyce eller Proust, og forfatterens skarpe iagttagelsesevne, intelligens og kultur gennemtrænger bogen, der ved sin ejendommelige, konsekvent gennemførte »du« form har et på én gang køligt og intimt præg.

Som et betydeligt bidrag til den såkaldte »nye roman« (herhjemme repræsenteret ved Robbe-Grillet: Øjnene og Sarraute: Tropismer) har bogen, der er prisbelønnet i sit

hjemland, men som næppe vil kunne påregne mange læsere, sin plads i købstadbibliotekerne. *Arne Rossen*

Chandler, Raymond (amer.). Lille Søster. Overs. af Grete Juel Jørgensen efter »The Little Sister«. Grafisk Forlag. 1960. 192 s. 3.75.

Fischer, Else. Telefonen er afbrudt. Grafisk Forlag. 1960. 165 s. 3.75.

Lang, Maria (sv.) Roser, kys og døden. Overs. af Kjeld Elfelt efter »Rosor, kyssar och döden«. Grafisk Forlag. 1960. 172 s. 3.75.

Nu slutter også »Grafisk« sig til de forlag, der udgiver billigserier. I udstyr og udseende ligner de små bøger til forveksling Gyldendals Tranebøger, men ikke i indhold. De 3 nu udkomne og resten af den første serie på 10 numre er alle kriminalromaner, men rent bortset fra indholdet, der er glemt, når bøgerne havner i kupénettet eller under hængekøjen, er de på grund af udstyret uegnede til biblioteksbrug. *Jens Maarbjerg*

Christov, Solveig (no.). Korsvei i jungelen. Roman. Oslo. Gyldendal. 1960. 216 s. 13.00 d. kr. (Nordisk Bogklub). (85).

En gruppe mennesker mødes mere eller mindre tilfældigt og tilbringer sommeren sammen på en bondegård i en afsides norsk egn. Det er mindre de ydre begivenheder end deres baggrund og eftervirkninger i de forskellige personers sind, der har været forfatterinden magtpåliggende at skildre.

Den tænksomme læser vil have udbytte af romanen, som spejler væsentlige sider af det moderne menneskes sjælelige situation. *Elisabeth Kjølseth*

Golding, William (eng.). Fluernes herre. Overs. af Werner Pedersen og Jørgen Årup Hansen efter »Lord of the flies«. Gyldendal. 1960. 243 s. 19.75.

En gruppe engelske skoledrenges robinsontilværelse på en frodig, men ubeboet stillehavsø, hvor de er nødlandet under en fremtidig atomkrig, indledes med ønsket om at opbygge et frit, men dog lovbundet samfund kendetegnet ved alles ligeret, men drengenes gradvist voksende angst for virkelige og indbildte uhyrer udnyttes af jægeren og tyrannen Jack til en voldsom kamp mod deres fører Ralph og de idealer, han står for, en kamp, der bliver et symbol på striden mellem de positive og de negative kræfter i menneskene og i vor tids civilisation.

Den tankevækkende, men spændende og meget let læste roman, der er oplagt til alle bibliotekstyper, er ganske enkel i stilen, den er skrevet med skarpt blik for drengesindet (forfatteren er pædagog af uddannelse), og dens redegørelse for samspillet mellem junglenaturen og børnenes reaktioner virker meget overbevisende.

Oversættelsen er meget fin, og de mange lovord, bogen overalt er blevet modtaget med, er fuldt fortjente. *Arne Rossen*

Höijer, Björn-Erik (sv.). Högsommar. Stockholm. Bonnier. 1960. 247 s. 22.50. (Nordisk Bogklub). (87).

I skildringen af en gammel kvindes ligfærd fra en afsidesliggende gård i ødemarken ad elven til kirkebyen, hvortil hun ledsages af mand, søn og svigerdatter og sønnesøn, tegner forf. et ganske enestående billede af denne norrlandske kvindes liv fra hun som purung pige drog ind på den forfaldne ødegård, hvor det hårde hverdagsliv sammen med den karaktersvage mand ikke formåede at knække hende. Personskildringen får endnu mere liv ved, at det er ligfølgets forskellige personer, der genoplever deres liv med den døde kvinde. Det er en enestående kombination af jævn menneskeskildring og dybtgående indfølingsevne.

Anna Elise Møldrup

Isaksson, Ulla (sv.). Klänningen. Roman. Stockholm, Bonnier. 1959. 205 s. 18.25 d.kr. (Nordisk Bogklub). (87).

Romanen foregår i Stockholm i en velhavende enkes hjem. Hovedpersonerne er denne dame og hendes unge datter, og med disse to som aktører udspilles det gamle drama om den aldrende kvindes afsked med kærligheden og den unges møde med den, medens samtidig temaet om modsætningsforhold mellem generationerne gennemspilles.

En dygtigt skrevet roman, fængende og fastholdende læseren gennem sin intense tone, og en bog, hvis ærlige menneskeskildring rummer megen viden om kvindesind. *Elisabeth Kjølseth*

Melesjin, Stanislav (russ.). Sommer i Taigaen. Sibiriske fortællinger. Udvalg og overs. fra russisk ved Stig Surland. Tiden. 1960. 175 s. 12.50.

Oversætteren har sikkert gjort sit bedste.

Desværre har man en fornemmelse af, at dette ikke har været nok til at yde denne nye forfatters talent fuld retfærdighed. Skønt Melesjin står i dyb gæld til Gorkis novellekunst, har han originalitet nok til at overleve påvirkningen. Lige dukket op af ukendtheden er han et fængslende bekendtskab, en natur- og menneskeskildrer, der kan skabe blivende indtryk af det sibiriske skov-, sump- og flodland og dets befolkning, især den oprindelige, primitive. Mindre interesserer han, når han vil – eller skal – skildre indvandrerne, de russiske teknikere, geologer, dyrlæger, pædagoger etc., der bringer den ny tid med sig og søger at forme landet og menneskene om efter statens behov. Men trods dette er Melesjin et navn værd at mærke sig. Hans første bog på dansk bør finde vid udbredelse. *Johs. Lehm Laursen*

Saint Laurent, Cécil (fr.). Clotilde. Overs. af georgjedde efter »Clotilde«. Grafisk Forlag. 1960. 592 s. 29.50.

Denne kæmpe-reportageroman foregår i Frankrig 1940-41. En del af bogen, som omhandler indrepolitiske franske forhold omkring dannelsen af Vichy-regeringen vil næppe interessere den danske læser i almindelighed, hvorimod skildringen af farefulde episoder på modstandsbevægelsens front er spændende stof. I bogens centrum står Clotilde, der ved romanens begyndelse er ifærd med sin studentereksamen. Det er dog mindre hendes intellektuelle end hendes legemlige fortrin, der interesserer forfatteren, og såsom disse fortrin er af den art, at ingen mand modstår dem, og da endvidere pigebarnet ikke er belemret med hæmninger, er der lagt op til adskilligt eventyr på bogens 600 sider. Det er en gang smag- og skamløs »frigjorthed«, som det ikke kan være bibliotekernes sag at viderebefordre. NB. Fortsættelse bebudes.

Elisabeth Kjølseth

Stewart, Mary (eng.). Den niende gåde. Overs. af Grete Juel Jørgensen efter »Nine Coaches Waiting«. Grafisk Forlag. 1960. 286 s. 19.50.

En ung engelsk pige tager plads som guvernante på et slot i Frankrig, hvor hun udsættes for diverse oplevelser, der kulminerer i mordforsøg over for hendes elev. Hun flygter sammen med drengen, bliver jaget og – efter forskellige forviklinger, et selvmord etc. – forenet med helten. Kedelig og langtrukken såkaldt underholdningsroman.

Jens Maarbjerg

Stigen, Terje (no.). Stjernøy. Oslo. Gyldendal. 1960. 242 s. 15.50. (Nordisk Bogkub). (85).

Den er »falt ut av himmelbuen, har ennå ikke glemt Guds nærhet, er velsignet med ingen administrasjon uten kjærlighetens og dødens« lyder digterens karakteristik af Stjernøy, det isolerede, nordnorske samfund, som han i denne dejlige roman (der i serien »Nordisk bogklub« tilbydes til favørpris) levendegør med et sådant opbud af fantasi, humor og strålende fabuleringsevne, at læsere af enhver kategori vil glædes og beriges over bogen, og være tilbøjelige til at glemme de sproglige kvaler, som den udstrakte anvendelse af dialekt stedvis kan give anledning til.

Bogen er uden dybere idé; men det er en livsbekræftende, underholdende og lunerig kærlighedserklæring til den norske almuebefolkning på godt og ondt, et kunstværk, skrevet af en fin menneskekender og en stilens mester, en uoversættelig roman, som trods de sproglige vanskeligheder kan anbefales på det varmeste. *Arne Rossen*

FILMATISEREDE BØGER

Maj-juni 1960

(Den) Bitre jord. Efter Marguerite Duras' roman »Sea of troubles«.

Djævelens discipel. Efter Bernard Shaws skuespil »The devil's disciple«, oversat til svensk: »Djävulens lärjunge«.

Stakkels små kvinder. Efter Sophie Cathalais' bog »Meurtre d'un siren«.

Sænk Bismarck. Efter C. S. Foresters roman »Hunting the Bismarck«.

Så I røgen, piger. Efter Ray Lawlers skuespil »Summer of the seventeenth doll«.

Næste nummer udkommer ca. 1. september 1960

rdre.

lseth

åde.
efter
For-

gu-
ud-
nerer
Hun
et og
nord
ang-

bjerg

den-
Bog-

ennå
med
s og
af
sam-
der i
avør-
d af
ings-
glæ-
bøje-
som
edvis

er en
nerig
mue-
værk,
n sti-
som
anbe-
ossen

ensk:

J. GRUBBS
ANTIKVARIAT
NØRREGADE 47 . KØBENHAVN K
Telf. Byen 1602 y . Giro 1398

Ca. 150.000 bind
i de fleste fag samt
skønlitteratur og børnebøger

Mangeårig leverandør
til store og små biblioteker

Sædvanlige betingelser
Bøger søges fremskaffet,
om det ønskes

JYDSK
AKADEMISK
ANTIKVARIAT
Frederiksgade 31 . Aarhus
Telefon Aarhus 2 82 84

★

Provinsens største lager af
BIBLIOTEKSLITTERATUR
fejlfri eksemplarer

★

Må vi låne Deres søgelister?

★

Får De vore kataloger?

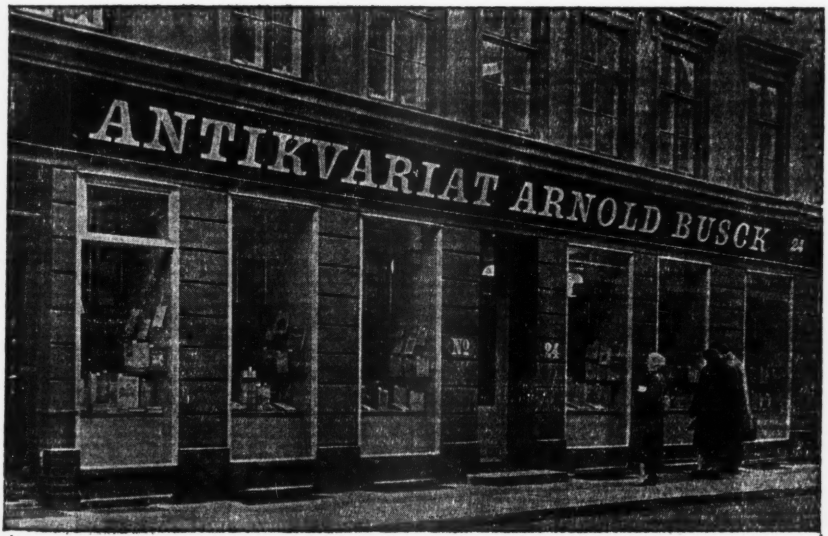

ANTIKVARIAT ARNOLD BUSCK
FIOLSTRÆDE 24 . KØBENHAVN K . PALÆ 4990

Nye HÅNDBØGER *der er brug for*

Ebba Aalegaard og A. P. Nørlund:

COLLIES OG ANDRE HYRDEHUNDE

Bogens hovedafsnit omhandler Collies og Shetlands Sheepdogs. Foruden racebeskrivelse bringes vejledning i opdræt, pleje og fodring af hvalpe og voksne hunde. Sidst i bogen beskrives Old English Sheepdog, Welsh Corgies, Norsk Buhund, Svensk Wästgötaspids, Laphunden, Riesenschnauzer samt Schæferhunden.
80 sider. Rigt illustreret. Kr. 6.75.

Aksel Bjerregård: ATLETIK

Her kan man for første gang på dansk finde en omtale af den moderne teknik, der efterhånden er blevet udviklet i de forskellige discipliner.
64 sider. Rigt illustreret. Kr. 6.75.

K. K. Laursen: VANDPLANTER

Forfatteren, som i mange år har dyrket de fleste arter af indførte vandplanter foruden en del danske arter, giver her vejledning i kultivering af disse arter i stueakvarier. Desuden bringes artsfortegnelse med oplysninger om planternes hjemsted, deres struktur m. v.
64 sider. Rigt illustreret. 20 billedplancher. Kr. 7.75.

J. FR. CLAUSENS FORLAG

I dette nummer

Sven Plovgaard: Holbæk centralbibliotek under eget tag 217, ***Hans Sølvhøj:*** Radioen, fjernsynet og bibliotekerne 223, *Torben W. Langer:* Det kgl. Biblioteks udenlandske tidsskriftafdeling 225, Kunstbøger i folkebibliotekerne 229, Bibliotekerne og ungdommen 232, Navne og temaer i tysk litteratur efter 1945 236, Meddelelser 239 (Danmarks Biblioteksforening opretter kontakttjeneste 240, Danmarks Biblioteksskoles eksamen 244, Regnskaber 245), Arbejdsmarken 249, Litteraturen (Svenska böcker 1959 254, Bibliotekslitteratur 257, Accession af udenlandsk bibliotekslitteratur 259, Bøger for børn 262, Bøger for ungdommen 265, Bøger for voksne 266).

Næste nummer udkommer 1. september 1960